

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN MATEO

Xozxta'o Jesucriston'
(Lc. 3:23-38)

¹ Ganni nyoj ra be'nn ka' gok xozxta'o Jesucriston', be'nnen' gok Xhi'nn dialla David, na' Daviden' goke' xhi'nn dialla Abraham.

² Abraham na' goke' xa Isaac, na' Isaaken' goke' xa Jacob,
na' Jacoben' goke' xa Judá ren yezikre bi'che' ka'.

³ Na' Judán' ren Tamar na', gok ake' xaxhna' Fares ren Zara.

Na' Fares na' goke' xa Esrom, na' Esrom na' goke' xa Aram.

⁴ Na' Aram na' goke' xa Aminadab, na' Aminadab na' goke' xa Naasón,
na' Naasón na' goke' xa Salmón.

⁵ Salmón na', ren Rahab gok ake' xaxhna' Booz.

Na' Booz na', ren Rut gok ake' xaxhna' Obed.

Na' Obed na' goke' xa Isaí.

⁶ Na' Isaín' goke' xa rey David, na' rey Daviden' goke' xa Salomón.

Na' xhna' Salomón na' goke' xho'r Urías.

⁷ Na' Salomón na' goke' xa Roboam, na' Roboam na' goke' xa Abías,

na' Abías na' goke' xa Asa.

⁸ Na' Asa na' goke' xa Josafat, na' Josafat na' goke' xa Joram,

na' Joram na' goke' xa Uzías.

9 Uzíasen' goke' xa Jotam, na' Jotam na' goke' xa Acáz,
na' Acázen' goke' xa Ezequías.

10 Na'll Ezequíasen' goke' xa Manasés, na' Manasésen' goke' xa Amón,
na' Amón na' goke' xa Josías.

11 Josíasen' goke' xa Jeconías ren yela' bi'che' ka' bni't,
ka llan' bche'e be'nn Babilonia ka' be'nn Israel ka'.

12 Bde gok ka', na'll gorje Salatiel xhi'nn Jeconías.
Na' Salatielen' goke' xa Zorobabel.

13 Na' Zorobabelen' goke' xa Abiud, na' Abiud na' goke' xa Eliaquim.

Na' Eliaquim na' goke' xa Azor.

14 Na' Azor na' goke' xa Sadoc, na' Sadoc na' goke' xa Aquim,

na' Aquim na' goke' xa Eliud.

15 Na' Eliud na' goke' xa Eleazar, na' Eleazar na' goke' xa Matán.

Na' Matán na' goke' xa Jacob.

16 Na'll Jacoben' goke' xa José be'nnen' gok xhyio María.

Na' María na' gok xhna' Jesús be'nnen' nzi'i Cristo, lle'nen nen be'nn brej Diosen' sorén yel llnobia' ke'en lli'o.

17 Na' bzorao kan' blla'a xhi'nn dialla da Abraham na', bllinte kan' blla'a xhi'nn dialla da David, za'a chda' (14) kwen dialla ke'e ka', na' xhi'nn dialla da Daviden' bllinte ka lla be'x ake' be'nn Israel ka', bche'e ake' leake' Babilonian', blla'a ye chda' kwen dialla ke'e ka'. Kana' bllinte ka llan' gorje Criston', blla'a ye chda' kwen dialla ke'e ka'.

Kan' gok ka gorj Jesucriston'
(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Kin' gok kan' gorj Jesucriston'. Marían' ba nak di'll si'i Josén' le'e wchayna'a ake'. Bixha ka gokbe'e Josén', ba noa' Marían' bda'o kone Spíritu ke Diosen'.

¹⁹ Na' Josén' be'nnen' ba nak di'll si'i Marían', goke' be'nn wen rao Dios. Na'll bene' xhbab cha' kwej yichje' Marían' llillize, na' bi wsie' Marían' zdo'.

²⁰ Nna llonte' xhbab ka', bdekze bichgal ke'e, kate to angl be'nn bse'l Xanllo Dios, broe'rawe' le'e rao bichgal ke'en, na'll lle'e le'e:

—José, rwe' gorjo' rao dialla ke rey David. Bi llebo' si'o Marían' xho'ro', ka nak bida'on so na', bida'o ke Spíritu ke Diosen'.

²¹ Na' bida'on so na' gakbe' to bida'o byio, na' wsi'o rabe' Jesús, le Lebe'n yeka'be' do'l ke be'nn yell kebe' ka'.

²² Gok yeolol da ka' nench gok kan' bne Diosen', kan' bzoj to be'nn be'e xti'lle'n kana', bne'e:

²³ To no'r we'o no'r nna napchi'i kwine', we'e to bida'o byio.

Na' kat sobe' na', wsi'i akebe' Emanuel.

Na' Emanuelen' lle'nen nen: Diosen' zorenkze' lli'o.

²⁴ Na'll babando Josén', bayoll bnere' yeren', bene' kan' goll angl ke Diosen' le'e, na'll jaxie' Marían' rille'.

²⁵ Na' bi bzorene' le'e ka to be'nn zo ren xho're', to bzoaze' le'e bdape' le'e bara'nne, bllinte lla bzo bida'o byio ke'en. Na' bsie'be' Jesús.

2

Be'nn si'n ka' nzi'i magos jara'nn ake' Jesúsén'

¹ Ka llan' llnebia' rey Herodes, gorj Jesúsén' gan' nzi'i Belén, to yell gan' nbane Judea. Na' Jerusalén na' bllin to chop be'nn si'n be'nn nzi'i magos, za'k ake' do gan' llra' willre.

² Na' bnnab akre' be'nn rao yell ka', lle ake' leake':

—¿Gann rey ke be'nn Israel ka', be'nnen' ne ake' ba bra'? Nnézeto' ba gorje', le bre'to' berj ke'en gan' llra' willre, na'llen' za'to' zadye'raotoe'.

³ Ka bene rey Herodesen' ka', to bitkra'n gokre', leska' yeolol be'nn Jerusalén ka'.

⁴ Na'll batop reyen' yeolol bxoz wnebia' ke be'nn Israel ka', na' leska' yeolol be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen'. Na' bnnabre' leake', garen' ne ake' garj Criston'.

⁵ Na'll goll be'nn ka' Herodesen':

—Belén na' garje' gan' nbane Judea, le ka'n llia dan' bzoj to be'nn be'e xti'll Diosen' kana':

⁶ Ka nak yell Belén gan' lla'a dialla ke da Judán', naksen yell da za'ke rao yell wnebia' ka' zjalli' gan' nbane Judean'.

Le to be'nn Belén na' gake' be'nn wnebia', na' Le'e gake' be'nn braon' rao yeololte be'nn Israel, le leake'n nak be'nn kia'.

⁷ Na'll goxh Herodesen' be'nn si'n ka' nzi'i magos llillize nench jake' rawe'n, na'll bnnabre' leake' batya'nnen' bre'e akre' bra' berjen'.

⁸ Na'll bse'le' leake' Belén na', lle'e leake':

—Lechejchk, lelljawiá, lelljadirj bida'on to lloa'. Na' kate yelléerebe'n, yeddixjwe're nada', nench na' cha'a llje'rawabe'.

⁹ Bayoll bene be'nn si'n ka' nzi'i magos kan' goll reyen' leake'n, na'll bro' ake' nez. Na'll berj dan' bre'e akre' gan' llra' willen', zejen le' yebán' lliaraon rao ake'n, blinten yo' gan' zo bida'o na', na' jasén.

¹⁰ Na'll llawé be'nn si'n ka' kwis ka bre'e akre' berjen' da yobre.

¹¹ Na'll ka bllin ake' yo' gan' zo bida'on ren xhna'be' Marían', na'll bche'k xhib ake', ben akebe' xhen. Na'll bsarj ake' dan' no'x ake'n, na' brej ake' ya cha'o dan' nzi'i oro, na' yare, na' to da la' xhix da nzi'i mirra, na' be'e ake'n kebe'.

¹² Na' ka nna ni't be'nn si'n ka' Belén na', bdixjwe' Diosen' leake' rao bichgale, bill yedé ake' gan' zo Herodesen'. Na'll baka'a ake' ye to nez yobre, ballín akte' rall ake'.

Bxhonnj ake' jake' Egipto

¹³ Na' ka ba zayej be'nn si'n ka', to angl ke Xanllo Dios broe'rawe' Josén' rao bichgale, na' lle'e le'e:

—Byas, bche'e bida'on ren xhna'be'n, lelljak gan' nzi'i Egipto, na' ganna' sore, na' kate netella', kana'll wak wayedre, le Herodes na' llayirjebe' nench gotebe'.

¹⁴ Na'll le byaste Josén', bche'e bida'on ren xhna'be', na' zjake' Egipton'.

¹⁵ Na'll bzo ake' Egipto na'ze chak bllin lla got Herodesen', na' ka' gok kan' bne Diosen' dan' bzoj to be'nn be'e xti'll Diosen' kana', bne'e: “Gan' nzi'i Egipto na', bayaxha' xhi'nna'n.”

*Herodes na' bse'le' be'nn waka'a ya ake nench
lljet ake' bida'o byio ake*

¹⁶ Na'll ka gokbe'e rey Herodes kan' bene be'nn si'n ka' le'e, ka nak bill badé ake' gan' zoe'n, na'll goklle'e kwis. Na' bse'le' be'nn waka'a ya ke'e ka' nench jet ake' yeolol bida'o byio zerao bi de chop ize, le ka't byi bsa'ke nak bida'on llayirje'. Na' jet ake' bi ka' gorj ak Belén na', na' yezikre yell da'o ka' nechj Belén na'.

¹⁷ Na' dan' bet ake' bida'o ka', bzoa di'll kan' bzoj da Jeremías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana' llían:

¹⁸ Nente chi'i be'nn Ramá,
ka llasbell ake' ni't ake' yel wan.

No'r ka' nake xhi'nn dialla da Raquel llaya'chra'll ake', llak akre' ke xhi'nn ake' da'o ka', na' bi lle'n akre' no yeyoe' leake' yel llxhenra'lle, le ba wasa't akbe'n.

¹⁹ Ka bde got Herodesen', to be'nn nak angl ke Xanllo Dios broe'rawe' Josén' rao bichgale ka nna zoe' Egipton', na' lle'e le'e:

²⁰ —Nna' byas bache'e bida'on ren xhna'be' na', na' lelljayak Israel na'. Ba got be'nn ka' llayirj bida'on nench yeso'tebe'.

²¹ Na'll bayas Josén', bache'e bida'on na' ren xhna'be', na' jayake' yell ke ake' Israelen'.

²² Bixha ka bene Josén' ba zo Arquelaon' llnebie' roraz da xe'e Herodes na', na'll bllebe' wayeje' do gan' nbane Judea. Na'll bdixjwe' Diosen' le'e rao bichgale, bi llaya'le' lljayake' Judean', na' lljayake' gan' nzi'i Galilea na'le.

²³ Na' ke len na' ballín ake' Nazareten', na' jazó ake' ganna'. Na' ka' bzoa di'll kan' bzoj be'nn ka'

be'e xti'll Diosen' kana', bne ake': "Wsi'i ake' Le'e be'nn Nazaret."

3

Juan be'nnen' bchoa nis bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen'

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Bde zan iz, kate Juan be'nnen' bchoa nisen' byeje' latj dachen' do gan' nbane Judea.

² Na'll bllin be'nn ka' gan' zoe'n, na' bdixjwe're' leake', lle'e leake':

—Lewayate ke da xhinnj ba benre, le ba bllin lla nnebia' Dios be'nnen' zo yebán'.

³ Ke Juan na' bzoj da Isaías be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', na' bne'e:

Be'nnen' nne zillj latj dachen', ne'e:

“¡Legón xhnid, legoncha'o nez gan' te Xanllon', lewsarj yichjra'llda'ore ka llon to be'nn llsarj to nez li!”

⁴ Na' xha Juan na' goken de yich xha camello, na' bchej lloa' le'en to yid, na' bdawe' bichsoa ren blli'nda'o ke beser yi'xe.

⁵ Be'nn lla'a yell Jerusalén na', na' be'nn lla'a yeolol yell ka' gan' nbane Judea, na' leska' be'nn ka' zjalla'a yell ka' nechj yeo Jordán na', baza'a ake' jak ake' gan' zo Juan na'.

⁶ Na' bxoarap ake' bi da xhinnj ka' non ake'n, na'll bchoa Juan na' leake' nis lo yeo Jordán na'.

⁷ Leska' jak zan be'nn Israel ka' be'nn ka' nzi'i fariseo, na' be'nn ka' nzi'i saduceo. Jake' nench bchoa Juan na' leake' nis. Na' ka bre'e Juan na' leake'n, na'll lle'e leake':

—¡Re' nakre be'nn zban be'nn wxhiye'e, llonre ka bele! ¿No bzejnie' re', wak warare rao dan' wse'l Diosen' katen' gone' yel koxchis ke be'nnachen'?

⁸ Cha' rennera ba bayátere ke da xhinnjen' nonre na', llaya'l gonre da wen nench gakbe'e be'ne ba balla'a yichjra'llda'ore.

⁹ Bi gonre xhbab nnere: “Xhi'nn dia lla Abraham neto'.” Yej ka' ni't nga, wakte gon Diosen' wayaken xhi'nn dialla Abraham.

¹⁰ Leska' ba no'xte' banchen' xhnid, yeolol yay da bi llbia daxhix wen, wchoye' do roe, gaken waye da wzeye'.

¹¹ Nada' da li llchoa' re' nis cha' wayátere ke da xhinnjen' nonre, zan za za're ye to be'ne gone' nench cho' Spíritu ke Diosen' lo yichjra'llda'oren', da llon ka llon yi'. Na' be'nnen' za za'a ko'llra' za'kle' ka nada', ni jeze da yela' xhere'n bi gak gona'.

¹² Katen' yede'n, gone' ka llon be'nn kate llsoe' trigo, llazie' trigon', na' llzeye' yixh bebe ken. Le'e nape' to yi' da bi wayorkze.

Jesúsen' blloe' nis

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Na' bza'a Jesúsen' gan' nbane Galilea, na' byeje' gan' zo Juan na' lloa' yeo Jordán na', nench choe' nis.

¹⁴ Na' Juan na' bi go'nre' wchoe' Jesúsen' nis, lle'e Le'e:

—Nadra'n llaya'l wchoa'o nis, na' rwe'ro' za'zo' wchoa' rwe' nis.

¹⁵ Na'll lle Jesúsen' Juan na':

—Bchoa nada' nis. Da na'n llaya'l gonllo nench gak yeolol dan' ne Diosen' gak.

Na'tell bcheb Juan na' bchoe' Le'e nis.

¹⁶ Na' ka bayoll blloa Jesúsen' nis, na'll balloje' lo nisen', le byarjte yebán' gan' llia Diosen', na' bre're' Spíritu ke Diosen', betjen ka to plom da'o, bllinen jasorenen Le'e.

¹⁷ Na' ben akre' bnne Diosen' be'nnen' zo yebán', bne'e:

—Be'nn nin' nak xhi'nna' nllie'ra', llawera' llayazra'lla' kwis.

4

Gokra'll daxi'on wko'yelen Jesúsen' gone' da xhinnj

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Na' Spíritu ke Diosen' benen nench byej Jesúsen' latj dachen' gan' gokra'll daxi'on wko'yelen Le'e gone' da xhinnj.

² Na' bi bdaokze' rao choa (40) lla choa yere, na' ka bde choa lla na', bdone'.

³ Na' jabi'y daxi'on gan' ze Jesúsen', llen Le'e:

—Cha' rennro' nako' dogarje Xhi'nn Dios, benchk yej ki yeyak aken yet xtir.

⁴ Na'll lle Jesúsen' len:

—Nyoj xti'll Diosen': “Kere toze yet xtir dan' gaollo na', llonn yel nban ke lli'o be'nnach, renkze di'll dan' ll-lloj lloa' Diosen' nbanrenllo.”

⁵ Na'll bche'e daxi'on Le'e Jerusalén na', gan' nak yell ke Dios. Na' bche'n Le'e yichjo yoda'o gan' nak zeraoze sibe,

⁶ na'll llen Le'e:

—Cha' rennro' nako' dogarje Xhi'nn Dios, bxhi'tchek ganni, ljasote'o lle'le, le nyoj xti'll Diosen':

Diosen' wse'le' be'nn ka' nak angl ke'e gakrén ake' rwe',
na' go'x ake' rwe' nench ke lljache'o yej.

⁷ Na'll lle Jesúsén' len:

—Leska' nyoj xti'll Diosen': “Bi llaya'l nnabro' Diosen' cha' rennre' kan' ne'en.”

⁸ Da yobre bche'e daxi'on Le'e to rao ya' da nak sib kwis, na' broe'n Le'e yeolol yell da zjalli' doxhen yellrio, na' ren yel za'k yel nbaraz ke ka'.

⁹ Na' gollen Le'e da yobre:

—Yeolol da ki llre'ro' ganni, gona'n rallna'o cha' rwe' wche'k xhibo' rawa', na' gono' nada' xhen.

¹⁰ Na'll lle Jesúsén' len:

—Bayej ka'le, daxi'o, nyojkze le' xti'll Diosen': “Llaya'l gonlira'llo' Dios, na' toze Le'en we'ra'o.”

¹¹ Na'll bakwas daxi'on ka'le, na' le blinte angl ke Diosen' jakrén ake' Le'e.

Jesúsén' bzorawe' bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen' do gan' nbane Judean'

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Na' baza'a Jesúsén' gan' nbane Judean', na' bayeje' gan' nbane Galilea, ka benre' ba yo' Juan na' lo rill ya.

¹³ Na' bze'e yell Nazareten', jasoe' yellen' nzi'i Capernaum, dan' lli' lloa' nisda'on awllo gan' nzi'i Zabulón, na' gan' nzi'i Neftalí.

¹⁴ Na' gok kan' bne da Isaías be'nn be'e xti'll Diosen' kana', ka bzoje' dan' llia:

¹⁵ Ka nak gan' ne Galilean' gan' lla'a zan be'nn bi nak be'nn Israel,

gan' nzi'i Zabulón, na' Neftalí gan' nban akre' lloa'
 nisda'o ye chla' yeo Jordán na',
 16 nchole yichjra'llda'o be'nn ka' lla'a ganna'.
 Bixha Diosen' bse'le' to beni' xhen lo yichjra'llda'o
 be'nn ka',
 gok ake' ka be'nn wat, na' Diosen' ba bache'e lo
 yichjra'llda'o ake'n.

17 Kana' bzorao Jesúsén' bdixjwe're', na' bne'e:
 —Lewayate ke da xhinnj ba benre, le ba zo rez
 nnebia' Dios be'nnen' zo yebán'.

Jesúsén' goxhe' tap be'nn wxhen bel

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Jesúsén' zeje' lloa' nisda'o ke Galilea, ka bre're'
 chop be'nn wxhen bel nzi'i Simón Pedro, na' ren
 bi'che' Andrés, llza'l ake' yixj dan' zenrén ake' bel
 ka' lo nisen'.

19 Na'll lle'e leake':

—Ledá gonre nada' txhen, na' gona' nench re'
 wtopre be'nne, na' yelloj ake' rao da xhinnj ke ake'
 ka'.

20 Na'll le bsanra'llte yixj bel ke ake'n, jannao
 ake' Jesúsén'.

21 Na' Jesúsén' bze'e ye ra't, na' bre're' Jacobo
 xhi'nn Zebedeo, na' ren bi'che' Juan, yo' ake' to lo
 barco ren xa ake'n, llayoncha'o ake' yixj ke ake'n.
 Na' leska' goxh Jesúsén' leake', lljannao ake' Le'e.

22 Na'll le ben akte' barcon' rallna'a xa ake'n, na'
 jannao ake' Jesúsén'.

Jesúsén' broe' bsedre' be'nn zan

(Lc. 6:17-19)

23 Jesúsén' byeje' yeolol yell ka' zjalli' do gan'
 nbane Galilea, broe' bsedre' be'nn ka' zjalla'a toto
 yoda'o ke be'nn Israel ka'. Na' bdixjwe're' Di'll

Wen na', kan' nnebia' Diosen'. Na' bayone' be'nn ka' llak biteze yillwe'.

²⁴ Na' doxhente yellrio gan' nbane Siria bllirj di'llen', yeolol ke da wen ka' bene'n. Na' be'nn Siria ka' jwa'a ake' yeolol be'nn we'e ka' rawe'n, be'nn llak biteze yillwe', be'nn lley llra, be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'o ake' ren be'nn llak xhgot, na' be'nn bi dá nia'na'a ak, na' bayone' leake'.

²⁵ Na' zan be'nne bnao Le'e, be'nn lla'a gan' nbane Galilea, na' ren be'nn yell ka' nzi'i Decápolis, na' be'nn za'k Jerusalén, na' be'nn za'k yezikre yell da'o ka' zjalli' do Judea, na' be'nn za'k do chla' yeo Jordán.

5

Di'll dan' bzejnie' Jesúsén' to rao ya' (Lc. 6:20-23)

¹ Ka bre'e Jesúsén' be'nn zan ba ndop rao ya'n, na' bllie' na'ze, na' be'nn ka' non Le'e txhen na', jabi'y ake' gan' llie'n.

² Na'll bzorawe' bzejnie're' leake', bne'e:

³ —Nbaraz ke be'nn ka' llakbe'e akre' yallj akre' gakerén Diosen' leake', le leake'n nak Diosen' txhen be'nn llnebia'.

⁴ 'Nbaraz ke be'nn ka' llakya'ch akre', le leake'n we'e Diosen' yel llxhenra'll ke ake'.

⁵ 'Nbaraz ke be'nn ka' llexjra'll ake', le leake'n gon Diosen' rallna'a ake' doxhen dan' bchebe' gone' ke ake'.

⁶ 'Nbaraz ke be'nn ka' llon ka be'nn llbil don, nench gak ake' be'nn wen rao Diosen', le Dios na'n gon kan' zera'll ake'n.

7 'Nbaraz ke be'nn ka' llaya'chra'll ake' be'nne, ka'kze gon Diosen' ke leake' yeya'chra'lle' leake'.

8 'Nbaraz ke be'nn ka' ba bayib lo ra'llda'o ake', le leake'n yere'e akre' Diosen'.

9 'Nbaraz ke be'nn ka' llabeklli ake' be'nn dile, le Diosen' waza'kre' leake' ka xhi'nné.

10 'Nbaraz ke be'nn ka' cha' llallayrao ake', na' llsa'kzi' ake' leake' ni ke da wen na' llon ake' rao Diosen', leake'n gak Diosen' txhen be'nnen' llnebia'n.

11 'Nbaraz ke re' cha' dan' llonlira'llre nada'n zi'chi'll be'nne re', na' wsa'kzi' ake' re', chirjla'll ake' di'll wenra'll keré.

12 Leyewé lesó nbaraz, le Dios na'kze gone' da wen keré kate yellinre gan' llie'n. Kan' llon aksre' re' na', ka'kze ben xozxta'o ake' ka' ren be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

Nakllo ka ze'de na' ka beni' rao yellrion'
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Re' nakre ka ze'de rao be'nn ka' lla'a yellrion'. Ze'den' naken wen, bixha cha' ze'd na' ba bde ke bill naken zna', ¿akxha gonllon nench yeyaken zna' da yobre? Billbi de gónellon, na' cho'nnllon wrej wchekw be'nn len.

14 'Na' re' nakre ka beni' da llsemi' ke yeolol be'nne. Na' nakre ka to yell da lli' to rao ya', na' yeololte be'nne llre'e akre'n.

15 Notno wa'l to da wseni', na' si'ze' to da wdo'se'n, zan wze'en sibe nench wseni'n ke yeolol be'nn lla'a lo yo'.

16 Na' ka nak re' llaya'l soteze sore gonre da wen nench re'e be'nne, na' ka' we'rao ake' Xallo Dios be'nn zo yebá.

Jesúsen' broe' bsedre' kan' llia le' leyen'

17 'Bi gákere cha' nada' za'a walana' ley dan' bzoj da Moisésen', na' dan' bzoj yezikre be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'. Za'a nench gok kan' llia yeolol xti'll Diosen' dan' bzoj be'nn ka'.

18 Da likzen' te ke yellrio ni, ren da ka' llre'llo le' yebá na', na' nia', ni ra't dan' nyoj le' ley na', bi gak yeranen, gaktelle yeolol dan' nllia Diosen' bia'a gak.

19 Ke len na' notezre cha' bi gonre kan' llia na', la'kze cha' naken le zerao da da'o, na' leska' cha' wroe're be'nn yobre bi chejle' ke leyen', bi nakre be'nn brao ke gan' llia Diosen' llnebie'. Na' notezre cha' gonre kon kan' llia na', lekze ka' cha' wroe're be'nn yobre gon ake' kan' nen na', Dios be'nnen' zo yebá na' llnebie', nne'e nakrenre be'nn brao.

20 Nia' re', cha' bi wcha'a yichjra'llda'oren' nench gakklen wen rao Diosen', kerke kan' nak ke be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', bi yellinre yebá gan' llia Diosen' llnebie'.

Da xhinnjen' llonllo cha' llaklla'a lwelljlo

(Lc. 12:57-59)

21 'Bakze nnézere kan' bzejnie' da Moisésen' be'nn ka' blla'a kana', bne'e: "Nono gotre. Na' cha' no gote lwellj be'nnache, koxchis ka' wchoy ake' akre gon ake' ke'e."

22 Na' nada' llepa' re', cha' llaklla're lwellj be'nnachre, Diosen' gone' yel koxchis keré. Na' noteze' cha' zi'chi'll lwellje', llaya'l gon be'nn ka' llnebia'n yel koxchis ke ake'. Na' noteze' cha' lla'd di'll lwellje', wase'l Diosen' le'e lo yi' gabil.

23 'Na' cha' kat zere lo yoda'on nench we're bi dan' lle'nere we're we'raore Diosen', na' lljad-inra'llre bdilrenre to be'nn lwelljre,

24 na'ze llaya'le wkwa'nnre choll dan' no'xre, na'll lljaye'xhenre be'nnen'. Yeyoll na' wak lljwa're dan' llaya'l we're Diosen'.

25 'Kate to be'nne gawe' xhia keré rao koxchis, chak yo're nez na', lewiá akre ko're xhnneze, na' yezorenre' wen nench bi lljwe'e re' yora'o. Cha' bi bro're xhnneze rao nezen' zejren', ka llinre rao koxchisen', gone' re' rao na'a xa'y ka', na' ko' ake' re' lo rill ya.

26 Di'll li llepa' re', kere wabeje' re' cha' bi chix-hjre doxhen dan' llba'yre.

Jesúsen' bzejnie're' be'nn ka' bi gag wzoa xto ake'

27 'Ba bre'kzere ley dan' bzoj da Moisésen' nen: "Bi tarenre no'r yobre be'nn bi nak no'r keré."

28 Na' nada' llepa' re', noteze be'nne cha' llwie' to no're, na' llzera'lle' le'e, ba llonkze' da xhinnjen' lo ra'llda'we', rebze ba llonkze' ka be'nn ka' llzoa xto ake'.

29 'Na' cha' yejraore cha'wen' llonen nench gonre da xhinnje, wenre chenak kwejre yejraoren' na' lljacho'nnren, kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre chenak kweyi' to yejraoren', kerke da kweyi' doxhenre lo yi' gabilen' ni ke len.

30 Na' cha' na'ren' cha'wen' lle'nen xoben re' gonre da xhinnje, wenre chenak wchoyren na' lljacho'nnren, kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre chenak kweyi' to na'ren', kerke da kweyi' doxhenre lo yi' gabilen' ni ke len.

*Be'nn ka' nchayna'a bi llaya'l yera'a ake'
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)*

³¹ Lekze nnézere ley dan' bzoj da Moisésen' nen: “Noteze be'nn yera'a ren no'r ke'e, llaya'l chas to da we'e di'll bara' ake'n.”

³² Na' nada' llepa' re' noteze be'nn llara'rene' no'r ke'en, na' cha' bibi do'l de ke no'ren' darene' be'nn yobre, rao da nxhollen' llzoe' le'e, llone' nench sorén no'ren' ye to be'nn bi nak xhyiwe'. Na' noteze be'nn yechayna'rene' to no're be'nn bara'a ren be'nn ke'e, rebze da xhinnjen' gonkze' ka dan' llonkze be'nnen' darén xho'r be'ne.

Jesúsén' bzejnie're' llaya'l we'llo di'll li

³³ 'Na' leska' ba nnézkzere ka dan' bzejnie' da Moisésen' da xozxta'ollo ka' kan' golle' leake': “Góntere cha' bi dan' bchebre gonre rao Xanllo Diosen'.”

³⁴ Na' nada' nia' re', bi wa'lrizre Diosen' nere: “Yebá na' llzoe' di'll lin' lloa'a”, kat bi da gonre, le yebá na'n zo Diosen' llnebie'.

³⁵ Na' bi nnerizre: “Yellrio nin' llzoe'n di'll lin' lloa'a”, le yellrion' ke Dios na'kzen'. Na' bi nnere: “Jerusalén na' llzoe'n di'll lin' lloa'a”, le naken yell ke Dios be'nn nake le zerawe be'ne llnebia'.

³⁶ Na' bi nnere: “Yichja' ni llzoe'n di'll lin' lloa'a”, le bi gak gonre nench yich yichjren' yeyaken da lliche o cha' yeyaken da gasje.

³⁷ Kat nnere waken, waksen na'; na' cha' nere bi gaken, bi gaksen na'. Le billre di'll da nnere nench chejle' ake' ke re' bi naken wen.

*Bi gaklla'llo be'nn llwie lli'o
(Lc. 6:29-30)*

³⁸ 'Nnézere ley dan' bzoj da Moisésen' nen: “Cha' to be'nn gone' zi' yejraoren', wak wayonre zi' yejrawe'n, na' cha' to be'nne wxo'pe' to layren', wakse yexo'pre to laye'n.”

³⁹ Na' nada' nia' re': Bi wllonre wsa'kzi' be'nne re'. Cha' to be'nne kape' xa'yre, lewzé da ye chla'n kape'n.

⁴⁰ Cha' to be'nne llakyollrene' re', na' lle'nre' wke'e xhare, lewe'e latje wka'rente' xhadon kerén'.

⁴¹ Na' cha' to be'nn gone' bien chejrenre' wa're no yoa' ke'en do achj hor, lechejrene' lewa'n chop ka ton ne'e na'.

⁴² Na' cha' bi dan' llnnabe be'nne re', cha' naken zi da we're, lewe'n; lekwej cha' bi dan' llnnabe' kwejre'.

Llaya'l llie'llo be'nn la'kze llwiere' lli'o
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Na' lekze ba nnézere ley kerén' llian: “Llaya'l llie're be'nn llwelljre, na' wiere be'nn llwie re'.”

⁴⁴ Na' nada' nia' re', llaya'l llie're be'nnen' llwie re', na' llaya'le nnabre rao Dios gak wen ke no be'nne zi'chi'll re'. Legón wen ke be'nne llwie re', leylwill Dios nench gak wen ke no be'nn llsa'kzi' re'.

⁴⁵ Cha' ka' gonre, llroe'kzere nakre xhi'nn Dios be'nnen' llia yebá. Le Le'en llone' llra' will nench llseni'n ke be'nn wen ak, na' ren ke be'nn wen da xhinnj ak. Na' leska' llone' llak yejw ke be'nn wen ren ke be'nn wen da xhinnj ak.

⁴⁶ Na' cha' re' llie're chraoze be'nne llie' re', na' bi llie're be'nn yobre, ¿bixha da wen gon Diosen' kerén'? Le ka'kze llon be'nn wachixhj ka'.

⁴⁷ Na' cha' no bi'ch lwelljre ka'ze llwapre lliox, ¿llákere cha' wen na' llonre ka'? Bi naken wen ka', le ka'n llon be'nn ka' bi nombia' Dios.

⁴⁸ Zan llaya'l gacre be'nn wen be'nn cha'o kon noteze be'nne, kan' nak Xallo Dios be'nn zo yebá nake' be'nn wen be'nn cha'o.

6

Jesúsen' bzejnie're' akren' llaya'l gonllo dan' llazra'll Diosen'

¹ 'Kat gonre to da wen, bi gonren nench re'e be'nn ka' re', na' yeyoe'rao ake' re'. Cha' ka' llonre, bibi da wen gon Xallo Diosen' keré.

² Ke len na' kat we're be'nne cha' bi da yalljre', bi we'ren nench nneze be'nn ka'. Le ka'kzen' llon be'nn chop rao ka', lloe' ake' bi da lloe' ake' do lo yoda'o, na' do tnez nench nneze be'nn ake, na' llayoe'rao ake' leake'. Da li nia' re', kone ka' llaxhj dan' llon ake', na' Diosen' bibi da wen de gone' ke ake' chet ka'.

³ Zan re', cha' bi da we're to be'nne, lewe'n llillize.

⁴ Lewe'n ga bi gakbe'e be'nne, na' bi yeyoe'rao ake' re', na'll Xallo Dios be'nnen' llre'e yeolol da ka' llonllon', gone' nench gak wen keré.

Jesúsen' broe' bsedre' akren' gonllo yelwill-lllo Dios

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Kat yelwillre Diosen', bi gonre kan' llon be'nn chop rao ka', llawé akre' sellá ake' yelwill ake' Diosen' lo yoda'o ke ake'n, na' do skin do tnez, nench re'e be'nne kan' llon ake'n. Da li nia' re', ba bxhi'te raxhj be'nn ka' rao yellrio na'ze.

6 Zan re' katen' yelwillre Diosen', leyeyo' lo yo' keré to wraze, leyesejte gan' yo'ren', na'll we'renre Xallo Diosen' di'll, la'kze bi llre'lloe', zorenkze' lli'o, Lekze'n llwie' yeolol dan' llnabren', na' gone' da wen keré.

7 'Na' kat yelwillre Diosen', bi we're toz ka di'll we're kan' llon be'nn ka' bi nombia' Diosen'. Le leake'n llak akre' cha' di'll zan na' lloe' ake' na'zen', si'te Diosen' xti'll ake'n.

8 Bi gonre kan' llon ake'n, le Xallo Diosen', ka za nnábtere, ba nnéztere' bin' yálljere na'.

9 Kin' yelwillre Diosen':

Xa, rwe' llia'o yebá,
nak la'y ra'on.

10 Yedchga yel llnebia' ko'on.

Gakchga kan' lle'nro' rao yellrion' kan' llak yebá na'.

11 Dan' gaoto' tlla tlla bennchgan nna'.

12 Na' bazi'xhen keto' kan' llon neto', llazi'xhento' ke be'nne biteze da llon akre' neto'.

13 Na' bi wsanra'llo' neto' yexjto' rao da xhinnjen', bkwas brekyi'll neto' rao da xhinnjen'.

Le rwe'n llnebia'o, na' napo' yel wak, nako' be'nn za'k xhen zejlikane.

Ka'n gakchga.

14 'Na' cha' llazi'xhenre ke lwellj be'nnachre biteze da llon akre' re', Xallo Dios be'nnen' zo yebá, leska' yezi'xhene' yeolol da xhinnj keré.

15 Na' cha' re' bi llazi'xhen ke lwelljre, leska'kze bi yezi'xhenkze Xallo Diosen' keré.

Jesúsen' bzejnie're' akre gonllo was

16 'Kat gonre was, bi gon lloa'raoren' ka be'nn zoya'che, kan' llon be'nn chop rao ka'. Llon

ake' nench re'e be'nn cha' bi dan' llon ake', na' wayoe'rao be'nn leake'. Da li nia' re', ba bxhi'te raxhj be'nn ka' rao yellrio na'ze.

¹⁷ Zan re', kat gonre wasen', lewapa' yichjraore, lechib lloa'raore.

¹⁸ Ka'n gonre nench ke gakbe'e be'nne cha' wasen' nonre, le toze Xallo Dios na'n llaya'l gakbe're', le Le'en zorene' re', la'kze cha' bi llre'lloe'. Xallo Dios na'n llre're' yeolol da llonren', na' gone' da wen keré.

Yel wnia' da de yebá

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Bi ko'cha'ore da nak yel wnia' rao yellrio ni, le weyi'n. Le balen le llteteba', na' ye balen llbia re, na' leska' llaz be'nn wan, na' kwan ake'n.

²⁰ Zan Dios na' lewxenra'lle' nench gonne' da wen da cha'o keré da bi te ke, kat yellinre yebá gan' zoe'n, naken da bi wteba', ni ke kwiaze re, ni be'nn wan bi gak kwanen.

²¹ Le gan' ngo'cha'ore dan' llazra'llre na'n, ganna'n zokze yichjra'llda'oren'.

Beni' ke yichjra'llda'ollo

(Lc. 11:34-36)

²² 'Yejaore llian naken ka to beni' nench re're. Cha' bibi llaken, llre'kzere kwasro.

²³ Zan cha' yejaoren' bi naken wen, doxhenre ncholen chet ka'. Na' chet ka' beni' ke Dios dan' nere zorén re' naken xchole, xchol kwisen' nak yichjra'llda'ore chet ka'.

Diosen' na' yel wnia'

(Lc. 16:13)

24 'Nono gak gon llin ren chopre xane' to chi'ze, le cha' ka' gone', wiere' to xan llin na', na' llie're' be'nnen' ye to; na' gone' llin ke toe' do yichj do ra'lle', na' ke be'nnen' ye to, gone'n kaze ra'lle'. Ka'kze ke re' bi gak gonre xchin Diosen', na' waráltre gonre llin, sera'llre gakre be'nn wnia'.

Diosen' llap llwie' xhi'nne' ka'
(Lc. 12:22-31)

25 'Ke len na' llepa' re', bi kwek yichjre chraoze bi da ye'j gaore chak nbanre, leska' bi kwek yichjre chraoze ke xhara'nre. Le za'kll yel nban kerén' ker ka yel waon'. Lekze ka' kwerp kerén', za'kllen ker ka xhara'nren'.

26 Lewiá ke ba ka' zo xir llasdá rao lla, ni ke llaz llarap akzba', na' ni da' xhoa' ke akba' bi zo, na' Xallo Dios be'nnen' zo yebá na' llwaokzeba'. ¿Kere za'kllre ker ka ba ka' zo xiren'?

27 Na' ni tore kere wak yesdón kwinre ye tchit, cha' kwe' yichjzre gakre be'nn tonne.

28 'Na' ¿bixchen lli' yichjzre kwis ke xhara'nre? Lewiá ke yej da'o zjalla'a lyi'xe, llazocha'o aksen la'kze bibi llin llon aken, ni ke llab akzen yere.

29 Da li nia' re', rey Salomón na', goke' ra'll wen kwis, na' ni ka' bi ballinkze xhara'ne'n katk yel nbaraz ke yej da'o ka'.

30 Diosen' none' nbaraz da zjadé lyi'xe la'kze to chop llaze so aken, na' llzey ake'n. Bixha re', ¿bi llákere gonlle Diosen' wen keré cha' re' nx-enra'llre'?

31 Ke len na' bi kwe' yichjre ke bi dan' yálljere, nere: “¿Bi ye'j gaollo, na' bi gakklo?”

³² Ke nak be'nn ka' bi nxenra'll Dios, kon lloe'la'll ake' llayirj ake' da ki. Zan lli'o, nnézkze Xallo Dios be'nnen' zo yebá na' bin' yálljello.

³³ Llaya'le kwe' yichjre, na' wzenayre ke Diosen' nench nnebie' yichjra'llda'ore, na' gacre be'nn wen rawe'n. Na' yeolol da ka' yálljeren', Dios na'kze gonne'n.

³⁴ Bi kwe' yichjre bi gak wxe willje, le dekze latj wxe, kwe' yichjillo da za za'a. Le tlla tlla nsa'kzen da zed ke.

7

Bi llaya'l wchoybia'llo ke be'nne

(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Bi wlliyi'llre be'nne, nench ke wlliyi'll Diosen' re'.

² Kon kan' llonre llchoybia're ke be'nne, ka'kze gon Diosen' wchoybie' keré. Na' kan' llónere be'nne, ka' gonkze Diosen' ke re'.

³ ¿Bixchen llwiazó' beb da'on yo' lo rao be'nn bi'cho'n, na' bi llwia'o beb xhen na', yo' lo rao rwe'?

⁴ ¿Bixchen yezo' bibi'cho'n: “Anchk wabejkera' beb da'on yo' lo rao'n?” ¿Bixha dan' yo' lo rao rwe'?

⁵ ¡Be'nn chop rao! Zga'tek babej beb xhen na', yo' lo rao rwe', na'llen' yere'ro' kwasro, na' gak wabejo' yixh beben' yo' lo rao be'nn bi'cho'n.

⁶ 'Na' bi we'rentezre xti'll Diosen' be'nn ka' bi llazra'll len na', nxholl gon akre' re' znia ka llon be'kw wxhoxhjinba' be'nne. Bi gonre ka be'nn wza'lze' da cha'o ak rao kuch ak, nxholl wre-jchekw akba'n.

Kan' llaya'l nnábello Diosen'

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Lewnnab, cha' bi wnnabre, gonnkze Diosen' len; lechirj, cha' bi chirjre, wllkzen; lewse'kw, na' wyarjke cho're.

⁸ Le noteze be'nne bi da llnabe', wzi'kze'n; na' be'nn llyirje', wllkzere'n; na' be'nn llnne'e, llsarj akse' ke'e.

⁹ 'Ka' re', cha' xhi'nnre nnábebe' re' to yet xtir, kere we'rebe' to yej.

¹⁰ Na' cha' nnábebe' re' to bel gaobe', kere lloe'rebe' to bele znia.

¹¹ La'kze naktere be'nn wen da xhinnj ak, nnézkzere lloe're xhi'nnre ka' to da wen. Na' bixha Xallo Diosen' zo yebá na', gonlle' wen ke be'nn llnabe Le'e bi dan' yalljre'.

¹² 'Na' yeolol dan' lle'nere gon be'nnach keré, ka'kze llaya'le gonre ke ake', le ka'n llak ka nyoj le' leyen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

Nez da yellín yebá naken ka to nez ncho'pe

(Lc. 13:24)

¹³ 'Lecho'o nez dan' nak cho'pze, le da ra'y nak nez dan' lljasán be'nn ka' gan' kweyi' ake'. Na' be'nn zan lljak nez ra'yen'.

¹⁴ Le cho'pze nak nezen' dan' lljasán lli'o gan' de yel nban zejlikanen', na' to chopze be'nn ake za'k akre' lljake' nez cho'pen'.

Dan' llon be'nn ka' gakbe'llo kan' nak ake'n

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Llaya'l wiare nench ke chejle're xti'll be'nn wenra'll ka', be'nn ka' ne lloe' ake' xti'll Dios, non

ake' ka xhi'r maxh da'o, na' loere nak ake' ka be'kw yi'o, ba llao xhi'r da'o ka'.

¹⁶ Ka nak da llbia toto yay nnézello bi yayen'. Ka nak yay ye'chen' bi llbian uvas, na' ni yay yixen' bi llbian higo. Ka'n llaya'l gakbe're ke be'nn ka' ziye'e re', kat re're bi dan' llon ake' na'.

¹⁷ Yay dan' nak yay wen na', daxhix wenkze llbian. Na' yay dan' bi nak wen na', lekze daxhix bi nak wen kwian.

¹⁸ Le bi gak to yay xhix wen kwiazzen daxhix bi nak wen, leska' yayen' bi nak wen na', bi gak kwiarizen daxhix wen.

¹⁹ Yeololte yay da bi llbia daxhix wen, llchoy xane len na' llzeyen'.

²⁰ Na' ka nak dan' llon toto be'nne, nnézello cha' nake' be'nn wen o cha' nake' be'nn wen da xhinnj.

*Kere yeolol be'nne yelline latj ke Xanllo Diosen'
(Lc. 13:25-27)*

²¹ 'Kere yeolol be'nn ka' llalwill nada'n, ne ake': "Xanto', Xanto'", yellín yebán' gan' llia Diosen' llnebie'. Kon be'nne gon kan' lle'ne Xa' Dios be'nne llia yebá na', leakze' yellín gan' llie' na'.

²² Kat llin lla gona' yel koxchis ke be'nn ka', be'nn zan ye ake' nada': "Xanto', ba be'to' xti'llo'n, na' kone ra'on, babejto' daxi'o ka' zjalla'a yichjra'llda'o be'nne, na' leska' kone ra'o na', bento' da zan yel wak ake'."

²³ Na' kana' yep ake': "Bi nombia' re', ka'le lelljayak, re' be'nn wen da xhinnje."

*Ka nak ke chop ran yo'
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)*

24 'Be'nnen' lzenay xti'lla'n, na' llone' kan' nia' na', llone' ka to ke be'nn si'n be'nn ben rill, na' bxie' ranen' to rao yej war.

25 Na' ka gok yejsi'o xhen, na' bda to be' war, na' blloj yeo da xhen bayechjte gan' zo rille'n. Na' bi bzoen wzalen len, le lli' ranen to rao yej war.

26 Na' be'nn llenre' xti'lla' ni, na' bi llone' kan' nia' na', llone' rebze ka to be'nn bi bwia gan' gon rille'n, na' bene'n to rao yoxh.

27 Ka gok yejsi'o xhen na', blloj yeon' bayechjten gan' zo yo' ke'en, na' bda be', na' bzoen bzalen len blleyi'tekazen.

28 Na' ka bayoll be'e Jesúsen' di'll ka', na'll llabane be'nn ka' lla'a na', kan' broe' bsedre' leake'n.

29 Le kan' bzejnie're'n, nakbie'kze nape' yel llnebia', kere bzejnie're' kan' llzejnie' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen'.

8

Jesúsen' bayone' to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra (Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Be'nn zan zanao Jesúsen' kan' bayetje' rao ya'n.

2 Na' to be'nn llak yillwe' dan' ne lepra jabi'ye' rawe'n, na' bche'k xhibe', na'll lle'e Le'e:

—Xana', cha' lle'nro', wakse waka'o yillwe' kia' ni.

3 Na'll le blite na'a Jesúsen' bdane' le'e, lle'e le'e:

—Lle'nkzra', bayak.

Na'll le bayakte ka nak yillwe'n llake'n.

4 Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Notno ye'o ka'. Bye'j jawiá bxozen' nench re're' ba bayako'. Na' be'e dan' llaya'l we'we' dan' bne da Moisésen' ka', nench na' yeyako' yall rao ley

na'. Ka' ben nench yeolol be'nne nnez akre' ba bayako'.

Jesúsen' bayone' to be'nn wen llin ke to xan waka'a ya ka'

(Lc. 7:1-10)

⁵ Ka bllin Jesúsen' gan' nzi'i Capernaum, le bllinte to xan be'nn waka'a ya be'nn Roma, jatile' Le'e, na' go'tyoere' Le'e,

⁶ lle'e Le'e:

—Xanto', be'nn wen llin kia'n de'e rilla'n llake' yillwe', nat nia'ne'e, na' ll-llayrawe' kwis.

⁷ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Sa'rena' rwe' yeyone'.

⁸ Na' xan waka'a yan' lle'e Le'e:

—Xanto', bi naka' be'nn za'k sa'reno' nada' rilla'n, ganniteze bnne, na' wayakte be'nn wen llin kia'n.

⁹ Nada' zo be'nn llnebia' nada', na' lekze ni't be'nn waka'a ya kia' llnebia' ake'. Kate llepa' toe': “Byej”, na' llejte', na' kate llepa' ye toe': “Da”, na' le lledte', na' kate llepa' be'nn wen llin kia'n: “Da ni gono'”, na' le llonte'n.

¹⁰ Na' ka bene Jesúsen' xti'll xan waka'a yan', na'll babanre', na'll lle'e be'nn ka' nao Le'en:

—Da lin' nia' re', ni to be'nn Israel bi nna gonlira'll ake' nada' ka be'nn ni.

¹¹ Na' ni nia' re', be'nn zan be'nn za'k doxhen yellrio, lljalle'rén ake' txhen xozxta'ollo Abraham na', Isaaken' ren Jacoben' gan' llia Diosen' llnebie'.

¹² Zan ka nak be'nn ka' llaya'l so ren Diosen' chenake, leake'n yese'le' lo gabil gan' nake xchole, yesbell ake' to gaoxoxj lay ake'.

¹³ Na'll lle Jesúsen' xan waka'a ya ka':

—Ba gok wayejo', ba bayakte be'nn wen llin ko'on kon kan' benlira'llo'n ba gok.

Na' le bayakte be'nn wen llin ke xan waka'a ya ka'.

Jesúsen' bayone' xhna' no'r ke Pedron'
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Na'll byej Jesúsen' rill Pedron', na' bre're' xhna' no'r ke Pedron' de'e yoe' da la res.

¹⁵ Jesúsen' bdane' ta'k be'nn we'en, le ballachte da lan'. Na'll le bayaste no'ren' bsinie' da bdao ake'.

Jesúsen' bayone' be'nn zan
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Na' betj lle' na', bllin be'nn zan gan' zo Jesúsen', na' nche'e ake' be'nn zan be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'o ake'. Na'll to bnneze Jesúsen', le ballojte daxi'o ka', na' leska' bayone' yeolol be'nn llak billre yillwe' da'o.

¹⁷ Ka'n bene' nench gok kan' llia xti'll Diosen' dan' bzoj da Isaíasen' kana', nen: “Le'en yeke'e yel ll-llayrao kello, na' yeke'e yeolol yillwe' kellon'.”

Kan' goll Jesúsen' be'nn ka' gokra'll gon Le'e txhen
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Jesúsen' bre're' ba bllin be'nn zan nechj ake' Le'e, na'll golle' be'nn ka' non Le'e txhen na' nench la'y ake' ye chla're nisdá'on.

¹⁹ Na' blloj to be'nn llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', le jabi'yte' rao Jesúsen' lle'e Le'e:

—Maestro, wza'rena' rwe' kon gateze chejo'.

²⁰ Na'll lle Jesúsen' Le'e:

—Be'z ka' zo ga llallín akba' lltas akba', na' ba ka' zo xir dá rao lla, llia xo'nn akba', zan nada', naka' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, bitbi zo ga yezi'ra'lla'.

²¹ Na'll blloj ye to be'nn zejréen Jesúsén' txhen, na' lle'e Le'e:

—Xana', zga'tek benn latj wkwa'cha' xa'n kate gate', na'll nnawa' rwe'.

²² Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Da nnao nada', bkwa'nn be'nn wat ka', wkwa'chze lwellj be'nn wat ka'.

Jesúsén' brekllie' to be' xhen lo nisdá'on

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Na'll Jesúsén', le byo'te' lo barcon' ren be'nn ka' non Le'e txhen na'.

²⁴ Na't ka zejen lo nisen', bzorao dá to be' xhen, na' ren nisdá'on bzorao yitjen, na' ba llayoll nis lo barcon', na' ba tas Jesúsén'.

²⁵ Na'll basbán ake' Le'e, lle ake' Le'e:

—¿Xanto', basrá lli'o, ba llbeyi'llo!

²⁶ Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Bixchen llebrizre? ¿Bi llonlira'llre nada'?

Na'll byase' balwille' be'n ren nisdá'on, na'll le bllle'lliten.

²⁷ Na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen na', babán akre' kan' bene'n. Na'll lle lwellj ake':

—¿Noxha be'nnen' lla? Rente kaze be', na' ren nisdá'o na' llzenayen ke'e.

Chop be'nn Gadara yo' ake' daxi'o

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Na' balline' ye chla' nisdá'on gan' lli' rall be'nn Gadara ka'. Na' jatil chop be'nn Le'e, be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'o ake'. Be'nn ki ba zo akteke'

latj gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ka', na' ba llaydo ake' kon no lldeze ganna', nollno llakse te do tnezen'.

²⁹ Na'll besia' ake', lle ake' Jesúsén':

—¿Bi de ko'o kone neto'? Rwe' Xhi'nn Dios dogarje. ¿Za'o zadsa'kzi'o neto', rencha' bi nna llin lla keto' yellayraoto'?

³⁰ Na' kwitze llasdá zan kuch ak, llao akba'.

³¹ Na'll go'tyoe daxi'o ka' Jesúsén', lle aken Le'e:

—Cha' ka' yebejo' neto' yichjra'llda'o be'nn ki, benn latj wayejto' gan' zjalla'a kuch ka'.

³² Na'll lle Jesúsén' leaken:

—Wakse, lewayej.

Na'll balloj aken yichjra'llda'o be'nn ka', na' zjayakdon gan' lla'a kuch ka'. Na'll bayetjnninn kuch ka' le' ya' gan' lla'a akba'n, na' jalla'a akba' lo nisda'on, na' got akba' we'j akba' nis.

³³ Na' be'nn ka' llap kuch ka', bre'e akre' kan' goken, baxhonnj ake', na' jayell ake' be'nn rao yell ka' kan' goken, na' kan' ba bayak be'nn ka' byo' daxi'on.

³⁴ Na'll yeolol be'nn ka' lla'a yellen' jatil ake' Jesúsén', na'll ka bre'e akre' Le'en, go'tyoe akre' Le'e waze'e rall aken'.

9

Jesúsén' bayone' to be'ne bi dá nia'ne'e

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Jesúsén' bayoe' lo barcon', bala'ye' ye chla're nisda'on, na' balline' rao ralle'.

² Na' bllin txhonnj be'nn nlen ake' to be'nn, bi dá nia'ne'e, nxoa ake' le'e to rao bray. Ka gokbe'e

Jesúsen' kan' nxenra'll ake' Le'e, na'll lle'e be'nn we'en:

—Bawé xhi'nna', ni llazi'xhena' ke da xhinnj ko'o ka'.

³ Na'll bale be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', ben akre' kan' goll Jesúsen' be'nn we'en, bza'ra'll ake' to lo yichjra'llda'o ake', na'll bne ake': “Be'nn ni llkadie' ke Diosen' ne'e ka'.”

⁴ Jesúsen' gokbe're' ka dan' za'ra'll be'nn ka', na'll golle' leake':

—¿Bixchen llza'ra'llrizre da xhinnj lo ra'llda'ore?

⁵ Llákere bi napa' yel llnebia' na' yepe': “Ni llazi'xhena' da xhinnj ko'on.” ¿Bixha cha' yepe': “Bayas na' bayej”?

⁶ Nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach wroe'ra' re', na' zoa' yellrio ni, napa' yel llnebia' nench yezi'xhena' da xhinnj ke be'nnachen'.

Na'll golle' be'nn xhinnjen':

—Bayas, bayoa' gan' bxhoa'o, na' bayej rillo'.

⁷ Na'll bayas be'nnen' zayeje' rille'.

⁸ Na' be'nn ka' bre'e kan' goken blleb ake' kwis, na'll be'rao ake' Diosen' kan' bene' be'e yel wak ke'en Jesúsen'.

Ka gok brej Jesúsen' Mateon'

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Ka bde Jesúsen' gan' lli' Mateon' llchixhje' dan' llaya'l wayej yell gan' llnebia' leake'n, na' bre'e Jesúsen' le'en, na'll lle'e le'e:

—Da nnao nada'.

Na'll bzolla'a Mateon' zejrene' Le'e.

¹⁰ Ka goken bllin Jesúsen' rill Mateon', na' lli' ake' llao ake' txhen ren ye zan be'nn wachixhj ak, na'

ren yela' be'nn wen da xhinnje, na' renkze be'nn ka' non Le'e txhen na'.

¹¹ Ka bre'e be'nn fariseo ka' lli' ren Jesúsén' leake' txhen, na'll lle ake' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—¿Bixchen be'nnen' llroe' llsede re'n llaorene' txhen be'nn wachixhj ka', na' ren be'nn wen da xhinnj ka'?

¹² Na' ka bene Jesúsén' xti'll ake'n, na'll lle'e leake':

—Be'nn bibi yillwe' llake, bi yalljre' be'nn wen rmell, zan be'nnen' llak yillwe'n, le'en yalljre' be'nn wen rmellen'.

¹³ Lelljased bi zej xti'll Diosén' dan' nyoj: “Lle'nra' yeya'chra'llre be'ne, kere kon gotre bayi'x gákere nada' nxenra'llre.” Kere za'a zadyexha' be'nn wen aken', zan za'a zadwia' be'nn wayatre ke da xhinnj ba ben ake'.

*Jesúsén' bzejnie're' bixchen bi llon be'nn ka' non Le'e txhen na' was
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)*

¹⁴ Na'll be'nn ka' nao Juan be'nnen' bchoa nis, jabi'y ake' rao Jesúsén', lle ake' Le'e:

—¿Bixchen bi llon be'nn ka' was be'nn ka' nao rwe'n, na't neto' llonto' was, leska' be'nn fariseo ka' llon ake' was?

¹⁵ Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Bixha wak so be'nn ak yel wan, be'nn llon ake' yexh ga llak yel wachayna'a chak lli'rén wachayna'n leake'? Bi gak sorene' leake' yel wan. Zan wllin lla waga'a be'nn byion', kana'llen' gon ake' was.

Di'll kob ke Jesúsén' bi gak wchixrenllon da ka' nao be'nn gor ka'

16 'Gaga zo be'ne gonrene' llin ra'll kobe, yede'en xhe'e gore, le ra'll koben', yebe'n kat chiben, na' wche'zen xhe'e goren', yezikre yarj gan' nlle'zen.

17 Na' leska' nono zo be'nn ka'cha'orize' xis uva koben' to lo blloy yid gore, le xis uva koben' wche'zen blloy yid goren', na' llopten kweyi'. Zan ka'cha'we' xis uva koben' lo blloy yid kobe, nench bi kweyi' xis uvan', na' ka' llopten bi kweyi'.

Jesúsén' basbane' xhi'nn Jairo na' bayak ye to no're bdan xhe'en

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Nna lloe'te Jesúsén' di'll na', bllindokze to be'nn wnebia', bche'k xhibe' rao Jesúsén', lle'e Le'e:

—Le bayollte got to xhi'nna' no're. Cho'do na' wxoa nao'n yichjbe' nench yebanbe'.

19 Na'll bzolla'a Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', na' byejrén ake' be'nn wnebia'n.

20 Na' ka' zjake' na'n, bnao to no're leake', ba gok chllinn (12) iz llzoe' wa'a, na' bene' bien jabi'ye' awllo ko'll Jesúsén', jatane' xhe'en.

21 Le kan' bza'ra'lle' to lo ra'llda'we', bne'e: “Kon cha' ba bdana' xhe'en, wayaksa'n.”

22 Na' bayechj Jesúsén' bwie' no'ren', na'll lle'e le'e:

—Bendipra'llo' xhi'nna'. Ba bayakso' dan' llonlira'llo' nada'.

Na' le bayakte no'ren'.

23 Ka bllin Jesúsén' rill be'nn wnebia'n, na' bre're' ba zjalla'a be'nn zan, llon ake' txhen, na' llasbell ake', na' ba lla'a be'nn llkwell bblej.

24 Na'll lle'e leake':

—Lelljayak. Kere got bida'o no'r nin', taszbe'n.

Na'll be'nn ka' lltitj akre' Le'e.

25 Na'll bayoll bachache' yeolol be'nn ka', na'll byoe' be'xe' ta'k bida'o waten', na'll le bayástebe'.

26 Na' yel waken' bene'n goslas di'llen' yeolol yell ka' zjalli' do na'.

Jesúsén' bayone' chop be'nn lcholé

27 Na' ka badé Jesúsén', bnaodo chop be'nn lchol Le'e, na' besia' ake' zillje, goll ake' Le'e:

—jRwe'n nako' xhi'nn dialla da rey David, baya'chra'll neto'!

28 Na' ka bayo' Jesúsén' lo yo'n, na' byo' be'nn lchol ka', na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Llonlira'llre nada' gak gona' nench yere're?

Na'll lle ake' Le'e:

—Awa' xanto', llejle'to'.

29 Na'll bdan Jesúsén' yej rao ake'n, lle'e leake':

—Yere'chgare kon kan' nxenra'llre nada'.

30 Na'll le bayakte yej rao ake'n, bare'e aktere'. Na'll goll Jesúsén' leake':

—Bi we're di'll kan' gok bayak yejraoren'.

31 Bixha kate baza'a ake' na', jadá ake' doxhen gan' nzi'i Galilea, lloe' ake' di'll ka dan' ben Jesúsén' ke ake'n.

Jesúsén' bayone' to be'nn blloje

32 Na' ka ballach be'nn ka', le bllinte be'nn yob akre', nche'e ake' ye to be'nn blloje yo' daxi'o yichjra'llda'we'n.

³³ Na'll Jesúsen' le babejte' daxi'on, le bannete be'nnen'. Na' be'nn zan bre'e kan' goken, na'll babán akre' kwis, na'll ne ake':

—Lli'o be'nn Israel, da nellen' bre'llo yel waken' nak ka'.

³⁴ Na' be'nn fariseo ka' ne ake':

—Xan daxi'o ka'n llakrenen le'e, nench llabeje' daxi'on zjajo' yichjra'llda'o be'nn ka'.

Jesúsen' llaya'chra'lle' be'nn ka'

³⁵ Jesúsen' jate'e toto yell, na' toto yell da'o zjalli' do na', jazejnie're' be'nn Israel ka' lo yoda'o ke ake'n, na' bdixjwe're' leake' Di'll Wen kan' nnebia' Diosen', na' bayone' be'nn ka' llak biteze yillwe', na' biteze da llak ke ake'.

³⁶ Na' ka bre're' ba bllay be'nn zan, na' baya'chra'lle' leake'. Ka gokbe're' llakllejla'll ake', akre gon ake', na' nono llra' gakrén leake' ka dan' llallayrao ake'n. Ni't ake' ka xhi'r da'o, ba nono llra' gap leakba'.

³⁷ Na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Da li nia' re', ka be'nn gon wrapen' gonllo, da xhen llin na' de, na' to chopze be'nn wrap ka' nak.

³⁸ Lennabe Dios be'nnen' nak xan llin na', wse'le' yezikre be'nn wen llin rao llin na'.

10

Jesúsen' breje' postl ka' ben Le'e txhen

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Jesúsen' btope' be'nn chllinn ka' non Le'e txhen, na' be'e leake' yel wak nench wabej ake' daxi'o zjajo' lo yichjra'llda'o be'nne, na' wayón ake' biteze yillwe' da llak ake'.

² Ki re be'nn chllinn ka': Simón lekze le'en re'e Pedron', be'nnen' gok be'nn nell, na' Andrés bi'ch Pedro na', na' Jacobo ren Juan xhi'nn Zebedeo,

³ na' Felipe, na' Bartolomé, na' Tomás, na' Mateo be'nnen' gok wachixhje, na' Jacobo xhi'nn Alfeo, na' Lebeo be'nnen' goll akse' Tadeo,

⁴ na' Simón be'nnen' ben txhen be'nn ka' nzi'i cananistas, na' ren Judas Iscariote be'nnen' ben Jesúsen' rallna'a be'nn ka' llwie Le'e na'.

Jesúsen' bse'le' be'nn chllinn ka' jatixjwe' akre' xti'lle'n

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesúsen' bse'le' be'nn chllinn ka', jatixjwe' akre' xti'lle'n, lle'e leake':

—Bi chejre rall be'nn ka' bi nak be'nn Israel, leska' bi chejre yell ka' zjalli' Samaria.

⁶ Lelljak gan' lla'a be'nn Israel ka', le leake'n nak ake' ka xhi'r da'o ba bnit.

⁷ Lelljak lelljatixjwe' ba zo rez llin lla nnebia' Dios be'nnen' zo yebá.

⁸ Lewayón be'nn llak bi yillwe', na' lewayón be'nn ka' llak yillwe' dan' ne lepra, leyesbán be'nn wat ak, na' leyebej daxi'o ka' yo' lo yichjra'llda'o be'nne. Bibi bchixhj Diosen' re', benne' re' yel wak ke'en nench gonre da ki, ke len na' legakrén be'nne, na' bi wchixhjre.

⁹ Na' bi wa're mell da nak oro, na' mell plat na' mell kobr chak ko're nez.

¹⁰ Na' bi go'xre bzod, na' bi go'xre ye to xhare, ni ye to xher-re, ni xhis da wchi'chre, le ka nak re' nakre be'nn wen llin ke Dios, llaya'lkze gonn ake' re' da ye'j gaore, gan' llse'la' re'n.

11 'Na' gateze yell ga llinre, zga'tek lennab cha' zo to be'nn wen, be'nn yewere wrebe re' rille'n. Na' cha' ba brebe' re' rille'n, ganna'ze lesó. Kat sa'llre chejre ga yobre, kana'll yeza're.

12 Na' kat llinre rill to be'nne, lewape lliox, na' lennab so ake' wen.

13 Na' cha' zjani't be'nn nak yichjra'llda'o ake'n wen, gak ka dan' nnabren', na' so ake' wen. Na' cha' nono llra' be'nn nak yichjra'llda'o ake'n wen, na' bi gak ka dan' nnabren'.

14 Na' cha' zo ga bi wreb ake' re', na' bi wzenay ake' keré, leyelloj yo'n o yell gan' bllinre, na' leye-bibte yo bichte lia lo labre.

15 Da xhinnj xhen na', ben be'nn Sodoma ka' ren be'nn Gomorra ka' kana', zan ni llepa' re', kat llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, kana' be'nn ka' bi breb re' rille'n, da xhenll gak ke be'nn ka' kerke kan' gok ke be'nne Sodoma ka', ren Gomorra ka'.

Gak da sa'kzi'llo

16 'Nada' wse'la' re' ka llse'le' xhi'r da'o radj be'kw yi'o, lesó xhnid ka llon to bele, na' maxhze legón ka llon to byinn da'o.

17 Legap kwinnre rao be'nn ka' llwie re'n. Zjani't be'nn gon ake' re' rao na'a be'nn wnebia' ka', nench bi gon bi ne akre' re'.

18 Na' lekze ka' dan' llonlira'llre nada' na', zjani't be'nn wche'e re' do rao rey, do rao nollre be'nn llnebia' nench we'rén akre' xti'lla'n, leska' rao be'nn ka' bi nak be'nn Israel.

19 Na' kat go'x ake' re', wche'e ake' re' rao be'nn ka', bi we'la'llre akre' nnere yelli're xti'll ake'n.

Rawe gan' zere na'kze wzejnie' Diosen' re', akren' nnere.

²⁰ Le kere re'n nnere, Spíritu ke Xallo Dios na'kzen' gonnen bixhan' llaya'l nnere.

²¹ 'Kana' bale be'nnache, yeyechj ake' gon ake' no bi'ch gorj ake' rao na'a be'nne, na' yeso'te leake', na' ni't be'nn gon ake' xhi'nn ake' ka', rao na'a be'nn yeso'tebe', na' zjani't be'nne gon ake' xaxhna' ake' ka', rao na'a be'nne yeso'te leake'.

²² Na' ka yeololze be'nn wie akre' re', dan' llonlira'llre nada', na' noteze be'nn se war wxenra'lle' nada' llinte lla gate', le'en yerá.

²³ Cha' be'nn lla'a to yell lloje yeraye re', lelljazó ga yobre. Da li nia' re', bi nna wayoll tare yell ka' gan' nbane be'nn Israel ka', kat yeda' nada' da yobre Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

²⁴ 'Kat to be'nn za wsede, bi nello naklle' be'nn braoll ka be'nnen' llsede le'en, na' to be'nn wen llin bi nello naklle' braoll ka xane'n.

²⁵ Kon llaya'le yewé be'nnen' llseden', cha' yedo'lre' gake' kan' llon be'nnen' broe' le'e na', na' llaya'le yewé be'nn wen llin na', cha' yedo'lre' gake' ka xane' na'. Na' nada' naka' xanre, na' be'nn ka' llwie nada'n, llasné ake' llona' txhen Beelzebú, dan' nak xan yeolol daxi'o ak, wasné akle' ke re' nakre nada' txhen.

Non' llaya'l lleblllo

(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'Bi llebre be'nn biteze da gon akre' re', le bibi de da nga'che da nello bi wroe'rawe, na' bi de da nello nono yenneze len.

27 Da zan da broe'ra' re' gan' nga'chre, lennén gan' lla'a be'nn zan. Na' yeolod da ka' ba béneren', lechixjwe'n, legón ka to be'nn ze yichjo llosie'.

28 Bi llaya'le llebre be'nn ka' got re'n. Bitbi gak gon akre' yichjra'llda'ore. Zan llaya'le llebre Diosen', le Le'en nape' yel llnebia', wleyie' kwerp kerén' ren yichjra'llda'oren' lo yi' gabilen'.

29 'Nnézello byinn da'o ka' bibi za'k aktekba', na' Xallo Diosen' llakbe're' kate llbeyi' toba'.

30 Rente yich yichjre ka' nrab Diosen'.

31 Na'llen' nia' bi llebre, za'kll re' kerke txhonnj byinn da'o ka'.

Be'nn wchebe' nawe' Jesúsén'

(Lc. 12:8-9)

32 'Na' noteze be'nne cha' wchebe' nnawe' nada', lekze ka' nada' wacheba' rao Xa' Diosen' llia yebá, yepe' nak be'nnen' nada' txhen.

33 Na' noteze' cha' lloe'rene' be'nnach di'll, na' bi llchebe' cha' nombie' nada', lekze ka' nada' we'rena' Xa' be'nn zo yebá di'll, yepe' bi nombia' be'nnen'.

Gak ake' chopre ni ke Jesúsén'

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 'Bi gákere beda' nench nni't ren lwellj be'nn ka' wen na'. Bi nni't ake' wen, le yesdil ake'.

35 Ni ke dan' ba beda' na', yesdile be'nn byio ren xa ake', na' no'ren' kone xhne'e, na' no'ren' yedil ren xhorille le'e.

36 Do lo yo' rill ake' na'ze lla'a be'nn wie lwellj ake'.

37 'Na' noteze be'nne cha' llakllre' xe'e na' xhne'en ka nada', bi sa'ke' gone' nada' txhen.

Leska' cha' llakllre' xhi'nne', ka nada' bi sa'ke' gone' nada' txhen.

³⁸ Na' be'nn bi wsanra'll kwine' na' nawe' nada', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, bibi za'ke' gone' nada' txhen cha' ka'.

³⁹ Be'nnen' llon bien yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, le'en wnite'n, zan be'nnen' llit yel nban ke'en ni kia' nada', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e.

Da nbaraz da de yebán'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Noteze be'nn llrebe re' nadkza'n llrebe', na' be'nn llreb nada' renkze Dios be'nnen' bse'l nada'n llrebe'.

⁴¹ Na' noteze be'nne wrebe' be'nn lloe' xti'll Diosen', ka da nbarazen' si'i be'nnen' lloe' xti'll Diosen', ka' lekzen sie'. Na' be'nnen' wrebe to be'nn wen, ni ke dan' wrebe' be'nnen' nak be'nn wen na', ka dan' nbarazen' si'i be'nn wen na', ka' lekzen sie'.

⁴² Na' noteze be'nne we'e la txhi'lyze nis ye'j be'nn llonlira'll nada', ni ke dan' be'e ake' be'nnen' nxenra'll nada' nis we'je', da li nia' re', bi nnitrao ka nake dan' ben ake'n.

11

Juan be'nnen' bchoa nis bse'le' be'nn ka' nak le'e txhen gan' zo Jesúsén'

(Lc. 7:18-35)

¹ Ka bayoll bzejnie' Jesúsén' be'nn chllinn ka' non Le'e txhen na', baze'e ganna', na' byeje' yell ka' zjalli' do na', jaroe' jasedre' xti'll Diosen' be'nn ka' zjalla'a ganna'.

² Bixha Juan be'nnen' bchoa nis, ba yoe' lo rill yan'. Benre' di'll, ka yeolol dan' llon Criston'. Na'll bse'l Juan na' chop be'nn ka' non le'e txhen na', gan' zo Jesúsén',

³ Jannab akre' Le'e:

—¿Rwe'n nako' be'nnen' bexhto' wse'l Diosen', cha' ye to be'nn yobren' kwexhto'?

⁴ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lelljayak, na' lelljayell Juan na' doxhen dan' ba bre're na', na' da ka' ba bénere na'.

⁵ Be'nn lchol llare'e akre', be'nn xhinnj lladá ake', be'nn llak yillwe' dan' ne lepra llayak ake', be'nn kwell ba llayén akre', na' be'nn wat ba babán ake', na' be'nn ya'ch da'o ka' llzenay ake' Di'll Wen ke Diosen'.

⁶ ¡Nbaraz ke be'nnen' bi llakganre', na' yezikre llejle' kia'!

⁷ Na' ka ba zjayak be'nn ka' bse'l Juan na', na'll be'rén Jesúsén' be'nn ka' ndopen' xti'll Juan na', lle'e leake':

—¿No be'nnen' jawiare latj dachen'? ¿To be'nn nak ka yia da zo lle' da le lta be'?

⁸ ¿Akre nake' kan' jawiare? ¿Nake' ra'll cha'o? Ka be'nn ka' zjanak ra'll cha'o, zo ake' yo' wen kwis, ka no rill be'nn wnebia'.

⁹ ¿Noxhan' jawiakzre cha'? ¿To be'nn lloe' xti'll Diosen'? Da li lloe' xti'll Diosen', na' ni yepa' re', za'kle' ka noteze be'nn lloe' xti'll Dios.

¹⁰ Ke be'nn ni nyoj le' xti'll Diosen', lian:

Nada' Dios, wse'la' to be'nn kwiarawe' rao', we'e xti'llo'n

nench yewe' xhnneze gan' te'o na'.

¹¹ Da li nia' re', nollre no be'nnach nna chas, be'nn nakll be'nn brao ka Juan na', be'nnen' bchoa

be'nne nis. Na' nna' noteze be'nn llzenay ke Dios, nench nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n, la'kze nake' be'nne le zeraoze be'nne bibi za'ke, gaklle' be'nn braoll ka Juan na'.

12 'Kan' bzorao Juan na' bdixjwe're' xti'll Diosen', na' bchoe' be'nne nis bllinte nna', be'nn zan llon ake'n ga zerao za'k akre', nench yedo'l akre' yel llnebia' ke Diosen'.

13 Kana'ten' bzoraon bllinte kan' bra' Juan na', ley dan' bzoj da Moisésen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen', bzejnie'n lli'o ka nak yel llnebia' ke Diosen'.

14 Na' xti'll Diosen' dan' nyoj llian yed ye to be'nn yedyén kan' ben Elías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'. Ka' llian ke Juan na', kon cha' chejle're.

15 Re' zo nayre, lewzenay xti'lla' ni.

16 '¿Notek ka wsa'kra' re' lla'a nna' lla? Wsa'kra' re' ka bida'o ak zjalla'a lao ya'a, na' lle llwellj akbe':

17 “Ba bkwelto' bblej, na' bi bya're, na' ba belto' da llon nya'chraz, na' ni ke bllellzre.”

18 Juan be'nnen' bchoa nis, bi we'j bdaocha'we' ka lle'j llao nollre be'nne, na' bnere ke'e: “Daxi'o yo' be'nnen'.”

19 Na' ka nak nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, na' llre're lle'j llawa' kwasro, na' nere kia': “Le lle'j llaoxen be'nnen', na' llone' txhen be'nn wachixhj ka', ren yezikre be'nn wen da xhinnj ka'.” Zan zjalla'a akse be'nn llzenay ke Diosen'. Leake'n llroe' akre' kan' nak yel si'n ke Diosen'.

*Da gak ke be'nn ka' bi llzenay ke Diosen'
(Lc. 10:13-15)*

20 Na'll be'e Jesúsén' xti'll be'nn ka' lla'a yell ka', gan' bene' zan da yebán akre'n, na' bdile' leake' dan' bi llayat akre' ke da xhinnjen' non ake'n, na'll bne'e:

21 —¡Nya'chraz ke re' be'nn Corazín! ¡Na' nya'chraz ke re' be'nn Betsaida! Chenake broe'ra' be'nn ka' ni't yell ka' nzi'i Tiro, na' Sidón yel wak kia'n ka dan' ba broe'ra' re', batna' ba bayechj ake' banao ake' Diosen' chenake, na' llak ake' to ra'll gasj da nak ze'ch, na' llwazj kwín ake' no de da llroe'n ba bayat akre' chenake.

22 Na' nia' re', kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nn, da xhenll yellayraore kerke be'nn Tiro, na' be'nn Sidón ka'.

23 Na' re' be'nn Capernaum, llákere ba zekzre yebá, ga lle'le gor waza'le' re', ga yellayraore. Chenak bena' da yebane be'nn ka' blla'a gan' nzi'i Sodomán' kan' ba bena' raore ni, bayat akre' xto'l ake'n chenake, na' bi blleyi' yell ke ake'n chenake.

24 Nia' re', gakll keré ye ra't ka ke be'nn Sodoma ka', katen' llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nn ka'.

*Be'nn ka' gonlira'll Jesúsén' nni't ake' nbaraz
(Lc. 10:21-22)*

25 Na'll balwill Jesúsén' Diosen', bne'e:

—Lloe'rawa' rwe' Dios Xa, rwe'n llnebia'o yebá na' yellrion', bkwa'cho' da ki, bi byejnie' be'nn si'n ka' len, na' broe'ro'n be'nn ya'ch be'nn nak nexjra'lle.

26 Beno' ka' Xa, le ka'n gokra'llo' rwe'.

27 Na' golle' be'nn ka' lla'a na':

—Yeololte da de, Xa'n ba bene'n rallna', na' nono nombia' Xhi'nne'n, toz Xa' na'n nombie' Le'e, na'

nono nombia' Xa'n, toz nada' nak Xhi'nne' nombie', na' kon no llbeja' nada' llroe're' kan' nak Xa'n.

²⁸ Ledá gan' zia' ni, yeololtere ba lljaxa'kra'lle, na' noa're dan' nak ka to yoa' zi'. Na' nada' gonna' ka yezi'ra'llre.

²⁹ Legón nada' txhen, lewsed kan' nia' ni, le nada' naka' be'nn xate be'nn nexjra'lle, na' ka' yezi'ra'll yichjra'llda'oren'.

³⁰ Dan' nia' gonre na', bi naken bni', naken ka to yoa' da bi naktek zi'.

12

Be'nn ka' non Jesúsén' txhen blechj ake' dao ke trigo to lla nba'nne

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ To lla nba'nn ke be'nn Israel ka' bde Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen to rao yellrio ga de trigo. Na' bdon be'nn ka' non Le'e txhen na', na' bzorao ll-lechj ake' dao ke trigon', na' bdao ake'n.

² Na' bre'e be'nn fariseo ka' kan' ben ake'n, na' lle ake' Jesúsén':

—¿Bixchen llon be'nn ka' llin, be'nn ka' non rwe' txhen na', llon ake' to da bi llaya'l gonllo lla nba'nne?

³ Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Bi nna golre kan' ben da rey Davidén' to lla ka bdon ake' ren be'nn lwellje' ka'?

⁴ Byoe' gan' nak rill Diosén', na' bdawe' yet xtir dan' nak la'y da bi llaya'l gao be'nn bi nak bxoz, na' leska' bdaorén be'nn ka' zej ren Le'e txhen na' len.

⁵ ¿Leska' bi nna golre le' ley dan' bzoj da Moisésén' gan' lian, bxoz ka' bi llazi'ra'll ake' lo

yoda'o braon' lla ka' nak lla nba'nne? Na' nono lliayi'll leake' dan' llon ake' llin na'.

⁶ Ni llepa' re', nada' zoa' ganni za'klla' ye ra't ka yoda'o braon'.

⁷ Xti'll Dios dan' nyoj nen: “Lle'nra' yeya'chra'llre be'nne kerke da gotzre no bayi'x, gákere nada'n lloe'raore.” Chenak llejnie're kan' naken na', bi wxoare do'l ko'll be'nn bibi do'l nape.

⁸ Nia' re', nada'n naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, naka' xan llan' llapre bara'nne.

Jesúsen' bayone' to be'nn nxho'n chla' ne'e

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Jesúsen' baze'e ganna', na' byoe' to lo yoda'o ke be'nn Israel ka'.

¹⁰ Na' lo yoda'o na', zo to be'nn nxho'n chla' ne'e, na'll lle be'nn fariseo ka' Jesúsen':

—¿De latj wayonllo be'nn xhinnj to lla nba'nne?

Lle ake' Le'e ka' nench kone len wlliai'y'll ake' Le'e.

¹¹ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bixha cha' re' nni't xhi'r da'o keré, na' cha' toba' lljacho'ba' to lo yell zitj lla nba'nne, ¿wsan-ra'llreba', bi yebejreba' rao lla na'?

¹² Ke len na' nia', dekze latj gakrenllo be'nne, llan' nak lla llaplo bara'nne, le za'klle to be'nne kerke to xhi'r da'o.

¹³ Na'll lle'e be'nnen' nxho'n ta'ke'n:

—Bli na'on.

Na' le blite na'a be'nnen', bayakten wen ka dan' ye chla'.

¹⁴ Na'll ka ballach be'nn fariseo ka' yoda'on, na' llayirjla'll ake' akre ka gon ake' got ake' Jesúsen'.

Dan' bzoj da Isaíasen' ke Jesúsén'

15 Ka gokbe'e Jesúsén' ka', na' babe'yi'lle' bayeje' ga yobre. Be'nn zan janna Le'e, na'll bayone' yeolol be'nn ka' llak yillwe'.

16 Na'll go'tyoere' leake', bi we'rén ake' be'nn di'll non' bayón leake'.

17 Bene' ka' nench bzoa xti'll Diosen' dan' bzoj da Isaíasen', kan' bne'e:

18 Be'nn nin' nake' be'nn wen llin kia', be'nn breja', na' be'nn nllie'ra'.

Na' llawera' dan' llone'n.

Na' nada' wse'la' Spíritu kia'n sorenteze sorenén Le'e.

Na' chixjwe're' yeolol be'nn ka' zjalla'a doxhen yellrio da nak da li llazra'lla' gon ake'.

19 Na' bi gakyollrene' be'nn ka', ni ke gosia'ze', nono yene ka nak chie' do tnez ka'.

20 Bi wzo'ye da nak lle'ne.

Bi wasore' to yi' da'o, da za bzorao lla'le,

llinte lla gone' gak kon ka da zjázé lilla rao yellrio ni.

21 Na' be'nn lla'a yeolol yell, so ake' kwexh ake' Le'e.

Bne ake' ke Jesúsén' babeje' daxi'o kone yel wak ke daxi'on

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Na' zo to be'nne lchole, na' nakte' blloje, yo'nyaz daxi'o yichjra'llda'we', na'll jwa'a ake' le'e rao Jesúsén'. Na' babeje' daxi'on yoe'n, na'll le bare'tere', na' le bannete'.

23 Na'll yeolol be'nn ka' bre'e kan' bene'n, babán akre' kwis. Na'll lle lwellj ake':

—¿Kere be'nn nin' bezllo yede' rao dialla ke rey Daviden' lla?

²⁴ Na' ka bene be'nn fariseo ka' di'll ki, na'll ne ake':

—Bitbi yel wak nap be'nnen'. Xan daxi'o ka' nzi'i Beelzebú na'n llakrén le'e, llabeje' daxi'o ka' yo' yichjra'llda'o be'nne.

²⁵ Na' ka gokbe'e Jesúsén' kan' za'ra'll lo ra'llda'o be'nn fariseo ka', na'll lle'e leake':

—Yeololte da llnebia' cha' gaken chopre, kweyi'n, na' leska' to yell o to yo' rill be'nnen', cha' gaken chopre, bi sibian.

²⁶ Leska' cha' daxi'on yebejen ye to daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne, weyi' yel llnebia' ken, le kwinzen ba lladilrenen.

²⁷ Na' cha' re' nere xan daxi'o ka' llakrén nada' llabeja' daxi'on, cha' naken kan' nere na', ¿noxha llakrén be'nn ka' nao re'n nench yebej ake' daxi'o ka' yo' yichjra'llda'o be'nne? Na' dan' llon ake' na', llroe'n re' bi naken kan' nere na'.

²⁸ Zan ke nak nada', Spíritu ke Dios na'n llonnen nada' yel wak nench llabeja' daxi'o ka', na' ka dan' llona' na', llroe'n re' ba bllin lla nnebia' Diosen'.

²⁹ ¿Akre gak cho' to be'nn wan lo yo' ke to be'nn war nench sie' bi da de ke'e, cha' bi wcheje' le'e? Zan ka'n gone', na'll gak sie' bi da de ke be'nnen' lo yo' rille'n.

³⁰ 'Be'nn bi llone' nada' txhen, llwiere' nada'n. Na' be'nn bi llakrene' nench wzenay be'nn ka' kia', yezikre llone' nench nono wzenaykze kia'.

³¹ 'Ke len na' llepa' re', yeolol da xhinnj da llon be'nnach, na' yeolol di'll ya', dan' llach lloa' ake'n, Dios na' yezi'xhene' ke ake', zan nollre be'nne,

cha' nne'e ke Spíritu ke Diosen', ni ke yezi'xhenze Diosen' ke'e.

³² Na' cha' no be'nne llne'e kia' nada', naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, wazi'xhenkze Diosen' ke'e; zan cha' no be'nne nne'e ke Spíritu ke Diosen', kbatlle yezi'xhen Diosen' ke'e, ni nna' ni batteze.

*Di'llen' we'llo na' llroe'n bi dan' yo' lo ra'llda'ollo
(Lc. 6:43-45)*

³³ Ka nak no yay xhix ka', dan' nak yay wen na', daxhix wenkze llbian, na' yay dan' bi nak yay wen lekze daxhix bi nak wen llbian. Na' ka' llnnézello akren' nake dan' llbia toto yay ka', na' llnnézello kan' nak yayen'.

³⁴ ¡Kan' nakse re', nakre be'nn zban, be'nn wx-hiye'e, llonre ka bele! Bibi di'll wen gak we're ka nak yo' da xhinnjen' lo ra'llda'ore. Le yeololte di'llen' ll-lloj lloa'llon' da za'kze lo ra'llda'ollo na'n.

³⁵ To be'nn wen lloe'kze' di'll wen, le kon kan' nake lo ra'llda'we' na'n lloe' di'llen'; na' to be'nn wen da xhinnj lloe' di'll da ke za'ke, le ka'n nakse ra'llda'we'n.

³⁶ Na' ni nia' re', kate llin lla gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, kana' yeolol be'nne wadé ake' yeolol di'll dan' ba be'e ake' da bibi za'ke.

³⁷ Na' kone di'll dan' we're, Dios na' choyrawe' keré cha' napre do'le, na' cha' bibi do'l napre.

*Be'nn ka' bi llzenay ke Diosen' bnnab ake' gon
Jesúsen' yel wak*

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' be'nn fariseo ka' lle ake' Jesúsen':

—Maestro, lle'neto' gono' to yel wak da re'teto' nench nnézeto' cha' da lin' bse'l Diosen' rwe'!

39 Na'll goll Jesúsen' leake':

—Re' yo' da xhinnj lo ra'llda'ore, na' ba bsanra'llre Dios. Na' llnnabre gona' ye to yel wak da re'tere, zan bi gona' ka dan' llnnabren', zeraoze ka dan' broe' Diosen' re', ka dan' benrene' da Jonás, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'.

40 Jonásen' byoe' lo le' bel xhen na' chonn lla chonn yere. Na' ka'kze nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach gata', na' choa' lo ban' chonn lla chonn yere.

41 Na' kat llin lla gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, kana' be'nn Nínive ka' wabanrén ake' be'nn ki lla'a nna', na' wchoybia' ake' ke ake', le leake'n, ka ben akre' xti'll da Jonásen', bayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' nada' za'ktella' kerke Jonásen'.

42 Na' lekze lla na' kat gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, no'ren' bnebia' yellen' re Sabá, wabanrene' txhen be'nn ki lla'a nna', na' wchoybie' ke ake', le le'en zi't kwis bede' badzenaye' yel si'n ke da Salomón na', na' nada' za'ktella' kerke Salomón na'.

*Daxi'on lljallo'n da yobre lo yichjra'llda'o be'nne
(Lc. 11:24-26)*

43 'Kate to daxi'o llallojen yichjra'llda'o be'nnen', na' dan llayirjen ga lljacho'n ga yobre. Na' cha' bi ll-llelen to latj ga yezi'ra'llen,

44 na'll nnen: “Waya'chka' lljawia' gan' balloja'n, cha' gak lljalloa' da yobre.” Na'll llajejen lljawian gan' zo be'nnen', na' kate re'ren ra'llda'o be'nnen', naken ka to yo' da nxhi nloa, na' ndachen.

⁴⁵ Na'll lljatopen ye gall daxi'o da llonll ka len, na'll yella'a aken txhen lo ra'llda'o be'nnen'. Na' cha' ka' ba ben ake'n, na'll yezikre gakll ke be'nnen', kere kan' gok ke'e kana'. Na' ka' ya'nnkzen' gak ke be'nn wen da xhinnj ka', lla'a nna' lla.

*Xhna' Jesúsén' ren bi'che' ka' bllin ake' gan' zoe'n
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

⁴⁶ Nna lloe'te Jesúsén' di'll ren be'nn ka', ka bllin xhne'e ren bi'che' ka', na' gokra'll ake' we'rén ake' Le'e di'lle.

⁴⁷ Na' to be'nn ze ren ganna' golle' Jesúsén':

—Xhna'o ren be'nn bi'cho' ka' ze akte' ko'lle na', lle'n akre' we'rén ake' rwe' di'lle.

⁴⁸ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Noxhan' nak xhna', na' noxha nak bi'ch lwellja'?

⁴⁹ Na'll bli ne'en gan' lla'a be'nn ka' nak Le'e txhen na', na'll bne'e:

—Be'nn kin' nak xhna', na' bi'ch lwellja'.

⁵⁰ Le noteze be'nne llone kan' llazra'll Xa' Dios be'nnen' zo yebá na', le'en nak be'nn bi'cha', be'nn zana' na' xhna'.

13

*Jesúsén' bsa'krebre' ka llon to be'nn goz go'nné
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)*

¹ Rao lla na', bza'a Jesúsén' yo' gan' zoe' na' jachie' lloa' nisdá'on.

² Na'll bdop be'nn zan kwis gan' llie'n, na'll byepe' lo barcon' jachie'. Yeolol be'nn ka' bdopen' zellá ake' lloa' nisdá'on ga nak yo bill.

³ Na'll da zan da broe' bsedre' leake' bsa'krebre' bi da ka', bne'e:

—To be'nn wen llin jeze' nbaz,

⁴ na' ka zeje' llose' nbazen', ra't dan' llaze' na', je'ten lloa' nez, na' byinn ka' llasdá le' yebán' betj akba' jatao akba'n.

⁵ Na' ye ra'ten' jacha'n ga nake rao yej ga lli' chde'jze yo, na' da na', byob bra'n le ra'tze yo lli' gan' je'ten na'.

⁶ Na' ka bra' will na', bzeyen len, na' byechen le bi nyintek roe zitj.

⁷ Ye ra'ten' jago'nnen ga nak lo yay ye'che, ka blli'o yay ye'chen', na' benen len roe.

⁸ Na' ye ra'ten' jago'nnen ga nak yo cha'o, na' bra' aken, na' balen bllia to gayoa (100) weje toton, na' ye balen bllian wyon (60) weje, na' ye balen chi lloa (30) weje.

⁹ Re' zo nayre, lewzenay ka'n nia'n.

Jesúsen' be'e di'll bixchen bsa'krebre' bi da ka' kan' bzejnie're' leake'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Na'll be'nn ka' non Jesúsen' txhen jabi'y ake' awllo, lle ake' Le'e:

—¿Bixchen llsa'krebre' bi da ka' katen' llroe' llse-dro' be'nne?

¹¹ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Nono nna nneze kan' nak yel llnebia' ke Diosen', zan nna' ba llone' nench re' ba llon-lira'llre nnézeren. Zan be'nn yobre bi wroe' Diosen' leake'.

¹² Le noteze be'nn llzenay xti'll Diosen' wzejnie'lle Diosen' leake', nench chanll dan' chejnie'

akre'n, na' noteze be'nne bi llzenay, da da'on ba nnez akre' ra'ten, yeka'a Diosen' len.

¹³ Ke len na' llroe' llsedra' be'nn ki kone da ka' llsa'krebrea', le llre'e aktere' dan' llona'n, na' bi llakbe'e akre' bi zejen na', llen aktere' xti'lla'n, na' bi llejnie' akre'n.

¹⁴ Ke len na' be'nn ki ba llzoa ake' di'll kan' bzoj da Isaíasen', kan' bne'e:

Da li yéneré, na' bi chejnie're akre zejen da'n yéneren'.

Na' re'tere, na' bi wayakbe're bi zejen dan' llre're na'.

¹⁵ Nak ake' be'nn bi llzenay, ba natkze yichjra'llda'o be'nn ki.

Bi llen akre' kwasro, na' nchod rao ake'n, le bill lle'n akre' re'e akre' kone rao ake' na',

na' yen akre' kone nay ake' na',

na' chejnie' akre' lo ra'llda'o ake' na', na' yeyat akre', na'll gak yebej ake' lo da xhinnjen'.

¹⁶ 'Na' re' nakre nada' txhen, nbaraz keré dan' llwiare da ka' llona'n, na' llzenayre xti'lla'n, na' llejle're.

¹⁷ Da li nia' re', zan be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na' zan be'nn ka' yezikre bzenay ke Diosen' kana', gokra'll ake' kwis re'e akre' dan' llre're nna', na' bill go'le re'e akre'n. Na' gokra'll ake' kwis yen akre' dan' llénere na', na' leska' bill go'le yen akre'n.

Jesúsén' bzejnie're' ke dan' bsa'krebrea' ke be'nn gozen'

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Lewzenay ke, kin' chejnie'llo di'll ke be'nn wen llin na', jez nbazen'.

19 Noteze be'nn llene xti'll Diosen' dan' llzejnie' ke yel llnebia' ke'en, na' cha' bi llejnie're'n, le llinte daxi'on llabejen len lo ra'llda'we'n; na' nake' ka nbaz dan' je't lloa' nezen'.

20 Na' nbaz dan' jacha'a gan' nak lo yejen', na' bi bdin roe, naken ka be'nn ka' le llawete xti'll Diosen' kat llen akre'n,

21 leake'n nak ka da bi nyin roe zitj, chollze llejle' ake' ke xti'll Diosen', na' kat bi da da'o llak ke ake', na' kat llwie be'nne leake' dan' llzenay ake' xti'll Diosen', le llbej yichj akte' xti'llen'.

22 Na' nbaz dan' jago'nn gan' nak lo yay ye'che dan' bi blli'o na', zejen ka be'nn ka' ba bene xti'll Diosen', na' da zed ka' da de rao yellrio ni, na' yel wnia' dan' ziye'e lli'o, bi lloe'n latje yega'nn xti'll Diosen' lo ra'llda'we'n, na' nak ake' ka nbaz dan' bibi llbia.

23 Na' nbaz dan' jago'nn rao yo cha'o na', zejen ka be'nnen' llene xti'll Diosen', na' llejnie're'n na' llzenaye'n. Nak ake' ka dan' bllia to gayoa (100) weje, na' ye balen bllia wyon (60) weje, na' ye balen chi lloa (30) weje.

Jesúsen' be'e di'll ke nbaz dan' nzi'i trigo ren yay yi'xe

24 Na'll be'rén Jesúsen' be'nn ka' ye to di'll, lle'e leake':

—Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' llonen rebze ka gok ke to be'nnen' jez nbaz wen rao yellrio ke'en.

25 Na' do llere ka tas ake', byej to be'nn llwie le'e, na' jaza'le' nbaz yi'x gan' ba naz be'nnen' trigon', bayoll na' na'll baze'e.

26 Na' to chi'ze bra' nbaz yi'xen' ren trigon', na' ka bazorao trigon' llbian.

27 Na' gokbe'e be'nn wen llin ke xan yellrion', na'll jayake' jayell ake' xan ake'n: “Ke be'nne, ¿kere nbaz wen ke trigon' gozo' rao yellrio ko'on? ¿Bixchen nchixzen yi'xe da bibi llbia?”

28 Na'll lle xan ake'n leake': “To be'nn llwie nada'n jen ka'.” Na'll lle be'nn wen llin ka' le'e: “¿Akhha gonto'? ¿Wla'llto' yi'xen'?”

29 Na' lle'e leake': “Bi wla'llren nench ke wla'llrentere trigo na'.

30 Waljezen na' chi'o akllen txhen. Na' kat llin lla yezi're dan' gozre na', kana' nia' zga'tek yi'x na', la'llre gonren to bnok weje, na' cheyen, na'telle yetopre trigon' wlla'cha'oren.”

*Yel llnebia' ke Diosen' naken ka nbaz ke mostaz
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)*

31 Na'll be'e di'll kan' nak yel llnebia' ke Diosen', bne'e:

—Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' rebze naken ka to nbaz ke mostaz, ka dan' goz to be'nn rao yellrio ke'en.

32 La'kze nbaz ke mostazen' nakllen da da'o ka nbaz ka' yela', na' kate llra'n na', leren ll-lli'oll ka billre yay, llakllen to yay xhenlle, na'll lljallia no xo'nn byinn da'o ka' rao xho'ze na'.

*Yel llnebia' ke Diosen' naken ka kwa binn
(Lc. 13:20-21)*

33 Na'll bsa'krebe Jesús'en' ye to da yobre, lle'e leake':

—Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán', naken ka kwa binn da bxhi'i to no're, na' bchixe'n trob yezj, na' baslli'on kwa ke yet xtir na'.

*Kan' ben Jesúsén' bsa'krebre' bi da ka'
(Mr. 4:33-34)*

³⁴ Yeolol da ki broe' bsede Jesúsén' rao be'nn zan ka' bzenay ke'en gan' ze'e na'. Broe' bsedre' leake', bsa'krebre' bi da ka', bibi bzejnie're' leake' billre.

³⁵ Bene' ka' nench gok kan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana':
Wroe' wsed akre', wsa'krebra' bi da ka',
na' yep ake' da nono nna nneze, da nga'ch ka
bxhete yellrio.

*Jesúsén' bzejnie're' bi zeje di'llen' be'e ke nbaz yi'x
ren ke nbaz trigon'*

³⁶ Bayoll broe' bsedre' be'nn ka' zjalla'a na', base'l Jesúsén' leake' lljayake'. Na' byoe' lo yo' gan' zo ake' na', na'll jabi'y be'nn ka' non Le'e txhen na', awllo kwite'n lle ake' Le'e:

—Bzejnie'cheke neto' akre zeje di'llen' be'on ke trigon' ren nbaz yi'x na'.

³⁷ Na'll lle'e leake':

—Kin' naken: ka nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, naka' ka be'nnen' goz nbaz wen na'.

³⁸ Na' doxhente yellrio ni, naken ka latj gan' goze' trigo na'. Na' be'nn ka' llzenay ke Diosen' nak ake' ka nbaz wen na'. Na' be'nn ka' nxenra'll daxi'on leake'n nak ka nbaz yi'x na'.

³⁹ Daxi'on naken be'nnen' goz nbaz yi'x na'. Na' llan' gak yel koxchis ke yeolol be'nn ka' naken ka llan' llon ake' wrape, na' angl ka' nak ake' ka be'nn ka' llon wrapen'.

⁴⁰ Na' kan' llatop ake' yi'x ka', na' llzey aken', ka'n gak ke be'nn ka' llnerén daxi'on kat llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne.

⁴¹ Nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach wse'la' angl kia' ka' kat llin lla na', nench yetop ake' yeolol be'nn ka', llo'yele be'nne yobre gon ake' da xhinnj, na' yezikre be'nn llon da xhinnj.

⁴² Na' yese'le' leake' lo yi' gabil ga cha'a ake' ke chnare chey ake', ganna' kwell ake', to gaoxoxj lay ake'.

⁴³ Kana'llen' Xallo Diosen' gone' nench be'nn ka' llon da wen na', nni'trén ake' Le'e txhen, le leake'n nak xhi'nne', na' yeyak ake' ka beni' ke will kat yellín ake' yebá gan' llia Diosen' llnebie'. Re' zo nayre lewzenay xti'lla'n.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka mell xhen da nga'ch

⁴⁴ 'Na' Yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' naken ka to mell xhen da nga'che to rao yellrio. Na' to be'nne ballelre'n, na'll bakwa'che'n da yobre lekze rao yellrio na'kze, na' llawere' kwis zayeje', na'll jaye'te yeolol bi da de ke'e nench bazie' yellrio gan' nga'ch mellen'.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka to be'nn llyirj yej cha'o

⁴⁵ 'Na' yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' llonen ka ke to be'nn dá llo't biteze, na' de'e yirje' yej cha'o dan' nzi'i perla.

⁴⁶ Na' kat ll-llelre' to yej cha'o da za'k, na' llayo'te' yeolol bi da de ke'e nench waya'we' yej cha'on.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka yixj wxhen bel

⁴⁷ 'Na' yel llnebia' ke Dios be'nnen' zo yebán' za'krebren ka to yixj bel. Na' bal be'nn wxhen bel

ka' bza'l ake' yixj ke ake'n lo nisdá'on, na' bxhennen zan kwen ba lla'a lo nisdá'on.

⁴⁸ Na' ka ba balla'n na', babej ake'n lloa' nisdá'on, na'll llabé akeba', na' ba nakwen, llalla'a akeba' lo llom. Na' ba ka' bi nakwen na', llo'nn akeba'.

⁴⁹ Kan' gak katen' llin lla, te ke yellrio ni. Angl ka' yebej ake' be'nn wen da xhinnj ka' zjarén radj be'nn ka' nake be'nn wen rao Diosen'.

⁵⁰ Na'll waza'le' leake' lo yi' gabil gan' lljallell ake' ga zerooze to gaoxoxj lay ake' yel llallayrao ke ake'.

Xti'll Dios dan' byoj kana' ren dan' llzejnie' Jesúsen'

⁵¹ Jesúsen' lle'e leake':

—¿Zzejnie're yeolol da ki ba broe'ra' re'n?

Na'll lle ake' Le'e:

—Zzejnie'kzeto'n.

⁵² Na'll lle'e leake':

—Noteze be'nne cha' llak llroe' llsedre' ley ke Diosen' dan' byoj kana', na' cha' llzenaykze' kan' llroe' llsedra' ke yel llnebia' ke Diosen', na'llen' nake' ka to xan yo' be'nne nape' yeolol da za'ke da yalljre' llonrene' llin, balen nak da kobe, na' balen nak da gore.

Jesúsen' balline' Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ka bayoll be'e Jesúsen' di'll ki, na'll baze'e.

⁵⁴ Na' bayeje' ralle'n, na' jaroe' jasedre' be'nn wrall ke'e ka' lo yoda'o ke ake'n. Na' babán akre' kwis ke di'llen' lloe'n, na' lle llwellj ake':

—¿Ga jasede' yel si'n na'? ¿Na' gaxha jaxie' yel wak ki llone'?

⁵⁵ ¿Kere le'en xhi'nn be'nn wench'a'o yayen', na' xhne'en re'e María? Na' bi'che' ka' re Jacobo, José, Simón na' Judas.

⁵⁶ Na' lekze ni't zane' ka' rall-llo ni. ¿Akxha llaken lloe' di'll ki, na' llakte' llone' yel wak ki?

⁵⁷ Na' bi gokra'll ake' chejle' ake' ke'e, na'll lle'e leake':

—Yeololze be'nne lloe'rao ake' be'nn lloe' xti'll Dios, zan ka nak be'nn wrall ke'e ka', na' be'nn lo yo' ke'e bi llap ake' le'e bara'nne.

⁵⁸ Na'll to chopze yel wak bene' Nazareten' le nono byejle' ke'e.

14

Kan' gok bet ake' Juan be'nnen' bchoa nis
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Ka llan' llnebia' be'nnen' re Herodesen' gan' nbane Galilean' benre' di'll kan' llze ke Jesús'en'.

² Na'll golle' be'nn wen llin ke'e ka':

—Be'nn nin' Juan be'nnen' bchoa nis babane' radj be'nn wat ka', na'llen' llak llone' yel wak ki.

³ Bne Herodesen' ka' le le'en golle' be'nn ka' be'x ake' Juan na', na' bchej ake' nia'ne'e, na' bro' ake' le'e lo rill yan'. Bene' ka', xto'l Herodías be'nnen' nak xho'r bi'che' be'nnen' re Felipe.

⁴ Le goll Juan na' le'e:

—Bi llaya'le soreno' xho'r bi'cho'n.

⁵ Herodes na', gokra'lle' gote' Juan na', na' bi bayaxhjre', bllebe' be'nn ka', le be'nn zan be'nn yell llejle' ake' ke Juan na', lloe' xti'll Dios.

⁶ Na' ka btil Herodesen' iz, ben ake' llnni, na'll xhi'nn Herodíasen' bi no're bllojbe' bya'be' rao

be'nn zan ka'. Na'll bayazra'll Herodesen' kwis kan' bya' bi no'r we'on.

⁷ Na'll bzoe' Diosen' wie' bi da gone' ke'e, cha' bi we'e bi no'r we'on kon biteze nnábebe' le'e.

⁸ Na'll bko'yele xhna'be'n lebe' nench yebe' Herodesen':

—Yichj Juan be'nnen' llchoa nis na', bennen ganni, na' wllia'on to lo ye'nn nllirje.

⁹ Na' reyen' gokre' kwis kan' goll bi no'r we'on le'en, le ba bzoe' Diosen' rao be'nn zan ka' we'ebe' kon biteze da nnábebe' le'e, na'llen' benchaze' dan' bnnabbe'n.

¹⁰ Na'll golle' be'nn ka' wchoy ake' yen Juan na', lo rill ya gan' yoe'n.

¹¹ Na' bllia ake' yichje'n to lo ye'nn nllirje, na' be'e ake'n bi no'r we'on, na' jaye'be'n xhna'be'.

¹² Na'll be'nn ka' non Juan na' txhen jaxhi'i ake' kwerp ke'en, na' jakwa'ch ake'n. Na'telle jayake' gan' zo Jesúsén' jayell ake' Le'e kan' goken.

Jesúsén' bwawe' ga'y mir be'ne

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ka bene Jesúsén' kan' gok ke da Juan na', na'll le baza'te', bayoe' to lo barco zayeje' to latj dach ga nollno lljannao Le'e. Bixha be'nn ka' zjalla'a yell ka' zjalli' lloa' nesda'on, ka bnnez akre' ka', na'll bza'a ake' rall ake'n zjak kon nia' ake' jatil ake' Jesúsén'.

¹⁴ Ka ballín Jesúsén' lloa' nesda'on, bre're' lla'a be'nn zan, na'll baya'chra'lle' leake'. Na' bayone' be'nn we'e ke ake' ka'.

¹⁵ Na'll ka ba llen will, jak be'nn ka' non Le'e txhen rawe'n, lle ake' le'e:

—Zello to latj ga bibi de, na' ba nak ba wlle'. Base'lchaz be'nn ki nench lljayake' yell da'o ka' lli' awlloze lljadirj ake' da ye'j gao ake'.

¹⁶ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Bi llaya'l lljayake' ka'ze, re' lewe'e ake' da gao ake'.

¹⁷ Na'll lle ake' Le'e:

—Ga'yze yet xtir kellon' de, na' ye chop belya'.

¹⁸ Na'll lle'e leake':

—Lelljaxi'n ganni.

¹⁹ Na' le gollte' be'nn ka' blle' ake' rao yi'xen'. Le bxhi'te' yet xtir ga'y ka' ren belya' ka' ye chope, na' le bwiate' le' yebáre be'e yel llioxken ke Dios, na'll bxhoxhjen be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', nench bdislas ake'n bdao be'nn ka'.

²⁰ Yeolole' bdao berj aktere'. Bayoll na' batop ake' dan' бага'nnen, na' goken ye chllinn llom da ka' бага'nnen da goxhj ka'.

²¹ Na' be'nn ka' bdaon' nak ake' ka do ga'y mir be'nne byio, llakze kere no'r ka' ren bida'o ka'.

Jesús'en' bze'e rao nisdá'on

(Mr. 6:45-52; Jn. 6 :16-21)

²² Bayoll na', le gollte' be'nn ka' non Le'e txhen na', wlla'a ake' lo barcon' nench kwiarao ake' wla'y ake' ye chla're nisdá'on, chak бага'nn Le'en, base'le' be'nn zan ka' zjayake'.

²³ Bayoll base'le' be'nn ka', bayepe' to rao ya' ga balwille' Diosen' to wraze, na' ka golen', toze' ze'e rao ya'n.

²⁴ Na' barcon' dan' zjalla'a be'nn ka' bse'len, ba zjazén ka do kllol nisdá'on, le zebraz ll-lli'y nisen' len, llas lljata' nisdá'on, ka naken dá be'n zban.

25 Na' ka do bal-llen bayetj Jesúsén' ya'n, na'll zeje' gan' zjak be'nn ka' non Le'e txhen na', na' zeje' kon nie' to rao nisda'oze.

26 Na' ka bre'e akre' Le'en, le blleb ake', besia' ake' ka zeje' rao nisda'on. Na'll ne ake':

—¡Da ya'jen' llre'llo!

27 Na'll le balwillte Jesúsén' leake', bne'e:

—¡Leyewé, nada'n, bi llebre!

28 Na'll le gollte Pedron' Le'e:

—Xanto', cha' renro' rwe'n, bne yeda' gan' ze'lo rao nisen'.

29 Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Da cha'.

Na' le bllojte Pedron' lo barcon' zejze' gan' ze Jesúsén' rao nisda'on.

30 Bixha ka bre're' dá be'n res, na' bllebe' na' bzorao llaze' lo nisen'. Na'll besie' lle'e Jesúsén':

—¡Xana', basrá nada'!

31 Na' le bzete ta'k Jesúsén' bayo'xe' le'e, na'll lle'e le'e:

—¿Bixchen bi benlira'llo', na' gokganro' nada'?

32 Na' kate bayo' Jesúsén' ren Pedron' lo barcon', le blle'llite be'n.

33 Be'nn ka' zjalla'a lo barcon' bche'k xhib ake' rao Jesúsén' ben ake' Le'e xhen, ne ake':

—Dogarjke Xhi'nn Dios rwe'.

*Jesúsén' bayone' be'nn zan gan' nzi'i Genesaret
(Mr. 6:53-56)*

34 Bayoll na' bla'y ake' nisda'on, na'll bllin ake' gan' nzi'i Genesaret.

35 Kate bayombia' be'nn Genesaret ka' Jesúsén', bdislas ake' di'llen' yeolol yell da'o ka' zjalli' awl-loze nench bnnez akere' ba bllin Jesúsén' rall

ake'n. Na' be'nn ka' lla'a yell ka', bche'e ake' yeolol be'nn we'e ka' rawe'n.

³⁶ Na' go'tyoe akre' Le'e we'e latj go'x ake' la ra'tze xhnie' xhe'en, na' yeolol be'nn ka' be'x len le bayak akte'.

15

Di'll zban ll-lloj lloa'llon' ll-llonen gak ra'llda'ollon' yall rao Dios

(Mr. 7:1-23)

¹ Bal be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen' bza'a ake' Jerusalén na', blin ake' gan' zo Jesúsén', llnab akre' Le'e:

² —¿Bixchen bi llon be'nn ka' non rwe' txhen kan' ben xozxta'ollo ka', bi llna'a ake' weltze toto kwe' ake' gao ake'?

³ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Leska' re', ¿bixchen bi ngo' yichjre gonre kan' ne Diosen' llaya'l gonllo, na' llonre xhen ka dan' ben be'nn gor ka' ba bde?

⁴ Diosen' ba bne'e kan' gonllon', dan' bne'e: “Legap bara'nn xaxhna're”, na' “Noteze be'nne cha' yellie' di'll xaxhne'e llaya'l gate'.”

⁵ Na' re' llákere wak to be'nn ye'e xaxhne'e: “Bitbi de gonna' gakrena' rwe', yeolol da de kia' ba bia'a Diosen' len.”

⁶ Na'll nere billbi llaya'l we'e xaxhne'en cha' ka'. Dan' nere ka', llbekre ka'le dan' ne Diosen', na' naore llonre ka dan' ben be'nn gor ka' ba bde kana'.

⁷ Re' be'nn chop rao ba llonya'nnre kan' bzoj da Isaíasen' keré, gan' nen:

⁸ Be'nn ki llon ake' nada' xhen kon lloa' ake' naze',

kere lloe'rao ake' nada' do yichj do ra'll ake'n.

⁹ Bibi za'k dan' lloe'rao ake' nada'n,
ka nak llroe' llsed akre' da bayirjla'll
be'nnachzen'.

¹⁰ Na'll goxhe' be'nn ka' ndop ganna', na' lle'e
leake':

—Lewzenay dan' yepa' re' ni, na' lechejnie'n.

¹¹ Kere da lle'j llao be'nnachen' llonen le'e gake'
be'nn wen da xhinnj rao Diosen'. Di'll dan' ll-lloj
lloe' na', len na' llon le'e bi gake' yall rao Diosen'.

¹² Na'll jabi'y be'nn ka' awllo, be'nn ka' non Le'e
txhen na', lle ake' Le'e:

—¿Zakbe'ro' goklla'a be'nn fariseo ka', kan' ben
akre' xti'llo'n?

¹³ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Wllin lla kate Xa' be'nnen' llia yebá na', gone'
ka llon to be'nn kat ll-la'lle' no yay da bi goze'.

¹⁴ Waljechaze be'nn fariseo ka', le ka to be'nn lc-
hollen' nak ake', le to be'nn lchol kere wak ko'rene'
nez ye to llwellj lchole, wa lljabix ake' do lo broj
chet ka'.

¹⁵ Na'll lle Pedron' Le'e:

—Bzejnie'cheke neto' akxha zejen kan' bne'o
na'.

¹⁶ Na'll lle'e leake':

—¿Rente re' bi nna chejnie're ka da ki ba bnia' ni?

¹⁷ ¿Bi llejnie're yeolol dan' lle'j llao be'nnache
llo'n lo le'e, na' ll-lin lla lladen?

¹⁸ Zan yeolol di'll da lloe' be'nnach, lo
ra'llda'we'n ll-llojen. Na' cha' naken no di'll zban,
len na' llonen nench ra'llda'we'n bi naken yall rao
Diosen'.

¹⁹ Le lo ra'llda'o ake' na'n llarjla'll ake' llon ake'
da xhinnj, na' llaso'te be'nne, na' llzoa xto ake',

na' llzorén lwellj ake' la'kze bi nchayna'a ake', na' llban ake', na' llyirjla'll ake' xti'll lwellj ake', na' llasnné ake' ke be'nne.

²⁰ Da kin' ll-lloñen nench bi gak be'nne yall rao Dios, kere dan' bi llna'a ake' kat gao ake' na'n.

*To no'r bi nak be'nn Israel benlira'lle' Jesúsén'
(Mr. 7:24-30)*

²¹ Baza'a Jesúsén' ganna', na' bajeje' do gan' lli' yell ka' nzi'i Tiro ren Sidón.

²² Na' to no'r be'nn yellen' nzi'i Canaán be'nn bi nake be'nn Israel, bze'e ralle'n, na' blline' gan' zo Jesúsén', na' jatile' Le'e, na'll besie' lle'e Le'e:

—¡Xana', rwe' nako' xhi'nn dialla da rey David, baya'chra'llchga nada'! To xhi'nna' no'ren' yo' daxi'o yichjra'llda'obe', nna'stek ll-llyraobe'.

²³ Na' Jesúsén' bi be'la'lle' ke no'ren'. Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', zjake' awllo, go'tyoe akre' Jesúsén' lle ake' Le'e:

—Balli'i no'ren', le llakia llone' nawe' lli'o.

²⁴ Na'll lle'e leake':

—Diosen' bse'le' nada' nench llakrena' be'nn Israel ka', le leake'n nak ake' ka xhi'r da'o ba llakllejla'lle.

²⁵ Na'll zej no'ren' jache'k xhibe' rao Jesúsén', na' lle'e Le'e:

—¡Xana', gokrenchga nada'!

²⁶ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bi naken wen yeka'rizzlo yel wao ke xhi'nnllo ka', na' we'rizzlo be'kw gaoba'n.

²⁷ Na'll lle no'ren' Le'e:

—La'kze naken ka', Xana', be'kw ka' wak yetopba' bla'a da'o ka', llexj xhan gan' llbe' xanba' llawe'.

28 Na'll bayechj Jesúsén' lle'e le'e:
—¡Da xhen gore nxenra'llo', no're! Gakchga kan' lle'nro'n.

Na'll le bayakte xhi'nn no'ren'.

Jesúsén' bayone' be'nn zan

29 Baza'a Jesúsén' ganna', na' byeje' nez dan' lde awloze lloa' nista'o Galilea na', na'll byepe' to rao ya' jachie'.

30 Na' be'nn zan bllin rao ya'n gan' lli' Jesúsén', nche'e ake' no be'nn nxhinnje, be'nn bi llak sa'a, be'nn lchole ake, na' be'nn blloj ake, na' be'nn bi zo nia'na'a, na' ren be'nn llak wde wdere yillwe', na' bni't ake' leake' xhnia' Jesúsén', na'll bayone' yeololte'.

31 Na'll babane be'nn ka' kwis ka bre'e akre' banné be'nn blloj ka', na' bayak be'nn ka' bi zjazó nia'na'a, na' badá be'nn xhinnj ka', na' bare'e be'nn lchol ka'. Na'll bzorao lloexhen ake' Dios ke be'nn Israel ka'.

Jesúsén' bwawe' tap mir be'nnne

(Mr. 8:1-10)

32 Jesúsén' le goxhte' be'nn ka' non Le'e txhen na', lle'e leake':

—Wa llaya'chra'lla' be'nn ki, le ba gok chonn lla lla'rén ake' nada' ganni, na' bibi de da gao ake'. Na' bi lle'nra' yesán ake' ka'ze, le kere ba bdao ake'n, nench ke chaz ake' da xchol do tnez.

33 Na'll lle ake' Le'e:

—Gan' zollo ni naken to latj dach, ga bibi dekze chras. ¿Ga lléello da gao yeolol be'nn ki?

34 Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Balxha yet xtir de keré?

Na'll lle ake' Le'e:

—Gallze yet xtir da'o de, na' ye to chop belya' da'o.

³⁵ Na'll golle' be'nn zan ka' kwe' ake' rao yon'.

³⁶ Na'll be'xe' gall yet xtir ka', na' ren belya' da'o ka', na'll be'e yel llioxken ke Dios, na'll bxhoxhje'n be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', na' bdislas ake'n rao yeolol be'nn ka' lla'a na'.

³⁷ Yeolol akte' bdao berj aktere'. Bayoll na' batop ake' da ka' бага'anne, na' bayaken ye gall llom.

³⁸ Na' be'nn ka' bdaon' nak ake' ka do tap mir be'nn byio, llakze kere no'r ka' ren bida'o ka'.

³⁹ Na' bayoll na', base'le' be'nn zan ka' zjayak ake', na' le bayo'te' to lo barco, na' zayeje' yell ka' gan' nbane Magdala.

16

*Bnnab ake' gon Jesúsén' to yel wak da re'e akre'
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)*

¹ Le jabi'yte bal be'nn fariseo ka', na' ren be'nn saduceo ka' gan' ze Jesúsén', gokra'll ake' kwej ake' Le'e di'll, nench na' ga't da wakw ake' Le'e xhia chole. Na' bnnab ake' gone' to yel wak da re'e akre' da za'a yebá.

² Na'll lle Jesúsén' leake':

—Kat llwiare le' yebán' do ba wlle', na'll nere: “Walla'a wxe, le ba llaxhná le' yebán'.”

³ Na' kate llre're llazé bej xhna le' yebán' kat lleni', na'll nere: “Wak yejw zay, le ba ze bej xhna le' yebán'.” Be'nn chop rao ake, re' nnézkzere cha' wak yejw zay, na' cha' wak ze'ye katen' llre're akre nak le' yebán', na' bi llayakbe're bi zejen da ka' llon Diosen' ka llan' ba zollo nna'.

4 Re' yo' da xhinnj lo ra'llda'ore, na' ba bsanra'llre Diosen'. Na' llnnabre gona' ye to yel wak da re'tere, zan bi gona' ka dan' llnnabren', zeraoze ka dan' broe' Diosen' re', ka dan' benrene' da Jonás, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'.

Na'll bayoll bne'e ka', baze'e gan' ze ake'n.

*Dan' llzejnie' be'nn fariseo ka' naken ka kwa binn
(Mr. 8:14-21)*

5 Na'll ka ballín ake' ye chla're nisda'o Galilean', be'nn ka' non Le'e txhen na', bi jadinra'll ake' yeyo'x ake' yet xtir da gao ake'.

6 Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lewiaya'nn ke kwa binn ke be'nn fariseo ka', na' ke be'nn saduceo ka'.

7 Na'll lle lwellj ake':

—Dan' bibi yet xtir no'xllo na'n, na'llen' ne'e ka'.

8 Jesúsén' gokbe're' ka di'llen' lloe'rén lwellj ake'n, na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llakrizere dan' bi no'xre yet xtir na'?
¿Bi llonlira'llre nada' napa' yel wak wawa' re'?

9 ¿Bi nna chejnie'ren? ¿Bi lljadinra'llre kan' bwawa' ga'y mir be'nne kone ga'yze yet xtir da'o? Na' lekze, ¿bi za'ra'llre ye bale llomen' baga'nn dan' batopren'?

10 Leska' ¿bi zara'llre bwawa' ye tap mir be'nne, kone gallze yet xtir da'o? ¿Za'ra'llre ye bale llom da goxhj batopre da baga'nne?

11 ¿Bixchen llákere dan' bi no'xre yet xtir na'n, llepa' re' ka', lewiaya'nn kan' nak kwa binn ke be'nn fariseo ka', na' ke be'nn saduceo ka'?

12 Na'll bayakbe'e akre', kere be'e di'll ke kwa dan' llonrén ake' llin dan' llaslli'o yet xtir na', be'e di'llen' ka', nench ke gakchixe lo yichjra'llda'o

ake'n ka nak dan' llroe' llsed be'nn fariseo ka' ren be'nn saduceo ka'.

Pedron' bne'e Jesúsén' nake' Cristo be'nnen' bse'l Diosen' llnebie'

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Ka bllin Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen, gan' nzi'i Cesarea de Filipino, na'll golle' leake':

—¿Bixha llasné be'nn ka' noxha nada'?

¹⁴ Na'll lle ake' Le'e:

—Bal ake' ne ake' nako' da Juan be'nnen' bchoa nis. Na' ye bale' ne ake' da Elías rwe', be'nnen' be'e xti'll Dios kana'. Na' ye bal ake' ne ake' da Jeremíasén', na' ye bale' ne, kon to be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'ten'.

¹⁵ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha re'? ¿No nere naka'?

¹⁶ Na'll Simón Pedron' lle'e Le'e:

—Rwe'n nako' Cristo be'nnen' brej Diosen' nnebie', na' nako' dogarje Xhi'nn Dios be'nn zo ke chnare.

¹⁷ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Simón, xhi'nn Jonás, nbaraz ko'o rwe' dan' bne'o ka', notno be'nnach bzejnie' rwe' kan' bne'on. Toze Xa' be'nnen' lliá yebá, Le'en bzejnie're' rwe'.

¹⁸ Na' nada' nia', rwe'n re'o Pedro, na' ra'o na', lle'nen nen to yej war. Ka to be'nn llon yo' llbie' da nak yej war, nench gonrene'n llin kat kweke' ran yo' ke'en, ka'kzen' llbeja' rwe' gono' xchina', gako' be'nn lliarao lljatopo' be'nn gon ake' nada' txhen. Ni ke bi deze gon yel wak ke yel goten', nench gonen leake' gan.

19 Na' gona' rallna'o yel llnebia' dan' za'a yebá. Yeololte da wchejo' rao yellrion', llejten yebá, na' yeololte da yesello' rao yellrion', wayellten yebá.

20 Na'll lle'e leake' nono ye ake' cha' Le'en nake' Criston'.

*Jesúsen' bzorao llyixjwe're' gate'
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)*

21 Kana' bzorao Jesúsen' bzejnie're' be'nn ka' non Le'e txhen na', llaya'l cheje' Jerusalén na'. Na' ne'e be'nn gor brao ka', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen' wsa'kzi' ake' Le'e, na' yeso'te Le'e, na' yeyónn lla na', yebane' radj be'nn wat ka'.

22 Na'll bche'e Pedron' Le'e ga yobre to wraze, na'll bzorao lloe'rene' Le'e di'll, bdile' Le'e, lle'e Le'e:

—Xana', Dios gakrene' rwe' bi gak ko'o ka di'llen' lloe'o ganni.

23 Na' Jesúsen' bayechje' bwie' Pedron', na'll lle'e le'e:

—¡Kwas ka'le, daxi'o! Llko'yelro' nada' nench bi gona' kan' nllia Diosen' bia'a gona'n, kere xhbab ke Diosen' nsa'o, xhbab ke be'nnachen' nsa'o.

24 Na'll lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Noteze be'nn cha' lle'nre' gake' nada' txhen, llaya'l wsanra'll kwine', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nnawe' nada'.

25 Noteze be'nn lle'nre' yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, wnite'n, na' noteze wnit yel nban ke'en ni kia' nada', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e.

26 ¿Bixha za'ken na', cha' to be'nne gone' gan doxhente da de rao yellrio, na' kweyie', bi ga't yel nban zejlikane ke'e? ¿Bi kone ga'we' yel nban na'?

²⁷ Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach kat yeda' da yobre yellrio ni nsa'a yel za'k xhen ke Xa' Diosen', na' wchia' angl kia' ka', kana' gona' ke toto be'nnach so ake' nbaraz o cha' wsa'kzi' ake', kon da ben totoe'.

²⁸ Da li nia' re', balre lla're ganni bi nna gatre, kat llin lla re're nada' yedrena' yel llnebia' kia'n, nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

17

Jesúsen' goke' ka to beni'

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Bde gok xop lla bche'e Jesúsen' Pedron' ren Jacobo, na' ren Juan, bi'ch Jacobo na', na' zre akze' jake' to rao ya' sibe.

² Na' llwia akte' kat blla'a yichjrao Jesúsen', gok llaktit kwis lloa'rawe'n kan' nak will na', na' xhara'ne'n goken llich kwis, goken ka beni'.

³ Rawe na' bre'e akre' da Moisés ren da Elías lloe'rén ake' Jesúsen' di'lle.

⁴ Na'll lle Pedron' Jesúsen':

—Xanto', le wen zollo ganni. Cha' lle'nro', na' gonto' chonn yo', to ko'o, na' to ke Moisés, na' ye to ke Elías na'.

⁵ Nna lloe'te Pedron' di'll ka', kat byechjze to bej llaktit leake', na' lo bej na' ben akre' bne Diosen': “Be'nn nin' nak xhi'nna' nllie'ra' llayazra'lla', llawera' kwis ke'e. Ke Le'en wzenayre.”

⁶ Ka bene be'nn ka' nche'e Jesúsen' ka', to blleb akze', na' byal ake' slloa're rao yon'.

⁷ Na'll jabi'y Jesúsen' jaxoa ne'en yichj ake', na' lle'e leake':

—Lewayas. Bi llebre.

⁸ Na' ka balis yichj ake'n, nollno llra' ye toze Jesúsén' ze'e.

⁹ Bayoll na', ka llayetj ake' le' ya' na', lle Jesúsén' leake':

—Ka nak dan' bre're ni, bi we're di'll ka'. Kat nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach yebana' radj be'nn wat ka', kana'll wak we're di'll ka'.

¹⁰ Na'll be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' Le'e:
—¿Bixchen be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', lle ake' neto' zga'tek da Elías be'nn bzo kana'n llaya'l yede' da yobre?

¹¹ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Da likzen' zga'tek da Elías na'n yede', na'll yeyoncha'we' yeololte.

¹² Zan ni llepa' re', ba bedkze Elíasén', na' nono bayombia' cha' le'en, na' ben akre' le'e ka lle'n akre'; na' ka'kzen' wsa'kzi' ake' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

¹³ Na'll gokbe'e be'nn ka' non Le'e txhen na', lloe' di'll ke da Juan be'nnen' bchoa be'ne nis.

Jesúsén' bayone' to bida'o llen xhogot

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Na' ka bllin ake' gan' lla'a be'nn zan kwis, to be'nn jatile' Jesúsén', jache'k xhibe' rawe'n, na' lle'e Le'e:

¹⁵ —Xanto', baya'chra'llchga xhi'nna' ni, le llazbe' xhogot, na' llallayraobe', na' da zan ras ba byalbe' do lo yi' leska' lo nis.

¹⁶ Na' ba badwa'be' rao be'nn ko'o ka' non rwe' txhen na', na' bi gok ake' yeyón akebe'.

¹⁷ Na'll lle Jesúsén' leake':

—¡Re', be'nn bi llonlira'lle, na' llonre ka nen keré! ¿Ye art serena' re'? Lla ledá wa'a bida'on ni.

18 Na'll Jesús'en' bdile' daxi'on, na' ballojen lo yichjra'llda'o bida'on. Na'll le bayaktebe'.

19 Bayoll gok ka', na'll jak be'nn ka' non Le'e txhen na' awllo, goll ake' Le'e:

—¿Bixchen bi gokto' yebejto' daxi'on?

20 Na'll lle Jesús'en' leake':

—Bi gokre yebejren le bi byejle're ke Diosen' wak gone' yellojen. Da li nia' re', chenak dan' llejle'ren' naken ka to nak nbaz ke mostaz, na' yere ya' ni: “Bakwas ganni, na' jazó ganna'te”, na'll gakte kan' neren'. Gaga de da bi gak gonre kon cha' llejle're ke Diosen'.

21 Nench sa'ke yebejre daxi'o ka', ka da ka' babeja' yichjra'llda'o bida'on, llaya'l gonre was, na' yelwilltezre Diosen'.

Jesús'en' bdixjwe're' da yobre gate'

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Na'll ka zayej Jesús'en' Galilea na', ren be'nn ka' non Le'e txhen na', golle' leake':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, dekz de gaka' rallna'a be'ne ka' llwie nada',

23 got ake' nada', na' yeyoll got ake' nada' na' yeyónn lla yebana' radj be'nn wat ka'.

Na' gokya'che be'nn ke'e ka', ka ben akre' xti'lle'n.

Llaya'l chixhj ake' ke yoda'o braon'

24 Ka ballín ake' Capernaum na', jak be'nn ka' llchixhj ke gaxt ke yoda'o braon' rao Pedron', na' goll ake' le'e:

—¿Bi yixhj maestro kerén' da llaya'l chixhje' ke yoda'o brao ni?

25 Na'll lle Pedron' leake':

—Llyixhjke'n.

Na'll Pedron' kan' byoe' lo yo'n, le gollte Jesúsén' le'e:

—¿Akre llakro' Simón? Ka nak be'nn wnebia' ka' zjalla'a yellrio ni, ¿noxhan' llakro' llchixhj ake'?

¿Be'nn wrall ke ake'n o cha' be'nn zi'ten'?

²⁶ Na'll lle Pedron' Le'e:

—Be'nn zi'ten' llchixhj ake'.

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Na' lli'o naktello be'nn wrall ke ake' bi llaya'l chixhjlo ke yoda'on.

²⁷ Zan nench nono bi nne kello, byej lloa' nista'on, na' bza'l yixj ko'on, na' bel nellen' seno' na', lo lloa'ba' na' llelro' to mell. Na' yeyo'xo'n, na' lljatixhjo' ke lloptello.

18

Gokyll be'nn ka' non Jesúsén' txhen nore nakll be'nn brao

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Na'll jak be'nn ka' non Jesúsén' txhen jabi'y ake' kwite'n, lle ake' Le'e:

—¿Nore neto' gakllto' be'nn brao kat gon Dios be'nnen' llia yebán' nnebia'o?

² Na'll goxh Jesúsén' to bida'o, na' bze'ebe' kllol ake'n.

³ Na'll lle'e leake':

—Da li nia' re', notezre cha' bi wcha'a yichjra'llda'ore, na' wayakre ka to bida'o, kbat gacre Diosén' txhen be'nnen' llnebia'n.

⁴ Noteze be'nne cha' yeyake' ka bida'o ni, na' waxhexjra'lle' rao Diosén', na'llen' gake' be'nn brao ke Diosén' be'nnen' llnebia'.

⁵ Na' noteze be'nne gonre' bida'o ak wen ka bida'o ni, dan' llonlira'llbe' nada', nadkza'n llonre' wen.

*Llaya'l wiallo ke wlli'yullo be'nne gone' da xhinnje
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)*

⁶ Noteze be'nne gone' bix to bida'o ki nxenra'll nada' gonbe' da xhinnj, nakteren wen na', wchej ake' yene' to yej yiche, na' wza'l ake' le'e lo nisd'a'o, kerke da gone' nench gon to bida'o ki da xhinnj.

⁷ Nya'chraz naken ke be'nnach dan' de da zan yellrio ni, da llko'yelen be'nnachen' gon ake' da xhinnj, zan nya'chraz ke be'nn llko'yele' be'nne nench gone' da xhinnje.

⁸ Ke len na', cha' nia'na'ren' llxhoben re', gonre da xhinnj, wenre chenak wchoyren, kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre yellinre gan' de yel nban na', yallje chla' ta'kre, na' nloy chla' nia're, kerke da yeyejre lo yi' gabilen' nya'tezre.

⁹ Na' cha' yejraoren' llxhoben re', gonre da xhinnj, wenre chenak kwejre raoren' kerke da gonre da xhinnjen'. Wenre yellinre gan' de yel nban na', yallje chla' yejraoren', kerke yeyejre lo yi' gabilen' zo chop la'te yejraoren'.

*Jesús'en bsa'krebre' ka gok ke xhi'r da'o ba gok-llejla'lle
(Lc. 15:3-7)*

¹⁰ Lewiachga bi gónere bida'o ki nxenra'll nada' kaze. Ni nia' re', angl ka' llap aksebe', na' ni't akse' llwia ake' rao Xa' Diosen' llia yebán'.

¹¹ Le nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, za'a nench wasra'a be'nn ka' ba nbeyi'.

12 '¿Akxha gákere? Cha' zo to be'nn nape to gayoa (100) xhi'r da'o, na' cha' nnit toba', ¿bi wkwa'ne' ba tapralj twalj ka' (99), na' lljadirje' bada'on bnit do radj ya'n?

13 Da li nia' re, kat yellélereba'n, yewere' kwis ba balleleba', kerke ba tapralj twalj ka', nna ni't na'.

14 Ka'kzen' naken ke bida'o ki. Xallo Dios be'nnen' llia yebá na', bi lle'nre' kweyi' ni tobe'.

Akre llaya'l gonllo yezi'xhenllo ke be'nn bi'chllo (Lc. 17:3)

15 'Cha' to be'nn lwelljre gone' to da xhinnj keré, lechej lellje'rene' di'll llopzre. Na' cha' wayakbe're' da xhinnjen' bene', na' wzenaye' keré, ba bayono' be'nn bi'cho'n gan na', chet ka'.

16 Na' cha' bi llejle' di'llen' llje'renre'n, wenre lewche'e ye to chop be'nn lwelljre nench na' re'e akre' ba go'tyoere be'nnen' yecha'a yel kan' llon ke'en.

17 Na' cha' bi wzenaykze' keré, na' lewe'e di'll kan' llone'n rao yeololre kan' nakre lldop ll-llayre lloe'raore Diosen'. Na' cha' bi wzenaykze' ke yeololre, bill gonre' txhen. Wenre legone' ka to be'nn bi nxenra'll Dios, ka no be'nn wachixhje be'nn llon da xhinnj.

18 'Da li nia' re', yeololte da wchejre rao yellrio, wllejten yebá, na' yeololte da yesellre rao yellrion', wayellten yebá.

19 'Na' da yobre nia' re', cha' ntil chopre rao yellrio ni, na' gonre toze di'll bi dan' nnábere Diosen', Xa' Dios be'nnen' zo yebán' gonnkze' dan' nnáberen'.

20 Le gan' nllay chop chonnre llonre nada' xhen, ganna' zorenkza' re' txhen.

21 Na'll jabi'y Pedron' lle'e Jesús'en':

—Xanto', bixha cha' to be'nn lwellja' bi da gone' kia' da wleyi' nada', ¿bale ras llaya'l yezi'xhena' ke'e? ¿Zerao gall ras?

22 Na'll lle Jesús'en' le'e:

—Kere nia' zerao gall ras yezi'xhen ke lwelljren', ni nia' re' wyon chi (70) ras de gall ras wejen', yezi'xhenre'.

Jesús'en' be'e di'll ke to be'nn bi bxhi'xhene' da llba'y be'nn lwellje' ke'e

23 'Yel llnebia' ke Dios be'nnen' llia yebán' za'kreben ka ben to be'nn wnebia', na' llba'y be'nn wen llin ke'e ka' xhmelle', na' gokra'lle' we'rene' leake' di'll arken' llba'y ake' ke'e.

24 Ka bzorao llwie' arken' llba'y totoe', na' bllin be'nn nell be'nnen' nak be'nn wen llin ke'en llba'ye' chi mir mell dan' nzi'i talento, na' naken mell xhen kwis.

25 Na' be'nn na' bibi xhmelle' de da yeyixhje'n. Na'll be'nn wnebia'n golle' be'nn wen llin ke'e ka' llje't ake' le'e ren xho're' na', na' ren xhi'nne' ka', na' ren yeolol da zjadé ke ake' nench yeyaxhj dan' llba'y ake'n.

26 Na'll bche'k xhib be'nn wen llin ke'en rawe', go'tyoere' le'e lle'e le'e: “Xana', bdapchga yel llxhenra'll kia', wayonnkza' doxhente dan' llba'ya' ko'on.”

27 Na'll baya'chra'll be'nn wnebia'n le'e, bazi'xhene' dan' llba'ye' ke'en, na'll bsane' le'e.

28 Bixha ka balloje' rill xane' na', le balláytere' ye to be'nn lwellje', be'nn llba'y ke'e ra'te. Na'll le be'xte' le'e, be'xe' yene', lle'e le'e: “Bayónn dan' llba'yo' kia'n nna'steke.”

29 Na'll be'nn lwellje'n leska' le bche'kte xhibe' rawe', lle'e le'e: "Bdapchga yel llxhenra'll kia', wayonnkza' doxhen dan' llba'ya' ko'on."

30 Bixha le'en bi bxhi'xhene' ke be'nn lwellje'n, le gollte' be'nn ka' go'x ake' le'e ko' ake' le'e rill ya, na' golle' be'nn ka' bi yebej ake' le'e cha' bi nna yeyixhje' ke'en dan' llba'ye'n.

31 Na'll be'nn wen llin ka' yela', ka bre'e akre' kan' benre' be'nnen', na' gok akre' kwis. Na'll byej ake' rao xan ake'n, jell ake' le'e kan' benre' be'nn lwellje'n.

32 Na'll goxh be'nn wnebia'n le'e da yobre, na'll lle'e le'e: "¡Be'nn wen da xhinnj kwis nakkazo'! Nada' bazi'xhena' ko'o doxhente dan' llba'yo' kia'n, le go'tyoero' nada' yezi'xhena'n ko'on.

33 ¿Bixchen bi baya'chra'llo' be'nn lwelljo'n llba'y ko'on kan' bena' nada' baya'chra'lla' rwe'?"

34 Na'll goklla'a be'nn wnebia'n kwis, na'll golle' be'nn ka' bro' ake' le'e lo rill ya ga yellayrawe', na' bi yellojkze' cha' bi nna wayixhje' doxhen dan' llba'ye'n.

35 Na'll goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na':
—Kan' gon Xa' be'nnen' llia yebán' keré, cha' bi llazi'xhenre ke lwelljre do yichj do ra'llre biteze da gon akre' re'.

19

Jesúsén' broe're' bi naken wen wsan xho'r xhyio be'nne

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Bayoll bne Jesúsén' yeolol da ki, na'll baze'e gan' nbane Galilean', na' bala'ye' ye chla're yeo Jordán na', byeje' gan' nbane Judea.

² Na'll be'nn zan zanao Le'e, na' bayone' be'nn we'e ak.

³ Na'll bale be'nn fariseo ka' jake' gan' zoe' na', gokra'll ake' kwej ake' Le'e di'll nench na' ga't da wakw ake' Le'e xhia chole, na'll lle ake' Le'e:

—¿Wak yera'a to be'nn ren no'r ke'en, be'nn nchayna'rene', cha' bi llazra'lle' kan' llon no'r ke'en?

⁴ Na'll lle'e leake':

—¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Llian kan' bxhe yellrion', na' ben Diosen' be'nn nelle to be'nn byio na' ye to no're.

⁵ Na'll bne'e: “Be'nn byio na', wsanra'll xaxhne'e nench sorene' no'r ke'e na', na' llop ake' gak ake' ka toze be'nne.”

⁶ Na' ka' bill nak ake' chope', ba nak ake' toz be'nne. Kelen na' be'nn ba bko'd Dios bi gak yela'a be'nnach leake'.

⁷ Na'll goll ake' Le'e:

—Cha' ka' naken cha', ¿bixchen bne da Moisésen', kat to be'nne yera'rén no'r ke'en, llaya'l chas to yich da we'e no'r ke'en nench we'n di'll ba bara'a ake'n?

⁸ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Benn da Moisésen' latj yera'rén no'r kerén', le llwie' yel kan' nak yichjra'llda'o war keré na'n, na'llen' bne'e ka'. Le kan' ben Diosen' be'nn nell ka', bi nnello gokra'lle' yera'a ake'.

⁹ Na' nada' llepa' re', noteze be'nn llara'rene' no'r ke'en, na' cha' bibi do'l de ke no'ren' darene' be'nn yobre, na' llchayna'rene' ye to no'r yobre, rebze llone' ka be'nn llzoa xto. Na' noteze be'nn byio yechayna'rene' no're be'nn bsanra'll be'nn

ke'en, rebze da xhinnjen' llonkze' ka dan' llonkze be'nnen' darén xho'r be'nne.

¹⁰ Na'll be'nn ka' non Jesúsén' txhen lle ake' Le'e:

—Cha' ka' naken ke be'nn byio ren no'r ke'en, wenkre chenak bi wchayna'a akse'.

¹¹ Na'll lle'e leake':

—Kere yeolol be'nne chejnie' da ni, toze be'nn ka' ba bzejnie' Diosén' bi zejen na'.

¹² Zjani't be'nn ka', ka llarj akte' bi lle'n akre' wchayna'a ake'. Na' ni't ye bal be'nn llaga'nn ka'ze, ni ke be'nn yobre. Leska' ni't ye bal be'nn bi llchayna'a ake', lle'n akre' gon ake' xchin Diosén' be'nnen' zo yebá llnebie'. Lewzenay ka dan' ba bnia'n cha' Diosén' ba bene' chejnie're.

Jesúsén' benla'ye' bida'o ak

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Na'll jwa'a ake' bida'o ak rao Jesúsén' nench wxoa ne'en yichj akbe', na' nnabe' rao Dios gakrene' leakbe'. Bixha be'nn ka' non Le'e txhen na', bdil ake' be'nn ka' nche'e bida'o ka'.

¹⁴ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lewe'e latj yed bida'o ka' rawa' ni, bi wllonre, le be'nn ka' nak ka bida'o kin', leake'n nak Diosén' txhen be'nnen' llnebia'.

¹⁵ Na'll bayoll bxoa ne'en yichj bida'o ka', benla'ye leakbe', na'll baze'e.

Be'nn we'o nak be'nn wnia'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Na' bllin to be'nn we'o gan' zo Jesúsén', na' lle'e Le'e:

—Maestro, rwe' nako' be'nn wen, ¿Bi da wen llaya'l gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

¹⁷ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Bixchen lle'o nada' be'nn wen? Toze be'nn wen na' zo, Le'en nak Dios. Cha' lle'nro' ga't yel nban zejlikane ko'o, llaya'l gono' kan' ne Diosen'.

18 Na'll bne'e:

—¿Bixha da ka'?

Na' Jesús'en' golle' le'e:

—Bi goto' be'nne, bi tareno' xho'r be'nne, na' bi kwano', bi chirjo' di'll wenra'll ke lwelljo'.

19 Bdap bara'nn xaxhna'o, na' bllie' be'nn lwelljo' kan' nllie're kwino'.

20 Na'll lle be'nn we'on Jesús'en':

—Yeololte da ki ba bena', ka nna naka' bida'ote. ¿Bixha nna yallj gona' nna'?

21 Na'll goll Jesús'en' le'e:

—Cha' lle'nro' gako' kan' lle'ne Diosen', jaye't yeolol da de ko'o, na' mell dan' go'to'n na', be'en be'nn ya'ch, na'll ga't yel wnia' ko'o yebá, na'tell yedo' nnao' nada'.

22 Na' ka bene be'nn wnia'n kan' goll Jesús'en' le'en, gokre' kwis, zayeje' le yel wnia' xhen na' nape'.

23 Na'll lle Jesús'en' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Da li llepa' re', bni' kwis naken ke to be'nn wnia', we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'.

24 Ni yepa' re' da yobre, sétere te to bayi'xe ban' nzi'i camello lo nay ye'chich, kerke to be'nn wnia' we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n.

25 Na'll be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', llabán akre' kan' bne'en, na' lle ake' Le'e:

—¿Noxha yerakzen' cha'?

26 Jesús'en' bwie' leake', na'll golle' leake':

—Be'nnachen' bi gak gone'n, zan Dios na' wak gone' yeololte.

27 Na'll lle Pedron' Le'e:

—Neto' ba bsanra'llto' yeolol da de keto' nench naoto' rwe'. ¿Bixha da wen ga't keto' nna' cha'?

28 Na'll goll Jesúsen' leake':

—Da li nia' re', nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, kat yekob Diosen' yellrio ni, na' nada' kwia' nnebia' kan' lnebia' Dios be'nnen' llia yebán'. Na' re' chllinn na', kwe're kwita'n nnebia're, na' gonre yel koxchis ke chllinn kwen be'nn ka' nak be'nn Israel.

29 Na' noteze be'nne ba bsanra'll rille', bi'che', zane', xaxhne'e, xho're', xhi'nne', na' yellrio ke'e dan' llzenaye' kia'n, Diosen' wayoe' le'e ka do to gayoa (100) ras, ka yeolol da ka' bsanra'lle' na'. Na' leska' ga't yel nban zejlikane ke'e.

30 Na' be'nn zan, nak ake' ka be'nn lliarao nna', wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn lliarao.

20

Jesúsen' be'e di'll ke be'nn wen llin ak

1 Jesúsen' bne'e:

—Yel lnebia' ke Diosen' llia yebán' llsa'krebra'n ka ke to be'nn nape' to yellrio ga naze' lba uvas. Na' bze'e rillen' to tzir da'o byeje' jatirje' be'nn wen llin gon ake' llin rao yellrio ke'en lla na'.

2 Na' bga'nnrene' di'll be'nn wen llin ka', to denario chixhje' totoe', kon ka llak tlla llin. Na'll bse'le' leake' gan' de llin na'.

3 Na' ka do lladá ga, byeje' gan' llak ya'an, na' bre're' nna lla'll be'nn bi de xchin.

⁴ Na' lle'e leake': "Lechejrén gan' naza' lba uvas kia'n, lelljén llin, na' wyixhjkza' re' ka llaya'le." Na'll jak be'nn ka'.

⁵ Da yobre byeje' ka do wawill, na' ka do lladá chonne. Bre're' nna lla'll be'nne bibi llin de ke ake', na'll bse'le' leake' nench lljen ake' llin gan' naze' lba uvas ke'en.

⁶ Na' ka do lladá ga'y tle'lre byeje' da yobre, na' bre'llre' nna ni'tll be'nne bibi llin llon ake'. Na'll lle'e leake': "¿Bixchen bi byeje llin?"

⁷ Na'll lle ake' le'e: "Notno bne neto' lljento' llin." Na'll lle'e leake': "Lechejrén cha', lelljén llin gan' naza' lba uvas kia'n. Na' chixhjkza' re' ka llaya'lkze." Na'll jak be'nn ka'.

⁸ Na' ka gol na', xan lba uvas na', lle'e be'nn wen llin brao ke'en: "Bayaxh be'nn wen llin ka' nench chixhj akoe', be'nn ka' bra' kan' ba llayoll llin na', sorao' chixhjo', na'tellre chixhjo' be'nn ka' bra' da nelle."

⁹ Na'll bzorao be'nn wen llin braon' yixhje' zga'tek be'nn ka' bllin lladá ga'ye ba wlle'n, bdixhje' leake' twej denario totoe'.

¹⁰ Na' ka bzorao bdixhje' be'nn ka' bzorao tzir na', na' llak akre' cha' chixhjlle' leake' da xhenllen'. Na' tozkze ka bdixhje' yeolol akte'.

¹¹ Na' ka bayoll bxhi'i raxhj be'nn ka', bzorao tzir na', goklla'a ake', bi byazra'll ake' kan' ben xan llin na', na' bchachrén ake' le'e.

¹² Ne ake': "Do lla bllayrao neto' rao ze'yen' bento' llin ko'on, na' rebze ka bdixhjo' neto' ren be'nn ka' ben llin to hor wejze."

¹³ Na' xan llin na' golle' toe': "Be'nn nllie'ra', bitbi da xhinnj llona' keré. ¿Kere bnetello to

denario chixhja' re'?

¹⁴ Ba bxhi'i raxhjo', wak wayejo', lle'nra' wa'a be'nn ki kon kan' ba benna' rwe', la'kze bra' ake' ba wlle'.

¹⁵ Nada' gona' kon ka lle'nra' ren da de kia'. ¿Cha' llakxhe'ro' dan' naka' be'nn wen na'?"

¹⁶ Kan' naken na', be'nn zan nak ake' ka be'nn lliarao, na' wllin la kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn lliarao. Le be'nn zan na' llayaxhe', na' txhonnjze'n lalloj.

Da yobre bdixjwe' Jesúsén' gate'

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ka bza'a Jesúsén' cheje' Jerusalén na', na' breje' kere be'nn chlinn ka' non Le'e txhen na', na'll golle' leake':

¹⁸ —Nna' ba zejlo Jerusalén na', gan' gon ake' nada' rao na'a bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' wchoy ake' kia' gata', nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

¹⁹ Na' gon ake' nada' rao na'a be'nn bi nak be'nn Israel nench wtitj akre' nada', na' chintat ake' nada', na' got ake' nada', wda'a ake' nada' le' yay cruz, na' yeyónnlla na', yebana' radj be'nn wat ka'.

Xhna' Jacobo na' Juan na' bnnabe' kwe' xhi'nne' ka' kwit Jesúsén' katen' nnebie' na'

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Na'll byej xhi'nn Zebedeo be'nn ka' nzi'i Jacobo ren Juan, na' ren xhna' ake' na', na' bche'k xhib xhna' ake'n rao Jesúsén'. Na' lle'e Le'e:

—Llnnabra' rwe' to okré.

²¹ Na'll goll Jesúsén' le'e:

—¿Bixha okrén' lle'nro' gona'?

Na'll lle'e Le'e:

—Lle'nra' llopte xhi'nna' ki, kwe' akbe' chla' weje kwito'n kate llin lla nnebia'on.

²² Jesús'en' lle'e Jacobon' ren Juan na':

—Re' ni ke nnézzere ka dan' llnnabren'.
¿Wchoyra'llre tere yel zi' yel ya' ka dan' tia' nada',
gak keré kan' gak kia' na'?

Na'll lle ake' Le'e:

—Wzoekzeto'.

²³ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Da likze tere yel zi' yel ya' ka dan' tia' nada',
na' gak keré kan' gak kia'n, zan bi naken rallna'
nnia' noxhan' kwe' kwita'n kat llin lla nnebia' na',
be'nn ka' ba brej Xa' Dios na'n, leake'n gak kwe'
ake' kwita'n.

²⁴ Na'll ka bene be'nn ye chi ke'e ka', kan' bne
be'nn ka' chop na', goklla'a ake' leake'.

²⁵ Na'll goxh Jesús'en' yeolole', na' lle'e leake':

—Ba nnézkzere be'nnen' lnebia' toto yell, llon
ake' wzenay be'nn ka' nak rallna'a ake', na' be'nn
ka' nak be'nn brao lnebia' ake' leake'.

²⁶ Zan bi naken ka' ke re', cha' notezre lle'nere
gakre be'nn brao, llaya'l wxhexjra'llre gakrenre
lwelljre.

²⁷ Na' cha' notezre lle'nere gakre be'nn lliarao,
zga'tek llaya'le gakre ka to be'nn wen llin ke be'nn
lwelljre.

²⁸ Ka nakzen kia' nada', Be'nn Gorj Radj
Be'nnach, kere za'a nench wzenia'na'a be'nn
nada'n, za'a nench wzenia'na' be'nnach, na'
llsanra'll kwina' got ake' nada' ni ke xto'l
be'nnach.

Jesúsen' bayone' rao chop be'nn lchol

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Na' ka baza'a ake' yell Jericón' be'nn zan ba nao Le'e.

³⁰ Na' chop be'nn lchol zjalli' lloa' nez gan' zayeje' na', na'll ka gokbe'e akre' ba zayej Jesúsen' gan' zjalli' ake'n, na'll besia' ake' ne ake':

—jXanto', rwe'n nako' xhi'nn dialla rey David!
jBaya'chra'llchga neto'!

³¹ Na' be'nn zan ka' zanao Le'en bdil ake' leake' nench kwe' ake' llize. Na' leake'n yezikre bnne ake' zilljle:

—jXanto', rwe' nako' xhi'nn dialla rey David!
jBaya'chra'llchga neto'!

³² Na'll brexh Jesúsen', na' goxhe' leake' jake' rawe'n, na'll lle'e leake':

—¿Bixhan' lle'nere gona' ke re'?

³³ Na'll lle ake' Le'e:

—Xanto', lle'neto' yere'to'.

³⁴ Jesúsen' baya'chra'lle' leake', na' bdane' yejrao ake'n, na'll le bare'e aktere', na'll bnao ake' Le'e.

21

Jesúsen' byoe' Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12 :12-19)

¹ Ka ba ll-llin ake' Jerusalén na', na' byej ake' yell dan' nzi'i Betfagé, gan' zo ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. Na'll bse'l Jesúsen' chop be'nn ka' non Le'e txhen na',

² lle'e leake':

—Lechej yell dan' lli' kwite ka'le, na' kat llinre na', na' re're to burr no're da'ba' yay, na' rente to

xhi'nnba'. Na' lewsell akba', na' lewche'e akba' ganni.

³ Na' chet ka' no bi ye re', na' leyé ake': “Xanto' na'n yalljre' leakba'. Kat yeyoll na' le yedsán aktetoba'.”

⁴ Gok da ki nench bzoa di'll kan' bzoj be'nnen' be'e xti'll Dios kana', bne'e:

⁵ Goll be'nn ka' ni't gan' nzi'i Sión na':

“Lewiakero', ba za'a rey kerén',

be'nn maxh da'o nake', na' llie' ko'll to burr da'o, xhi'nn bayi'x ban' lloa' yoa'.”

⁶ Na'll byej be'nn ka' yell da'on, na' ben ake' kan' goll Jesúsen' leake'.

⁷ Na'll bache'e ake' burren' rente xhi'nnba' da'on gan' ze Jesúsen', na'll bxoá no xha ake' ko'llba'n, na'll bllia Jesúsen' ko'llba'n.

⁸ Be'nn zan kwis ben ake' Jesúsen' xhen, na' bchirj no xha ake' tnezen', nench brej burren' len, na' ye bale' bchoy ake' no xho'z yay, na' bni't ake'n tnezen'.

⁹ Na' be'nn ka' lliarao, ren be'nn ka' nao ko'llre, llosia' ake' ne ake':

—¡Be'nn za'k be'nn ni, nake' xhi'nn dialla rey David! ¡Nak la'y be'nnen' za'a ganni, be'nn bse'l Xanllo Dios! ¡Dowe'rao Diosen'!

¹⁰ Na' ka byo' Jesúsen' Jerusalén na', yeolol be'nn ka' lla'a yellen' llabán akre', na'll ne ake':

—¿Noxha be'nnen' bra' ni lla?

¹¹ Na'll be'nn ka' za'rén Jesúsen', balli'i ake' xti'll ake'n, goll ake' leake':

—Be'nn nin' Jesús, be'nn za'a yell Nazaret gan' nbane Galilea, na' lloe' xti'll Dios.

Jesúsen' bachache' be'nn ka' llon ya'a lia' yoda'o braon'

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2 :13-22)

¹² Jesúsen' byoe' lia' yoda'o braon', na'll bachache' yeolol be'nn ka' llo't, na' be'nn ka' lla'o. Na'll bllixe' gan' nkwa'a be'nn ka' mell dan' llcha'a ake'n, na' bllo'nne' gan' llbe' be'nn ka' llo't plom da'o.

¹³ Na'll lle'e leake':

—Nyoj xti'll Diosen': “Rilla'n, naken yo' ga llaya'l yelwill be'nn nada'”, na' re' ba nonren ka broj ke be'nn wan.

¹⁴ Na'll zjak be'nn lchol ka', na' ren be'nn xhinnj ka' rawe'n, na'll bayone' leake'.

¹⁵ Bixha bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', ka bre'e akre' yel wak dan' llon Jesúsen', goklla'a ake' kwis, na' leska' blla'a ake' ka ben akre' besia' bida'o ka' lla'a do lia' yoda'o ne akbe': “¡Be'nn za'k be'nn ni, nake' xhi'nn dialla rey David!”

¹⁶ Na'll lle ake' Jesúsen':

—¿Zenro' bin' bne bida'o ka'?

Jesúsen' ballie' xti'll ake'n, golle' leake':

—Bénkzera'. ¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen:

Ba beno' nench xkwi'd ka',

ren bda'on nna lla'll,

llon akbe' rwe' xhen kwis.

¹⁷ Na'll balloje' gan' lla'a be'nn ka', na' baze'e yellen'. Na' lle' na', go'ye' gan' nzi'i Betania.

Jesúsen' bene' de'e yay higon' da bibi llia

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Na' tzir bateyó, bago' ake' nez zjayake' Jerusalén na' da yobre. Na' bdon Jesúsén'.

19 Na' bre're' to yay higo zon lloa' nezen', na' jawie' cha' llian daxhix. Na' bibi llian, xhla'yzén' llia. Na' golle' yayen':

—Billbi daxhix kwiakzo'.

Na'll le byechte yayen'.

20 Na'll babane be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', ka bre'e akre' kan' goken, na'll ne ake':

—¿Akre goken le byechte kaze yayen'?

21 Na'llen' lle Jesúsén' leake':

—Da li nia' re', cha' gonlira'llre Diosen', na' bi gagánere, wakse gonre kan' bena' na', na' yech yayen', na' lekze wak yere ya' ni: “Kwas ganni, na' jasó lo nisda'o na'le”, na' wakse kan' nneren'.

22 Na' cha' gonlira'llre Diosen', biteze da nnábere Diosen' kat yelwillren', gonnkze'n.

Yel lnebia' ke Jesúsén'

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Na'll Jesúsén' byeje' yoda'o braon' da yobre. Na' ka llroe' llsedre' be'nn ka' lla'a na', le jabi'yte bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn gor brao ka', llnobia' yell Israelen', bnnab akre' Le'e:

—¿Bi yel lnebia' napo' llono' da ki? ¿No benn yel lnebia'n llono'n?

24 Na'll balli'i Jesúsén' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Leska' nada' dekze to da nnabra' re'. Cha' yelli're xti'lla'n, na'll nnia' bi yel lnebia'n llona' da ki.

25 Lennechk, ¿noxha bse'l da Juan be'nnen' bchoa be'nne nis? ¿Diosen' bse'l le'e, o cha' be'nnachen'?

Na'll lle lwellj ake':

—Cha' yelloe' Diosen' bse'l le'e, na' ye'e lli'o:
 “¿Bixchen ke byejle're ke'e cha'?”

²⁶ Na' bi gak yelloe' be'nnachen' bse'l le'e, le yeololte be'nne lla'a do ganni llejle' ake' Diosen' bse'l da Juan na', be'e xti'lle'n, na' nxholl bi gon akre' lli'o.

²⁷ Na'll balli'i ake' xti'lle'n lle ake' Le'e:

—Bi nnézeto'.

Na'll lle Jesúsén' leake':

—Leska' nada' bi yepa' re' bi yel llnebia'n llona' da ka'.

Di'll da be'e Jesúsén' ka ben chop xhi'nn be'nne

²⁸ Na' Jesúsén' lle'e leake':

—Lewayakbe'chk bi zejen dan' yepa' re' ni: To be'nne bzo chop xhi'nne', na' golle' tobe': “Xhi'nna', lle'nra' chejo' nna' lla, lljeno' llin gan' nazllo lba uvas ka'.”

²⁹ Na'll llebe' le'e: “Ka'a, bi cha'a.” Na' bdere bayátebe', na'll byejbe'.

³⁰ Na'll byeje' gan' zo xhi'nne'n ye to, na'll lle'ebe' kan' gollkze' bi bi'chbe' na'. Bi na' le bchebtebe' llebe' le'e: “Wakse, na' cha'a.” Na' bi byejbe'.

³¹ Lennechk, ¿norbe' bi ki chop ben kan' gokra'll xabe'n?

Na'll lle ake' le'e:

—Bi nell na'.

Na'll lle Jesúsén' leake':

—Ka naksen. Di'll likze nia' re', be'nn wachixhj ka', na' no'r re'e ka', wyobll wzenay ake' ke Diosen' nnebie' lo ra'llda'o ake' kerke re'.

³² Ka nak da Juan be'nnen' bchoa be'nne nis, badsorene' re' ganni, na' bdixjwe're' re' kan' llaya'l gonre. Na' bi byejle're ke'e. Na' be'nn

wachixhj ka', na' ren no're re'e ka' byejle' ake' ke'e. Bixha re', kate gokbe're kan' ben be'nn ka' ba byejle' ake' ke'e, na' bi bayátere da xhinnj kerén' chejle're ke'e.

Jesúsen' be'e di'll ka ben be'nn wen llin be'nn bi llon wen

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Lewzenay ke ye to di'll we'rena' re' ni. Bzo to be'nn goze' chkwe' xhen lba uvas rao yellrio ke'en, na' bzechje'n re'je. Na' bencha'we' to ga wsie' uvas ka'. Na'll bene' ye to da nak sibe ga lljakwa'a be'nn ka' gap ake' lba uvas ka'.

'Na' bkwa'nne' yellrion' rao na'a be'nn yezie' bi dan' we'en na', na'll bze'e zeje' zi'te.

³⁴ Ka bllin lla yezi'i ake' dan' goz ake' na', bse'le' be'nn wen llin ke'e ka' gan' lla'a be'nn ka' none' rallna'a lba uvas ka', nench yezi'i ake' ra't ka to dan' llaya'l yezie'n.

³⁵ Bixha be'nn ka' nak rao na'a len na', be'x ake' be'nn ka' bse'le'n, toe' bdin ake' yay, ye toe' bet ake', na' ye toe' bchekw ake' le'e yej.

³⁶ Na'll bse'l xan ake'n be'nn zanll ka be'nn nell ka', na' lekze ka' ben akre' be'nn ka'.

³⁷ 'Na'll bse'le' xhi'nnkze', llakre' xhi'nne' na', wap akebe' bara'nne.

³⁸ Bixha be'nn ka' nak rallna'a lba uvas ka', ka bre'e akre' xhi'nne'n, na'll lle lwellj ake': "Be'nn ni yega'nn ren yellrio ke xe'en kat gate'. Lecho'o lljetlloe' nench yega'nnrenllon lli'o."

³⁹ Na'll be'x ake' le'e, babej ake' le'e gan' lla'a lba uvas ka', na'll bet ake' le'e.

⁴⁰ Bayoll be'e Jesúsen' di'll ka', bne'e:

—¿Akxha llákere gon xan yellrion' ke be'nn ka', bkwa'nnrene' lba uvas ke'e ka' kat yellinkze kwine'?

⁴¹ Na'll balli'i ake' xti'lle'n ne ake':

—Be'nn wen da xhinnj ka' gote', na' bi yeya'chra'lle' leake', na' yeyone' yellrion' rallna'a be'nn yobre be'nn gon wen, yeyoe' ake' le'e ka to da llaya'le'.

⁴² Na'll lle Jesúsén' leake':

—¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen: Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonrén ake' llin,

len na' ba naken yej skin.

Da nan' ben Xanllo Diosen', na' naken da yebánello kwis.

⁴³ Ke len na' llepa' re', re' bi llzenayre ke Dios, kwejj yichje' re', na' kweje' be'nn yobre be'nn wzenay ke'e, nench nnebie' yichjra'llda'o ake'.

⁴⁴ Ka nak yejen', noteze be'nn yale' rawen wachje', na' chet ka' bix yejen' ko'lle', wchochjten le'e.

⁴⁵ Na' ka bene bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn fariseo ka' di'llen' be'e Jesúsén', gokbe'e akre' ke leakse'n bne'e ka'.

⁴⁶ Na'll gokra'll ake' go'x ake' Le'e, na' blleb ake' bi gone be'nn ka' leake', le be'nn lla'a rao yell na'n, ba byejle' ake' ke'e, nake' be'nn lloe' xti'll Dios.

22

Jesúsén' bsa'krebre' ka ke to be'nn ben lnni bchayna'a xhi'ne'

¹ Da yobre be'rén Jesúsén' be'nn ka' di'll lle'e leake':

2 —Yel llnebia' ke Diosen', llonen rebe ka dan' gok ke be'nn ni. Bzo to be'nn wnebia' bene' gaxt ka bchayna'a xhi'nne'n.

3 Na' bllin lla sorao lnnin', na' bse'le' be'nn wen llin ke'e ka', jalwill ake' be'nn ka' bene' yexh chej ake' lnni na', bixha nono gokra'll chej lnni ke'en.

4 Na'll golle' ye txhonnj be'nn wen llin ke'e ka': “Lelljell be'nn ka' ba bena' yexhen' yed ake', ba bsinia' da gaollo. Ba beta' bayi'x ak ba zerao nak ba xhen. Na' ye akre' yed ake' gaollo dan' ba bsinia' na'.”

5 Na' be'nn ka' bene' yexhen' ben ake' kaze. Toe' byeje' jawie' yellrio ke'e, na' ye toe' byeje' jaxinnje' bi da go'te'.

6 Na' ye bal ake' be'x ake' be'nn wen llin ke be'nn wnebia'n, baso'n ake' zi' ke ake', na' bet ake' leake'.

7 Na'll ka bene be'nn wnebia'n kan' goken, na' goklle'e. Na' bse'le' waka'a ya ke'e ka' jet ake' be'nn ka' baso't be'nn wen llin ke'e ka', na' bzey ake' rall ake'n.

8 Na'll golle' be'nn wen llin ke'e ka': “Ba bsinia' dan' gaollo rao lnnin', na' ka nak be'nn ka' bena' yexhen' nakbie' bi za'k ake' yed ake'.

9 Lechej lelljatá yeolol nez, na' leyé yeolol be'nn yellayre yed ake' lnnin'.”

10 Na'll byej be'nn wen llin ka' yeolol nez ka', na'll jatop ake' kon yeolol be'nne badil akre', no be'nn wen, na' ren be'nn wen da xhinnj, nench balla'a lo yo' gan' llak lnni na'.

11 'Bixha ka byo' be'nn wnebia'n jawie' be'nn ka' lla'a na', na' bre're' to be'nne bi nake' ra'll dan' llaya'l gake' rao lnni na'.

12 Na'll lle'e le'e: “Be'nn nllie'ra', ¿akre gok byo'

ganni, le bi nako' ra'll dan' llaya'l gako'?" Be'nn na' bibi ballele' akre ye'e le'e.

¹³ Na'll goll be'nn wnebia'n be'nn wen llin ke'e ka', wchey ake' nia'ne'e nench yebej ake' le'e, ll-jalek ake' le'e gan' nak xchol, na' kwelle' gaodoxj laye'.

¹⁴ Le be'nn zan na' llayaxhe', na' txhonnjze'n llalloj.

Dan' llaya'l gaxhj rao be'nn llnebia'

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Na' be'nn fariseo ka' bdop ake', na' llayirj ake' akren' gon ake', nench kwej ake' Jesúsén' di'll da wde' akre', na' gao ake' xhia ke'e.

¹⁶ Na' be'nn fariseo ka', bse'l ake' be'nne nak ake' txhen, na' ren ye bale be'nn llon Herodes txhen, nench jell ake' Jesúsén':

—Maestro, nnézeto' zotezo' lloe'o di'll li, na' llze-jnie'ro' be'nne dan' llazra'll Diosen' gonllo, na' bi llwia'o cha' bi ne be'nn ka', le kere llwia'o ka nak yichjrao be'nnach.

¹⁷ Ke len na' zadnnábeto' rwe'. ¿Naken wen no chixhj da llaya'l chixhjlllo rao be'nnen' nak le zeraoze wnebia', be'nnen' llia Roma, cha' bi naken wen?

¹⁸ Na' Jesúsén' bayakbe're' ka da xhinnjen' yo' lo yichjra'llda'o ake' na', na'll lle'e leake':

—Re' be'nn chop rao. ¿Bixchen lle'nere wllixre nada' ren xti'lla'n?

¹⁹ Lewroe'chek nada' to mell dan' yixhjren'.

Na'll be'e ake' Le'e to mell dan' nzi'i denario.

²⁰ Na'll bnnabe Jesúsén' leake':

—¿Noxha raon' da'a le' mell ni? ¿No ran' nyoj le' ni?

21 Na'll lle ake' Le'e:

—Ke César be'nnen' nak be'nn wnebia'n lli' Roman'.

Na'll lle'e leake':

—Da nak ke César lewayoe'n le'e; na' da llaya'l we're Dios, lewe'n Dios.

22 Na'll ka ben akre' ka', babán akre' na' bsan ake', na'll zjayake'.

*Bnnab ake' akren' gak kat yebán be'nn wat ka'
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)*

23 Na' rao lla na', ballín be'nn saduceo ka' gan' zo Jesúsén'. Be'nn ka' ne bi yebán be'nn wat ka', na'll bnnab akre' Jesúsén', lle ake' Le'e:

24 —Maestro, da Moisésén' bne'e, cha' to be'nn byio nchayne'e, na' cha' gate', na' nono xhi'ne' so, na' no be'nn bi'che' llaya'l yechayne'e ren no'r wazeben', nench nni't xhi'nn dialla ke bi'che'n.

25 Na' radjto' ni bzo be'nn gok gall bi'che', be'nn nellen' bchayne'e, na' gote' nono xhi'ne' bzo. Na'll be'nn wllope na', bachayna'rene' no'r wazeb na'.

26 Na' leska' gote', na' nono xhi'ne' bzo. Na' leska' gok ke be'nn wyonne na', bllinte yeolol be'nn gall ka', toz ka' gok ke ake'.

27 Na' bayoll got yeolol be'nn ka', na'll gotrén no'r na'.

28 Na' kat yebán ake' radj be'nn wat ka', ¿nox-hare be'nn gall ka' gak xho're le'e? Le yeololte'n bchayna'ren ake' le'e.

29 Na'll lle Jesúsén' leake':

—Krerén' llonre dan' nere ka', bi nnézere kan' llia xti'll Diosén' dan' nyojen, bi nombia're yel wak ke'en.

³⁰ Katen' yebán be'nn wat ka', billbi wchayna'a gak, le gak ake' ka angl be'nn zjazó yebá.

³¹ Na' ka nak dan' yebán be'nn wat ka', ¿bi nna wrabre da ni, kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen:

³² “Nada' naka' Dios ke Abraham, na' Dios ke Isaac, na' Dios ke Jacob.” Le Diosen' bi nake' Dios ke be'nn wat, nakse' Dios ke be'nn ban.

³³ Be'nn ka' ndopen' babán akre', ka ben akre' di'll dan' bzejnie're' leake'n.

Dan' nakll da brao llaya'l gonllo

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Ka bnneze be'nn fariseo ka', bzoalli Jesúsén' be'nn saduceo ka', na'll badop ake' jake' rawe'n.

³⁵ Na' to be'nn nsed ley dan' bzoj da Moisésén', gokra'lle' kweje' Jesúsén' di'll, na' lle'e Le'e:

³⁶ —Maestro, ¿noren' nakll da brao dan' nllia Diosen' bia'a gonllo?

³⁷ Na'll goll Jesúsén' le'e:

—“Llie'ro' Dios do yichj do ra'llo' ga zeraoze.”

³⁸ Da nin' nak da nell da lliarao gonllo.

³⁹ Na' da wlope na', ka rebze naksen ren da nell na': “Llie'ro' be'nn lwelljo', kan' nllie'ro' kwino!”

⁴⁰ Chop da kin' nllia Diosen' bia'a gonllo, no'xe'n doxhen dan' bzoj da Moisésén', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

¿No nak dialla Criston'?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Na' ndop blly be'nn fariseo ka', na' bnnabe Jesúsén' leake':

⁴² —¿Bi xhbab llonre ke Criston' be'nnen' brej Diosen' yednnebia'n? ¿No xhi'nn dialla nake'?

Na'll lle ake' Le'e:

—Xhi'nn dialla da rey Daviden'.

⁴³ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Cha' ka' naken cha', ¿bixchen kan' broe' Spíritu ke Diosen' Daviden', bne'e Cristo na'n nak Xane'? Na'llen' bzoje' bne'e:

⁴⁴ Xanllo Diosen' golle' Xana'n:

“Blle' kwita' ni nnebia'reno' nada', na'll gona' yeolol be'nn llwie rwe', wxhexj yichj ake' wzenay ake' ko'o.”

⁴⁵ ¿Na' cha' Daviden' golle' le'e “Xana'”, akxha gak nnello nak Criston' xhi'nn dialla da rey David?

⁴⁶ Na'll nollno gokse yelli'i xti'lle'n. Na' lla na'te, nollno bayaxhjkze billre nnab akre' Jesúsén'.

23

Jesúsén' golle' be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llse-dre ke leyen' de do'l ke ake'

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Jesúsén' bzorawe' be'rene' be'nn ke'e ka' di'll, be'nn ka' non Le'e txhen na', ren be'nn ka' bllay gan' zoe' na', na' bne'e:

² —Be'nn ka' llsedre ke leyen' na', ren be'nn fariseo ka', ba zjalan ake' latj ke da Moisésén'.

³ Na' wzenayre kat we'e ake' di'll, kan' ne xti'll Dios na', na' gonre kan' ne ake'n. Zan bi gonre kan' llon leake'n, le bi llon ake' kan' ne ake' na'.

⁴ Le ley ke ake'n naken ka to yoa' zi', da nono soe wa'a, len na' lle'n akre' wa'a be'nn yobre len, na' bi llwa'a ake'n leake', na' ni ke llda'ba'y akze' gon ake' kan' ne ake' na'.

⁵ Ka nak be'nn ki yeolol dan' llon ake'n, llon ake'n ga re'e be'nne leake', nench gon ake' leake' xhen. Da xhen non ake' yich ka', nchej ake' do na'a

ake', do roxhga ake' gan' llia xti'll Diosen'. Na' da tonn xhen non xha ake'n.

⁶ Na' llawé akre' lljache' ake' ga lljache' be'nn brao ka', katen' lljake' ga llak no lnni, na' kat llej ake' yoda'o ke ake'n.

⁷ Llawé akre' gap be'nne leake' bara'nne kate llallay akre' leake' do lao ya'a. Na' llawé akre' ye be'nne leake': “Rabí, Rabí” (da ni lle'nen nen be'nn llzejnie' be'nne).

⁸ 'Zan re' bi yewere ye be'nne re' Rabí, le toze nada' Criston' naka' be'nn llzejnie' be'nne. Na' yeololre nakre ka bi'ch lwelljre.

⁹ Na' leska' bi yezre' noteze be'nne: “Xa”, le toze Dios be'nnen' zo yebán' nak Xallo.

¹⁰ Na' bi yewere cha' ye be'nne re': “Xana!”, le toz nada' Criston' naka' ka be'nn lliarao raore.

¹¹ Cha' nol re' nakre be'nn brao, llaya'l wx-hexjra'llre gakerén lwelljre.

¹² Le noteze be'nne llayone' xhen kwine', Dios na' gone' sie' to zdo', na' be'nne llxhexjra'll rawe', Dios na' gone' gake' xhen.

¹³ 'Zan ¡nya'chraz naken keré llroe' llsedre ke leyen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Llonre ka'kze be'nn llsej yebá ke Xanllo Diosen'. Na' ni ke lldez re', na' ni ke lloe'zre latj te be'nn yobre.

¹⁴ 'Na' ¡nya'chraz gak keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Llka're no yo' ke no'r wazeb ka', na' da llde're kat llalwillre Diosen', scha llzere lloe're di'll. Wallayraollre kerke nollre be'nn llon da xhinnj.

15 'Na' įnya'chraz gak keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! įNakre be'nn chop rao! Llejteze llejre, lļjatirjre be'nn zi'te, be'nn gonrén re' txhen; ke chop rasre wal-layrao ake', ka nak bazi'i ake' dan' llroe' llsédere na', na' llak akll'e' be'nn wen da xhinnj ka re'.

16 'įNya'chraz gak keré! įNakre ka be'nn lchol, be'nn llgo' ye to be'nn yobre nez! Nere noteze be'nne cha' ne'e: “Yoda'o braon' llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na' nere kere bi zejen kan' bne'en. Zan cha' ne'e: “Yeolol bi da nak de ya cha'o nzi'i oro dan' de lo yoda'on llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na'll nere llaya'l gone' kan' bne'en.

17 įRe' nakre' ka to be'nn lchol bi llejnie're! ģLlákere cha' dan' nak de ya cha'o dan' nzi'i oro, za'kllen kerke yoda'o gan' xhoan nak la'yen' na'?

18 Na' leska' nere cha' to be'nn ne'e: “Rao bkoy gan' llxoa ake' dan' lloe'rao ake' Dios llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na' nere bi zejen kan' bne'en. Zan cha' ne'e: “Dan' xhoa rao bkoy lo yoda'o na', llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, na'llen' nere llaya'l gone' kan' bne'en.

19 įRe' nakre ka be'nn lchole bi llejnie're! ģLlákere cha' za'kll dan' xhoa rao bkoyen', kerke bkoy ke Diosen' gan' xhoan nak la'yen' na'?

20 Le cha' to be'nne ne'e: “Rao bkoy dan' zo lo yoda'on llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, renkze dan' xhoa rao bkoy na', ba llzoe' chet ka' ne'e ka'.

21 Na' cha' be'nne ne'e: “Yoda'on llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, lekze ka' Diosen' llzoe' chet ka', le na'kzen' zo Diosen'.

22 Na' cha' to be'nn ne'e: “Yebán' llzoa'n, di'll lin' lloa'a”, Dios na'kzen' llzoe' chet ka', le na'n zo

Diosen' llnebie'.

²³ ¡Nya'chraz gak keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! La'kze lloe'tere Diosen' ra't wej toto kwen yi'x da llazre, da ka' nzi'i anis, na' comino, na' menta, na' billre yi'xe, na' llsanra'llre, bill llzenayre ke da ka' nak da lliaraoll gonllo, kan' ne xti'll Diosen' gan' nen llaya'l gonre da nak wen rao Dios, na' llaya'l yeya'chra'llre lwellj be'nnachre, na' llaya'l gonre dan' ba bnere gonre. Na' da kin' nakll da llia bia'll gonre, na' bi kwej yichjre bi we're da ka' lloe'kzre Dios na'.

²⁴ ¡Nakre ka be'nn lchol, be'nn llgo' ye to be'nn yobre nez! Rebze llonre ka to be'nnne llabej bebe da'o riz yo' loe dan' lle'je'n, na' bi llakbe're' cha' lle'je'n, na' llebe' da xhenll.

²⁵ ¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Nakre ka ye'nn da to ko'llze llyibe', bi llyibe' loe. Na' llake be'nnne re' nakre be'nn wen, rencha' lo yichjra'llda'oren' zera'llre bi da de ke be'nnne, na' llawere llaka'ren.

²⁶ ¡Re' be'nn fariseo, nchol yichjra'llda'ore! Leyeyate da xhinnj kerén', nench gacre be'nn wen. Na'll gacre ka to ye'nn dan' yibe ko'lle ren loe.

²⁷ ¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Nakre ka to ba, da none' nbaraz ko'llre, na' loere lla'n llit ke be'nn wat, na' yeolol da bi nak yall.

²⁸ Ka'n llonren', na' llake be'nn re', nakre be'nn wen, rencha' lo ra'llda'oren' nakre be'nn chop rao,

na' be'nn wen da xhinnj kwis.

²⁹ ¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Lloncha'ore lloa' ba ke be'nn ka' be'e xti'll Dios kana', na' lloncha'ore lloa' ba ke yezikre be'nn gok be'nn wen.

³⁰ Na' nere: “Chenak lli'o ba zollo kan' bzo xozxta'ollo ka', bi benrén aklløe' txhen, got ake' be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.”

³¹ Na' dan' llonren' llro'e'n toz ka naksren' kan' gok da xozxta'ore ka', bet be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

³² ¡Lewzeraochaze legón bi ka da zban ka', bill go'le gon da xozxta'ore ka'!

³³ ¡Re' nakre be'nn zban, na' be'nn wxhiye'e, llonre ka bele! ¿Akre gonre nench gak yerare lo yi' gabil, gan' ba nwia Diosen' wase'le' re'?

³⁴ Ke len na', wse'la' be'nn we'rene' re' xti'lla'n, na' no be'nn si'n, na' nollre be'nn wzejnie're re' xti'lla'n. Na' re' gotre bale', wda'a akre' le' yay cruz, na' ye bale' chintatre do lo yoda'o keré na', na' ye bale' wrayre, lljake' gateze yell.

³⁵ Na' dan' gonre ka', gapre do'l ke yel got ke be'nn wen ka', ba got rao yellrio ni, bxhi'zen kan' brarj xchen da Abel, be'nnen' gok be'nn wen rao Dios, na' bayollten ke da Zacarías xhi'nn da Berequías. Le Zacaríasen' bet xozxta'ore ka' le'e radj yoda'o za llinl-llo gan' zo bkoyen'.

³⁶ Di'll li nia' re', re' nbanre nna', ko'llre xhoa yel got ke yeolol be'nn ka' baso't xozxta'ore ka'.

*Jesúsen' gokre kwis ni ke be'nn Jerusalén ka'
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ 'Re' be'nn Jerusalén, llotre be'nn ka' ba bse'l Diosen' lladzejnie're re' xti'lle'n, na' ba bchekwre leake' yej. Da zan ras gokra'lla' yetopa' re', ka llon to bellj ba nche'e xhi'nne, llatobba' leakba' lo xirba'n, na' bi gokra'llre.

³⁸ Na' yell kerén' yega'nnchgan ka to dan' nzanra'll.

³⁹ Na' ni llepa' re', bill re're nada' llinte lla nnere': “Nbaraz ba za'a be'nnen' nse'l Xanllo Diosen' ganni nnebie'.”

24

Jesúsen' bdixjwe're' wllin lla yechinnj ake' yoda'o braon'

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Na' ka ba llaza'a Jesúsen' yoda'o braon', zayeje' ga yobre, jabi'y be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na' gan' ze'en, na' bzorao llroe' akre' Le'e yoda'on katken' naken na'.

² Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n, bne'e:

—¿Llre're katken' naken na'? Da li nia' re', ni to yej ki zjankwa'a ganni, no'x lwellje bi yega'nnen. Yeololen yeyinnj aken.

Kan' gak kat ba zo rez wayoll yellrion'

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Na' lli' Jesúsen' rao ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, jabi'y be'nn ka' non Le'e txhen na' kwite'n, na' lle ake' Le'e:

—Lle'neto' nnézeto' baten' gak da ka'. Na' ¿akre gak nnézeto' katen' ba zo bawze yedo', na' ba rez yeyoll yellrion'?

⁴ Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n:

—Lewiá kwasro nono siye'e re'.

⁵ Le zan be'nne llach yellrio ni, be'nn ye'ne wlan ake' latj kia' ni, na' nne ake': "Nada'n Cristo." Na' be'nn zan gore siye'e ake'.

⁶ Na' sorao yénere llak wdile do gateze, na' yénere wak wdile, na' bi llebre, le ka' llaya'lkze gaken. Na' kere le wayollte yellrion'.

⁷ Le til toto yell, yell xhen ren ye to yell xhen, na' kwe' yillwe', na' ga't win, na' xo' do gateze.

⁸ Yeolol da ki gaken, na' naken ka ga zorao yel lley llra.

⁹ Na' be'nn ka' lla'a gateze yell, wie akre' re' dan' llonlira'llre nada'n, na' gon ake' re' rao na'a be'nn ka' llwie re', na' wsa'kzi' ake' re', na' got ake' re'.

¹⁰ Na' kana' be'nn zan be'nn ba llonlira'll ake' nada', kwej yichj ake' bill gonlira'll ake' nada'. Na' leska' wayechj ake' gon lwellj ake' rao na'a be'nn ka' llwie leake'n.

¹¹ Na' be'nn zan siye'e ake' ne ake': "Xti'll Diosen' llyixjwe'ra'", nench siye'e ake' be'nn zan.

¹² Na' ka naken ba llak da ke nxhia na', be'nn zanll be'nn ka' yeso'n da xhinnjen', na' wsan ake' bill llie' lwellj ake'.

¹³ Na' noteze gonzidra'lle, na' bi kwej yichje' dan' llonlira'lle' nada'n llinte gate', le'en yerá.

¹⁴ Na' lljak be'nne doxhen yellrion', lljatixjwe' akre' Di'll Wen na', nench nneze be'nnachen' llaya'le wzenaye' ke Dios, nench nnebie' lo ra'llda'o ake'n, na' kate ba bnneze be'nne lla'a do gateze, kana'llen' yeyoll yellrion'.

¹⁵ 'Daniel be'nnen' bdixjwe're xti'll Diosen' kana', bzoje' ke da zban kwis, dan' wxinnj latjen' gan' llonlira'll-llo Diosen'. Na' kat re're ba bllin

dan' gan' zo yoda'o braon' (be'nne llrabe da ni llaya'le chejnie're'n),

¹⁶ kana' be'nn lla'a gan' nbane Judea, llaya'l wxhonnj ake' lljake' do ya' da'ore.

¹⁷ Na' be'nn dá do yichjo ke'e, bi yeyetje' yetop xchinraze da de lo yo' rille'n.

¹⁸ Na' be'nn dá yi'xe, bi yeyeje rille' lljaxhie' xhara'ne.

¹⁹ ¡Nya'chraz naken ke no'r ka' nna noa' bda'o, na' no'r ka' llwa'll bda'o lo lla na'!

²⁰ Lennabe rao Dios bi wxhonnjre kat llak zay, na' rao lla nba'nne.

²¹ Le wa't yel zi' yel ya', ka bi nna ga'ten rao yellrio ni, na' yeyoll na', billbi ga'te ye to ka len.

²² Na' chenak Xanllo Diosen' bi yeza'che' llan' gak ka', nono yerakze; zan waza'che'n, ni ke dan' nllie're' be'nn ka' ba breje' llonlira'll Le'e na'.

²³ 'Kana' cha' no ye re': "Lewiá, ni zo Criston' be'nnen' brej Diosen' nnebie'", na' "Lewiá, na' zoe'", bi chejle're.

²⁴ Le chas be'nn wxhiye'e, be'nn gakra'll ake' wlan ake' latj kia' ni, na' gon ake' ka be'nn lloe' xti'll Dios. Na' gon akte' yel wak da re'e be'nne, na' billre da yebán akre', nench siye'e ake' leake'. Na' rente be'nn ka' ba brej Diosen' nak Xhi'nne', ye'ne be'nn wxhiye'e ka' siye'e ake', cha' gak siye'e ake' leake'.

²⁵ Ba nnézere kan' gaken, le bakze bdixjwe'ra' re' yeolol dan' gaken.

²⁶ Na' cha' no ye re': "Latj dach na' zo Criston'", bi chejle're, na' cha' ye ake' re': "Zot Criston' lo yo' na'", bi chejle're ke ake'.

²⁷ Kan' llak kat llep yes llseni'n doxhen le'

yebán', lekze ka'n gak kat llin lla yeda' da yobre, nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach yeda' da yobre, na' yeolol be'ne akre' nada'.

²⁸ Ni llonen ka ke be'nnen' ne: “Gan' de ba wat na'n ll-llay chod ka'.”

Kan' gak kat yed Jesucriston' da yobre

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Na' kat yeyoll yel llza'kzi' ke be'nnachen', willen' yeyaken xchole, na' beon' bill wseni'n, na' berj ka' ra'll aken le' yebán', na' yeolol da llre'llo le' yebán', gak aken ka llak yellrion' kat llxho'.

³⁰ Kana'll be'nn lla'a yellrion' re'e akre' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, llia' radj bej ren yel wak xhen kia'n ren yel be'nn za'k kia'n, na' be'nn lla'a gateze yell ka' zjalla'a rao yellrion' kwell ake' kwis.

³¹ Na' katen' yeda'n, kwell to trompet zillje, na' llach angl kia' ka', yetop ake' be'nn ka' doxhente yellrio, be'nn ka' ba breja' nak ake' nada' txhen doxhente yellrio, na' ga zeraoze nak zi'te.

³² 'Lewzenay ke wsa'krebrea'n ka to yay higo: Kate llaga' xhla'yen', llaga'n la'y lle'ne, ba nnézere ba zo nez yera' yej.

³³ Na' leska' kat re're ba llak da ke nxhia, ka'n ba bnia' na', kana'll nnézere ba zo rez yeda' da yobre.

³⁴ Da li nia' re', be'nn ka' lla'a nna', nna nban akte' kate sorao gak da ki.

³⁵ Ka nak yebán' ren yellrion' wllin lla kat te ke, zan ka nak xti'lla'n kere da te ke ka'zen'.

³⁶ 'Zan nono nneze bi llan', bi horen' gak ka', ni angl ka' ni't yebá na', ni nada'. Toze Xa' Dios na' nnezre'.

37 'Kan' gok ka llan' bzo da Noén', kan' gakse katen' yeda' nada' da yobre, naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

38 Le kan' gok kan' za yerabj ake' nisen', kan' bzo da Noén', lla'a ake' lle'j llao ake', na' llchayna'a ake' lloe' ake' yel wachayna'a ke no xhi'nn ake', nna llon akte' ka'n bllin lla byo' da Noén' lo barcon'.

39 Ni ke gokbe'e akzre' bin' gak, ka gokll yejsi'o xhen na', na' babia nisen', kana'll gokbe'e akre'. Lekze ka'n gakze kat yeda' da yobre, kana'llen' yeyakbe'e akre'.

40 Kana'n chop be'nn ni't yi'xe, toe' yezia' na' ye toe' yekwa'nna'.

41 Na' chop no're ze llot ake', toe' yezia' na' ye toe' yekwa'nna'.

42 'Ke len na' lesó lekweze, le bi nnézere bi lla ya'nne yeda' da yobre, nada'n naka' Xanre.

43 Legón xhbab ke da ni, cha' nneze xan yo'n do bi hor ya'nnen' llin be'nn wan na' rille'n, na' bi taskze' nench bi we'e latj cho' be'nnen' rille'n kwane' xchinraze'.

44 Ke len na', lesó lekweze batkren' yeda' da yobre, le katen' bi llonre xhbab yeda', kana'n yeda' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

Be'nn wen llin bi llon wen

(Lc. 12:41-48)

45 'Notezre cha' zore rez batteze, nakre ka to be'nn wen llin be'nn nak be'nn si'n, na' be'nn llon da llaya'l gone'. Na' cha' to be'nn wen llin llone' wen kwis, na'll gon xane'n rallne'e rille'n, na' we'e da yesa'o be'nn wen llin ka', kat llaya'l gao ake'.

46 Na' cha' be'nn wen llin ke'en, llonteze' kon kan' goll xane'n le'e, nbaraz soe' kat yellín xane'n.

47 Di'll li nia' re', xane'n gone' rallne'e yeolol da de ke'e.

48 Zan cha' nake' be'nn wen llin xhawatraz, na' gone' xhbab ne'e: “Ba ll-llere xana'n, bi yeyedze'.”

49 Na'll sorawe' tilrene' be'nn lwellje' ka', na' ye'j gaoxene' ren nollre be'nn wazó.

50 Na'll yellín xane'n to lla bi nnezre', na' yedo'lre' le'e.

51 Na' dan' bi llone' wen na', xane'n chintate' le'e, na' lljazoe' le'e radj be'nn chop rao ka', ganna' lljallell ake' to gaodoxj lay ake'.

25

Jesúsen' bsa'krebre' kan' ben chi no'r we'o

1 Leska' bne Jesúsen':

—Nna' wa'a di'll kan' gak kat nnebia' Dios, be'nnen' zo yebán', llonen rebze kan' gok ke chi no'r we'o. Na' zjano'x ake' twej da llseni' ke ake', jake' jalexh ake' yelloj be'nn byion' llchayna'n.

2 Na' ga'y no'r ka' bza'a nak ake' be'nn llejnie', na' ye ga'ye nak ake' be'nn xhawatraz.

3 No'r xhawatraz ka' bi be'x ake' lmet ceit da gonrén ake' llin, kat yebill dan' yoll lo dan' llseni' ke ake'n.

4 Na' no'r ka' llejnie'n, no'x ake' da wseni' ke ake'n, rente lmet ceit da gonrén ake' llin, kat yebill dan' yoll lo dan' llseni' ke ake' na'.

5 Na't bllle wachayna'n, na' no'r ka' brezen' btas ake' chak bez ake'n.

6 Na' to be'nn bnne'e zillj, ka do llere lle'e leake': “Ba llalloj wachayna'n, lecho'o lljenrenlloe' tx-hen.”

⁷ Ka golle' leake' ka', yeolol no'r ka' bazella', na'll bayoncha'o ake' dan' llseni' ke ake'n.

⁸ Na' no'r xhawatraz ka', lle ake' be'nn ye ga'y ka': “¿Bi gonn ra't ceit kerén' neto'? Le ba llabill keto' ni.”

⁹ Na' no'r ka' lle ake' leake': “Bi gak gonnto'n, le nxholl bi gaken ke yeolol-llo. Zan lelljaxi'n gan' llo'te'n.”

¹⁰ Bixha no'r xhawatraz ka', jake' jaxi'i ake' ceiten'. Na' chak zjake' na'le, ballín be'nn wachayna'n, na' no'r ka' non xhniden', bayo'rén ake' le'e txhen gan' llak lnnin', na' be'nn wen llin ka' basej akte' yo'n.

¹¹ Ka ballín no'r ka' bi ben xhniden', jazé ake' lloa' yo'n, na' llne ake' be'nn ka' lla'a lo yo'n: “¿Be'nne, bsarje ganni cho'to'!”

¹² Na' le'en lle'e leake': “Di'll li nia', bi wsarja' cho're le bi nombia' re'.”

¹³ Na'll lle Jesús'en' be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na':

—Kan' llaya'l sore rez baten' yednnebia', le bi nnézere bi llan', na' baten' yeda' yellrio ni da yobre, nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

Jesús'en' bsa'krebre' ka ben to be'nn bkwa'nnrene' be'nn wen llin ke'e ka' mell ke'en

¹⁴ 'Yel llnebia' ke Diosen' be'nnen' zo yebán', llonen ka ke to be'nne byeje' to yell zi'te. Na' llan' bze'e na', goxhe' be'nn wen llin ke'e ka', na' bkwa'nne' rallna'a ake' xhmelle' da nape'.

¹⁵ Toe' bkwa'nnrene' le'e ga'y mellen' nzi'i talento. Na' ye toe' bkwa'nnrene' le'e chop mellen'. Na' be'nnen' ye to bkwa'nnrene' le'e to mellen'.

Kon kan' llwie' llon totoe' be'e leake'. Bayoll na' bze'e broe' nez.

¹⁶ Na' be'nnen' bkwa'nnrene' ga'y mell na', le bzoraote' llonrene'n llin, na' bene' gan lekze ye ga'yen.

¹⁷ Lekze ka' be'nnen' bkwa'nnrene' chop mellen', na' bene'n gan ye chopen.

¹⁸ Na' be'nnen' be'e ye to mellen', byeje' jakwa'che' xhmell xane'n ga bche'nne' lo yo.

¹⁹ 'Gok scha kat ballín xan ake'n, na'll goxhe' leake', nench na' wannabe' dan' bkwa'nnere' rallna'a ake'n.

²⁰ Na' bllin be'nn wen llin ke'e be'nnen' bkwa'nnrene' ga'y mellen', na'll lle'e le'e: “Xana', ni de ga'y mellen' benno' nada', na' ba bena' gan ye ga'yen.”

²¹ Na' xane' na', lle'e le'e: “Ba beno' da wen. Nako' be'nn wen llin wen, ba beno' ka llaya'l gono' kone da da'on bkwa'nnrena' rwe'n, ke len na', gona' rallna'o da xhenlle. Byo' nench soreno' nada' nbaraz.”

²² Na'll ka bllin be'nnen' bkwa'nnrene' chop mellen', na'll lle'e le'e: “Xana', ni de da chop mell dan' bkwa'nnno'n, na' bena' gan ye chopen.”

²³ Na'll lle'e le'e: “Da wen beno' nako' be'nn wen llin wen. Ba beno' ka llaya'l gono' kone da da'on bkwa'nnrena' rwe'n. Na' nna' gona' rallna'o da xhenlle, byo' nench soreno' nada' nbaraz.”

²⁴ Na' ka bllin be'nnen' bkwa'nnrene' to mellen', na'll lle'e xane'n: “Ni de xhmello'n bkwa'nnreno' nada'n. Nnezra' nako' to be'nn znia, na' llarapo' to ga goz be'nn yobre, na' llatopo' ga goz be'nn yob akre.

²⁵ Ke len na', jache'nna' lo yo, na' bkwa'cha'

xhmello'n, le blleba' wnita'n. Ganni de xhmello'n, bazi'n.”

²⁶ Na'll lle xane'n le'e: “¡Be'nn wen llin ke nxhia, be'nn ria! Nnéztero' llarapa' ga goz be'nn yobre, na' llatopa' ga goz be'nn yobre.

²⁷ Na' cha' nnéztero' ka', ¿bixchen ke brejo' xhmella'n be'nn yobre, nench yezia'n, na' ren yichje da gonen gan?”

²⁸ Na'll golle' be'nn wen llin ka' yela': “Leyeka'a mell dan' bkwa'nnrena' be'nn ni, na' we'rén be'nnen' ba no'x chi mell na'.

²⁹ Le noteze be'nn gon wen kone dan' we'e xane'n le'e, na' xane'n we'lle' le'e da xhenlle. Na' noteze be'ne bi llonrene' llin dan' we'e xane'n le'e na', xane'n yeke'e da da'on be'e le'en.

³⁰ Na' ka nak be'nn wen llin ria ni, leyebeje' lewza'le' gan' nak xchole, na' lljachelle' na' gaox-oxj laye'.”

Jesúsen' gone' yel koxchis ke yo'y yell

³¹ 'Katen' yeda' da yobre nada'n Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, nsa'a yel za'k xhen kia'n, na' nchia' yeolol angl kia' ka', na' kwia' gapa' yel llnebia' xhen.

³² Na' be'nn ke yeolol yell, yedop ake' rawa'n. Na' kat ba ni't yeolole'n, na' sorao yela' ake', ka llon to be'nn gop xhi're, kat llabeje' to kere xhi'r ka', na' kere chib ka'.

³³ Na' be'nn ka' nak ka xhi'r da'o, wni't ake' kwita'n chla' cha'we, na' be'nn ka' nak ka chiv, wni't ake' kwita'n ye chla' rbese.

³⁴ Na' nada' naka' rey yepa' be'nn ka' ni't chla' cha'wen': “Ba ben Xa' Diosen' sore nbaraz, ledá

ganni nench nnebia'renre nada', kan' ba nllia Diosen' bia'a, kan' bxhe yellrio na'te.

³⁵ Le ka bdona', bennre da bdawa'; na' wilra' nis, na' bennre da we'ja'; na' ka goka' be'nn zi'te, na' brebre nada' rillre.

³⁶ Na' ka bi de xhara'na', na' bennre da goka'; na' ka goka' yillwe', na' badra'nnre nada'; na' ka byoa' rill ya, na' badwiare nada'."

³⁷ Na' be'nn wen ka' ye ake' nada': "Xanto', ¿bat bre'to' rwe' dono', na' bennto' da bdao'? Na' ¿baten' wilro' na' bennto' da we'jo'?"

³⁸ Na' ¿baten' goko' ka be'nn zi'te na' brebto' rwe' rillto'? Na' ¿baten' bre'to' rwe' bi de xhara'no' na' bennto' da goko'?"

³⁹ Na' ¿baten' goko' yillwe' na' byo' rill ya, na' badwiato' rwe'?"

⁴⁰ Na'll yep ake': "Da li nia' re, ka nak baya'chra'llre be'nn lwelljre ka', le leake'n nak ake' ka bi'cha', ka zana', la'kze bibi za'k akteke' rao be'nnach, nadkza'n baya'chra'llre."

⁴¹ 'Na' be'nn ka' ni't ye chla' rbesre, yep ake': "Lekwas ka'le, ba llia bia'a keré kweyi're, lelljayak lo yi' gabil, dan' bi llayolkze gan' ba nak xhndid ke daxi'on ren angl ke ka'.

⁴² Le ka bdona', bi bennre da gawa', ka wilra', na' bi bennre da ye'ja'.

⁴³ Ka goka' be'nn zi'te, bi bennre ga tasa'; ka bi de xhara'na', bi bennre da gaka'; ka goka' yillwe', na' ka byoa' rill ya, bi badra'nnre nada'."

⁴⁴ Na'll nne ake': "Xanto', ¿baten' bi baya'chra'llto' rwe', ka bdono', na' wilro', na' goko' be'nn zi't, na' bi de xhara'no' na' goko' yillwe', na' byo' rill ya?"

45 Na'll yep ake': "Da li nia' re', dan' bi baya'chra'llre be'nn lwelljre ka', la'kze bibi za'k ake' rao be'nnach, renkze nada'n bi baya'chra'llre."

46 Na'll sa'kzi' be'nn wen da xhinnj ka' ke chnare, na' be'nn wen ka' so akse' nbaraz ke chnare.

26

Llayirjla'll ake' akre gon ake' go'x ake' Jesúsén'
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11 :45-53)

¹ Bayoll be'e Jesúsén' di'll ka', golle' be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na':

² —Ba nnézere ye chop llazen', llin ga'le lnni Paskw kellon'. Na' kana' gaka' rao na'a be'nn ka', na' wda'a ake' nada' le' yay cruzen', nada' Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

³ Na'll badop yeolol bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' ren be'nn gor brao ka' llnebia' yell Israelen', gan' zo rill bxoz braon', be'nnen' re Caifás.

⁴ Llayirjla'll ake' akre gon ake' siye'e ake' Jesúsén', nench go'x ake' Le'e, na' got ake' Le'e.

⁵ Na' llasné ake':

—Bi go'xlloe' rao lnni na', nench ke gakbe'e be'nn zan, na' gon ake' dá nne.

To no'r bwazje' ceit xhix yichj Jesúsén'
(Mr. 14:3-9; Jn. 12 :1-8)

⁶ Na' zo Jesúsén' gan' nzi'i Betania, rill Simón be'nnen' gok yillwe' dan' ne lepra.

⁷ Na' chak lli' Jesúsén' llawe' na', bllin to no'r no'xe' to lmet da yoll ceit da la' xhix, na' za'ken da xhen. Na' bwazjtite'n yichj Jesúsén'.

8 Na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen, bre'e akre' kan' ben no'ren', na'll goklla'a ake' bne ake':

—¿Bixchen kon benditjere' ceit xhix ni?

9 Chenak be'tllon, na' ga't mell xhen chenake, na' we'llon gakrenen be'nn ya'ch.

10 Jesúsén' benre' kan' bne be'nn ka', na'll lle'e leake':

—¿Bixchen nere ka' ke no'ren'? Da wen na' bene' kia' ganni.

11 Be'nn ya'ch ka', ni't akse' batteze ni'trén ake' re', zan nada' bill zorena' re' ye scha.

12 Bwazje' nada' ceit xhixen', nench kat ga'cha'n, ba naktia' xhnid.

13 Di'll li nia' re', doxhen yellrio do gateze ll-jatixjwe' be'nn Di'll Wen dan' llzejnie' kia'n, dekz de yene be'nn ka', kan' ben no'r ni, nench lljad-inra'll ake' le'e.

Judas bchebe' gone' Jesúsén' rao na'a bxoz wnebia' ka'

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Na' to be'nn chllinn ka', be'nne' nzi'i Judas Iscarioten', byeje' jawie' bxoz wnebia' ka'.

15 Na' jelle' leake':

—¿Bi gonnre nada' nench wdia' Jesúsén' rao na're?

Na'll le be'e akte' le'e chilloa (30) mell plat.

16 Na'llen' le bzoraote Judasen' bayirjla'lle' akre gone', wdie' Jesúsén' rao na'a be'nn ka'.

Jesúsén' broe're' kan' gon ake' lljasa'ra'll ake' yel got ke'en

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; I Cor. 11:23-26)

17 Bllin lla nell lla'l lnni, katen' llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn, na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen, jake' gan' zoe', na' lle ake' Le'e:

—¿Garen' lle'nro' lljasinia'to' gan' gaollo xche' ke Paskwn'?

18 Na'll lle Jesúsén' leake':

—Lelljak yellen', na' leyé to be'nnen': “Maestron' ne'e, ba rez llin lla gak dan' llaya'l gak ke'en, na' rillo' ni, lle'nre' gaorentoe' xche' lnni Paskwn'.”

19 Na'll ben be'nn ka' kan' goll Jesúsén' leake'n, na' jasinia' ake' ke lnni Paskwn'.

20 Na' ka ba llen willen', blle'rén Jesúsén' be'nn chllinn ka' non Le'e txhen na', na' bdao ake'.

21 Ka lli' ake' llao ake' na', lle Jesúsén' leake':

—Di'll li nia' re', to re' wdere nada' rao na'a be'nn ka' llwie nada'.

22 Na'll gokya'ch akre' ga zeraoze, na' bzorao twej twej ake' llnnab akre' Le'e:

—Xanto', ¿nada'n gona' ka'?

23 Na'll lle'e leake':

—To be'nnen' llaorén nada' txhen toze ye'nne, le'en wde nada' rao na'a be'nn ka'.

24 Ka nak nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, ka nyojkze kia'n got ake' nada', zan jnya'chraz naken ke be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka'! Wenre chenak bi bzokze' yellrion'.

25 Na' Judas be'nnen' wde Jesúsén' rao na'a be'nn ka', lle'e Le'e:

—Maestro, ¿nada'n wdia' rwe' rao na'a be'nn ka'?

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Awa', rwe'n.

26 Na' ka llao ake' na', bxhi'i Jesúsén' to yet xtir na', na' bayoll be'e yel llioxken ke Dios na', bxhoxhje'n, na' be'en be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', na' lle'e leake':

—Lesi'n, legaon, da nin' nake kwerp kia'n.

27 Na'll bxhie' to leo da'o gan' yoll xis uva, na'll be'e yel llioxken ke Dios, na' be'en leake', lle'e leake':

—Yeololre, leye'j ra't weje dan' yoll lo leo ni.

28 Da nin' xchena', na' larjen ni ke do'l xhia ke be'nnach. Na' larjen nench sorao gak da koben', dan' bcheb Diosen' gone' gakrene' be'nnach.

29 Na' nia' re', bill ye'ja' xis uvan', llinte lla kat ba zollo txhen gan' zo Xa' Diosen' llnebie', kana'll yeye'ja'n da yobre.

Jesúsén' bne'e kan' gon Pedron' bi wchebe' cha' nombie' Le'e

(Mr. 14:26-23; Lc. 22:31-34; Jn. 13 :36-38)

30 Bayoll bel ake' ben ake' xhen Diosen', na'll bza'a ake' jake' rao ya' gan' nzi'i Ya' Olivos.

31 Na' lle Jesúsén' leake':

—Nna' lle', yeololre gaggánere kan' gak kia'n. Le nyojkzen le' xti'll Diosen' llían: “Gota' be'nn gop xhi'ren', na' xhi'r ka' gaslas akba'.”

32 Na' kate yesbán Diosen' nada' radj be'nn wat ka', wyobllyellina' nada' Galilean' ka re'.

33 Na'll lle Pedron' Le'e:

—La'kze yeolol be'nn ki wsanra'll ake' rwe', zan nada' bi wsanra'llkza' rwe'.

34 Na' lle Jesúsén' le'e:

—Di'll li kwis nia' rwe', ka za kwellre lekwn' nna' lle', chonn ras ba gok bi wchebo' cha' nombia'o nada'.

35 Na'll Pedron' lle'e Le'e:

—La'kze cha' gatrena' rwe', kbat nnia' bi nom-bia' rwe'.

Na' lekze ka' goll be'nn ka' yela' Le'e.

Jesúsen' balwille' Diosen' lo re'j gan' nzi'i Getsemani

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Na'll bllin ake' gan' nzi'i Getsemani, na' lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Gannize lekwe', chak cha'a nada' ganna'te, yelwilla' Diosen'.

37 Na'll bche'e Pedron' ren ye chop xhi'nn Zebedeo, bi ka' nzi'i Jacobo ren Juan. Na' Jesúsen' bzorao llakya'chre' kwis. Na'll billbi wen bzokze'.

38 Na'll lle'e leake':

—Lo yichjra'llda'wa' ni, llakya'chra' kwis, llakra' kon gatkza' kateken' llallayrawa' ni. Na' nize leyega'nne, lewnna' ren nada' yere bi tasre.

39 Na'll blliarawe' ye ra'te, na'll je'te' rao yon' slloa're, na'll balwille' Diosen', bne'e:

—Xa, cha' wak ten ka'ze, benchga bi sa'kzia', na' bi gak kia' kan' ba zo gak na'. Zan bi llnnaba' gak da nnia' nada', kon ka' ne'o rwe'n gakchga.

40 Na'll bayeje' gan' zjalli' be'nn ka' chonne, na' jadi're' tas be'nn ka'. Na' lle'e Pedron':

—¿Ni choll da'o bi gok wwna'renre nada' yere?

41 Bi tasre, lewalwill Dios nench ke gon da xhin-njen' re' gan. Nnezra' lo yichjra'llda'oren' lle'nere wwna'renre nada' yere, na' kwerp kerén' bi zoen.

42 Na'll bze'e da wlllop ras gan' zjalli' ake'n na' jalwille' Diosen', bne'e:

—Xa, cha' gak ten ka'ze, benchga nench bi sa'kzia', na' gakchga kon kan' ne'o rwe'.

⁴³ Na'll bayeje' gan' lli' be'nn ka' da yobre, na' jadi're' tas ake' lliacha' bichgalen' ko'll rao ake'n.

⁴⁴ Na' bze'e da yobre gan' lli' ake'n jalwille' Dios da wyonn ras, na' bne'e kan' ba bnekze' na'.

⁴⁵ Na'll balline' da yobre gan' zjalli' be'nn chonn ka', na'll lle'e leake':

—¡Letas, lewazi'ra'll! Ba bllin lla, nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, gaka' rallna'a be'nn wen da xhinnj ka'.

⁴⁶ ¡Lewayas, lewayo'o! Ba za'a be'nnen' gon nada' rao na'a ake'n.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsén'

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷ Nna lloe'te Jesúsén' di'll ka', kat bllinkze Judasen', be'nnen' gok txhen ren be'nn chllinn ka'. Na' nche'e be'nn zan kwis zjano'x ake' no yay, no spad, be'nn bse'l bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ka' llnebia' yell Israelen'.

⁴⁸ Na' Judas be'nnen' bde Le'e rao na'a be'nn ka', golle' leake' akren' gone' wroe're' non' go'x ake', na' bne'e:

—Be'nnen' wno'pa' na', lekze'n Jesúsén', na' le go'xtere'.

⁴⁹ Na'll le jabi'yte' kwit Jesúsén', lle'e Le'e:

—Padiox, Maestro.

Na' le bno'pte' Le'e.

⁵⁰ Na' Jesúsén' lle'e Le'e:

—Be'nn nllie'ra', ¿bi ken za'o ganni?

Na'll le jabi'yte be'nn zan ka', be'x ake' Jesúsén', na'll le bche'e akte' Le'e.

⁵¹ Na' to be'nn nak Jesúsén' txhen, le brejte spad ke'en, bdine'n be'nnen' nak be'nn wen llin ke bxoz braon', bchoyte' chla' naye'.

52 Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bago' spad ko'on lo rille, le be'nn gote' be'nn kone spad na', lekze len goten le'e.

53 ¿Bi nnezro' wakse nnabra' Xa'n, wse'le' angl zan kwis be'nn gakrén nada' chenake?

54 Zan cha' ka' gona', ¿akxha gak dan' llaya'l gaken dan' nyoj xti'll Diosén' nen kin' gak?

55 Na'll lle Jesúsén' be'nn ka' zje'x Le'en:

—¿Bixchen nonre nada' ka to be'nn wan, na' za're zadxi're nada' kone spad na' ren yay? Rencha' yeo lla bllé'kza' lo yoda'o braon', bzejnie'ra' be'nne lla'a na', na' bi be'xre nada'.

56 Na' dan' llak ki, llzoa di'll kan' nyoj xti'll Diosén', dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Dios kana'.

Na'll yeolol be'nn ke'e ka' non Le'e txhen na', bxhonnj ake' brej yichj ake' Le'e.

Bche'e ake' Jesúsén' gan' gak yel koxchisen'

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18 :12-14, 19-24)

57 Na' be'nn ka' be'x Jesúsén', bche'e ake' Le'e rao Caifás, be'nnen' nake bxoz brao, gan' ba ndop be'nn gor brao ka' llnebia' yell na', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén'.

58 Na' Pedron' nawe' zi't zi'tre, bllinte' rill bxoz brao na', na' byoe' na' bllie' lia' na'ze ren be'nn ka' llap yoda'o brao na', le gokra'lle' re're' akren' gak ke Jesúsén'.

59 Na' yeolol bxoz wnebia' ka', na' yezikre be'nn gor brao ka' llnebia' yell na', llayirjla'll ake' bi di'll wenra'llen' wxoa ake' ko'll Jesúsén', nench got be'nn ka' Le'e.

60 Na' gok scha, bi ballel akere' billre wlliyi'll ake' Le'e, la'kze be'nn zan lla'a lloe' ake' di'll

wenra'llen'. Llakte ka'n bllin chop be'nn wxhiye'e ake, bxo'a ake' do'l ko'll Jesúsen'.

⁶¹ Na' bne ake':

—Be'nn ni bne'e: “Nada' wachinnja' yoda'o brao ke Diosen', na' chonn llaze wayontia'n.”

⁶² Na'll bzolla'a bxoz braon', lle'e Jesúsen':

—¿Bibi de nne'o, ka nak dan' ll-lliayi'll be'nn ki rwe'n?

⁶³ Bibi bnekze Jesúsen'. Na'll lle bxoz braon' Le'e:

—Dios na' llzoa', bnne neto', cha' da lin' nako' Cristo be'nnen' nak Xhi'nn Dios.

⁶⁴ Jesúsen' lle'e le'e:

—Naksen kan' nere, leska' nia' re', wllin lla re're nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, llia' kwit Diosen' be'nnen' nape le zerawe yel wak xhen, na' nnebia'rene', na' re're yetja' le' yebán' radj bejen'.

⁶⁵ Ka bene bxoz braon' xti'll Jesúsen', le bche'zte xhe'en, nench broe're' da xhinnj kwisen' bne Jesúsen' ka'. Na'll bne'e:

—Nna' ba bènere kan' bnne'e ke Diosen', nna' nollno yálljello gao xhia ke'e.

⁶⁶ ¿Akxha nere ke'e nna'?

Na'll balli'i be'nn ka' xti'llen ne ake':

—Llaya'l gate'.

⁶⁷ Na'll blli' ake' xhe'n lloa' rawe'n, na' bra'll ake' Le'e, na' bale' bro' ake' ke xa'ye.

⁶⁸ Na'll lle ake' Le'e:

—Cha' rwe'n nako' Cristo, banneya'chk, ¿non' bra'll rwe'?

Pedron' bi bchebe' cha' nombie' Jesúsen'

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Na' lli' Pedron' lia're, ka bllinkze to no'r wen llin ke Caifásen', na' golle' le'e:

—Renkze rwe'n nako' Jesúsen' txhen, be'nn Galilea na', ke.

⁷⁰ Na'll bi bcheb Pedron' rao yeolol be'nn ka' zjalla'a na', cha' nake' Jesúsen' txhen, na'll lle'e no'ren':

—Bi nnezra' bi di'llen' lloe'o.

⁷¹ Na'll le lallojte Pedron' lloa' yo'n, ka bre'e ye to no'r wen llin na' le'e, na'll lle'e be'nn ka' lla'a na':

—Renkze be'nn nin' nake' txhen Jesús be'nn Nazareten'.

⁷² Na' da yobre bi bchebe' cha' nake' txhen Jesúsen'. Na'll bne'e:

—Dios na' llzoa', gak bi da gak kia', cha' ziya' dan' nia' bi nombia' be'nnen' ne'o ka'.

⁷³ Na'll gokse ye choll, ka zjak be'nn ka' lla'a na', lle ake' Pedron':

—Da lijekzen', nako' be'nn ka' txhen, le nakbie'ze nne'o kan' nne be'nn Galilea ka'.

⁷⁴ Na' Pedron' bzorao biteze bne'e, na' leska' bne'e:

—Diosen' gone' ga sa'kzia' cha' ziya' dan' nia' bi nombia' be'nn na'.

Kat le bllellte lekwn'.

⁷⁵ Na'll jadinra'll Pedron' kan' goll Jesúsen' le'e: “Ka za kwellre lekwn', chonn ras ba gok bi wchebo' cha' nombia'o nada'.” Na'll baze'e, na' jallell-lolje' kwis.

27

Bche'e ake' Jesúsen' rao Pilaton'

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18 :28-32)

¹ Ka byeni' na', badope yeolol bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor wnebia' ka' llnebia' yell Israelen', na' bchoy ake'n got ake' Jesúsen'.

² Na' bchej ake' Le'e, na'll jwa'a ake' Le'e rao be'nnen' llnebia'n nzi'i Poncio Pilato.

Judas na' bayot kwine'

³ Judas be'nnen' ben Jesúsén' rao na'a be'nn ka', ka gokbe're' ba bchoybia' ake' ke Jesúsén' got ake' Le'e, na'll bayatre' kwis dan' bene' Le'e rao na'a bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ka'. Na'll byeje' rao ake'n, na' bayoe' leake' chilloa (30) mell platen'.

⁴ Na' lle'e leake':

—Da xhinnjen' bena', bena' rallna're to be'nn bibi do'l nape'.

Na'll lle ake' le'e:

—Bibi do'l nap neto' kan' beno'n.

⁵ Na'll le bza'lte Judasen' mell ka' lo yoda'o braon', le baza'te' zayeje', na' jaro' do yene' bayot kwine'.

⁶ Na'll bxoz wnebia' ka' le batop akte' mellen', na'll lle lwellj ake':

—Bi gak ko'llon' gan' yo' mell ke yoda'on, le naken mell dan' bdixhjlo yega'a yel nban ke to be'nne.

⁷ Na'll ben ake' di'll yezi'i ake' to yellrio ke to be'nn wen ye'se ren mell na', na' gaken to latj ga wkwa'ch ake' be'nn zi't ake.

⁸ Ke len na' yellrio na', nzi'i Yellrio Llen, na' nna nzi'ten ka' nna' lla.

⁹ Kan' gok nench gok kan' bzoj da Jeremías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', gan' nen: “Bxhi'i ake' chilloa mell plat, dan' ne be'nn Israel ka', za'k to be'nne.

¹⁰ Na' bazi'i ake' yellrio ke to be'nn wen ye'se, kan' bne Xanllo Diosen' nada'.”

Blliayi'll ake' Jesúsen' rao Pilaton'
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18 :33-38)

¹¹ Ka bllin Jesúsen' rao be'nnen' llnebia'n, na'll lle'e Le'e:

—¿Rwe'n nako' rey ke be'nn Israel ka'?

Na'll balli'i Jesúsen' xti'lle'n, bne'e:

—Kan' bnekzo' na' naka'.

¹² Na'll ll-liayi'll bxoz wnebia' ka' Le'e, ren be'nn gor brao ka' llnebia' na'. Na' bibi bnekze' chras.

¹³ Na'll lle Pilaton' Le'e:

—¿Bi llenro' katek xhia zan na', llwakw ake' ko'llo' ni?

¹⁴ Na' ni to xti'lle'n bi balli'kze Jesúsen', na'll babane Pilaton' kwis.

Bchoybia' ake' gat Jesúsen'
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18 :38-19 :16)

¹⁵ Na' de to da llon be'nn ka', katen' lla'l lnni paskwn', yesán be'nnen' llnebia'n to be'nn yo' rill ya, kat lla'l lnni Paskwn', kon be'nn nnab be'nn yell.

¹⁶ Na' lo rill ya na', yo' to be'nne llze ke kwis, nake' be'nn wen da xhinnj, na' re'e Barrabás.

¹⁷ Na' lle Pilaton' be'nn ka' ndopen':

—¿Nore be'nn ki lle'nere wasana'? ¿Wasana' Barrabás na', cha' Jesús na', be'nnen' ne ake' nake' Cristo?

¹⁸ Le gokbe'e Pilaton' llaxhé' bxoz wnebia' ka' Jesúsen', na'llen' ben ake' Le'e rao ne'en.

¹⁹ Na' ka lli' Pilaton' gan' llone' yel koxchis na', le bllinte to rson da bse'l no'r ke'en, lle'e le'e: “Bitbi gonro' be'nnen', le bibi do'l nape'. Le bllayrawa' nche'e, na' rao bichgal kia'n bre'da'ora' Le'e.”

20 Na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ka' llnebia' na', ba bko'yel akre' be'nn ka' lla'a na', nench nnab ake' wsane' Barrabás na', na' nnab ake' gat Jesúsén'.

21 Na'll lle Pilaton' leake' da yobre:

—¿Nore be'nn ki chop lle'nere wasana'?

Na'll ne ake':

—Barrabás na'.

22 Pilaton' lle'e leake':

—¿Akxha gona' Jesúsén' be'nnen' ne ake' Criston'?

Na' yeolole' bne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz!

23 Na'll lle Pilaton' leake':

—¿Bixha da xhinnj ba bene' na'?

Na'll besia' ake' da yobre ne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz!

24 Gokbe'e Pilaton' bikzbi de gone'. Ba lla'a be'nn ka' llakia kwis, na'll bse'le' to be'nn jaxie' nis, bane'e rao be'nn ka' lla'a na', lle'e leake':

—Be'nn ni bibi da xhinnj none'. Bi naken xhba'ya' cha' ba betre', xhba'y re' naken cha' ba betre'.

25 Yeolol be'nn zan ka' bne ake':

—Kere bi gon dan' gaken xhba'yto', na' xhba'y no xhi'nnto' ke nake yel got ke be'nn ni.

26 Na'll basán Pilaton' Barrabásén' kan' bnnab be'nn ka'. Bayoll na', na'll golle' be'nn waka'a ya ka', bdintat ake' Jesúsén', na'll bene' Le'e rao na'a ake'n, nench wda'a ake' Le'e le' yay cruzén'.

27 Na'll bche'e waka'a ya ka' Le'e lo yo' ke be'nnen' llnebia'n, na' batop ake' yeolol waka'a ya ka'.

28 Na'll bdinn ake' xhara'ne'n, na' bwakw ake' Le'e to ra'll xhna, ka dan' llak rey ka'.

29 Na'll ben ake' to da nak de lba ye'che, na' bliz ake'n yichje'n, na' ne'e cha'wen' bgo'x ake' Le'e to xhis. Na'll bche'k xhib ake' rawe'n, nench btitj akre' Le'e, na' ne ake':

—jSechga ke be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka'!

30 Na'll blli' ake' Le'e xhe'n, na'll baka'a ake' xhisen' no'xe'n, na'll bdin ake'n yichje'.

31 Bayoll btitj akre' Le'en, baka'a ake' ra'll xhnan' dan' bwakw ake' Le'en, na'll bawakw ake' Le'e xhakze'. Na'll bche'e ake' Le'e jada'a ake' Le'e le' yay cruz.

Bda'a ake' Jesúsén' le' yay cruz

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19 :17-27)

32 Na'll ka blloj ake' yell na', le badil akte' to be'nn Cirene re Simón, na' bchie' akre' le'e we'e cruz ke Jesúsén'.

33 Na' bllin ake' to latj gan' nzi'i Gólgota, lle'nen nen latj ke llit wat.

34 Na'll be'e ake' Jesúsén' zo zichj da nchixe to da zla' ye'je'n, na' ka gokbe're' kan' naken na', na' bi we'je'n.

35 Na' ka bayoll bda'a ake' Le'e le' yay cruzen', na'll bditjen ake' xhara'ne'n, llwia ake' nara'chk noren' llaya'l toto ake'. Na' dan' ben ake' ka', bzoa di'll kan' bzoj be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana', bne'e: “Wla'a ake' xhara'ne'n, na' si'i ke ke ake' chitje akre'n.”

36 Na'll blle' ake' bdap ake' Le'e.

37 Na' yichj cruzen' gan' de'e na', bzoj ake' dan' blliai'll ake' Le'e, na' llían: “Be'nn ni Jesúsén' rey ke be'nn Israel ka'.”

³⁸ Na' lekze ka', bda'a ake' ye chop be'nn wan chla' weje kwite'n, toe' cha'we ye toe' rbese.

³⁹ Na' be'nn ka' bde gan' de'e na', lta yichj ake' goll ake' Le'e di'll yel ya',

⁴⁰ bne ake':

—Rwe'n bne'o yechinnjo' yoda'o braon', na' chonn llaze yeyonte'on. Na' basrachk kwino' cha' rwe'n nako' dogarje Xhi'nn Dios, bayetjchek le' yay cruzen'.

⁴¹ Na' bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' ren be'nn fariseo ka', na' be'nn gor brao ka' llnebia', yeolole' bne ake' di'll yel ya' bne ake':

⁴² —¡Be'nn zan basre'e, na' nna' bi llak yesrá kwine'! Cha' nake' rey ke lli'o be'nn Israel, yeyetje' le' yay cruz gan' de'e na', na'll chejle'llo ke'e.

⁴³ Le'e llonlira'lle' Dios, le bne'e: “Dogarje Xhi'nn Dios nada'.” ¡Na' re'chekello yesrá Diosen' Le'e nna', cha' llakre' Le'e!

⁴⁴ Na' be'nn wan ka' zjada'a le' yay cruzen' chla' weje kwite'n, leska' bchachrén ake' Le'e.

Kan' gok kan' got Jesúsen'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19 :28-30)

⁴⁵ Na' ka do wawill, doxhente yellrion' bachole blinte lladá chonne.

⁴⁶ Na' ka lladá chonne na', besia' Jesúsen' zillje bne'e:

—Elí Elí, ¿lama sabactani? (Lle'nen nen: Dios kia', Dios kia', ¿bixchen ba bsanra'llo' nada'?)

⁴⁷ Na' bal be'nn ka' zjazé na', ne ake':

—Lewzenay ke'e, be'nn ni llalwille' da Elías be'nnen' be'e xti'll Dios kana'.

48 Na'll le bllojte to be'nn zejdoe' jaxie' to xhi're, na' bza'lle'n zo zichjen' da nak zla'n, na' bzoe'n to rao xhis tonne, na'll jazoe'n lloa' Jesúsén' nench xo'pe'n.

49 Na' ye bale' lle lwellj ake':

—Dokwezchek, cha' ke yed Elíasén' yedsre'e Le'e.

50 Na'll le besia'te Jesúsén' da yobre zillj kwis, na' le bayonte' spírítu ke'en rallna'a Dios.

51 Na' ka hor na', bll'e'z kllole ra'll dan' ze lo yoda'o braon', bxhi'zen yichje ballinte lle'le, na' llebraz bxho', goxhjte yej ake.

52 Na' leska' byarj ba ke be'nn ba got. Na' zan be'nn ka' benlira'll Diosén', babán ake' radj be'nn wat ka'.

53 Na' bde na', ka babán Jesúsén' radj be'nn wat ka', balloj ake' lo ba ke ake'n, na'll jayake' jaroe'rao ake' Jerusalén. Na' zan be'nn bre'e leake'.

54 Na' xan waka'a ya ka', na' ren be'nn ka' lla'a llap Jesúsén', ka nak bre'e akre' bxho'n, na' biteze gok, na' blleb ake' kwis, na' ne ake':

—Da likze be'nn ni, nake' dogarj Xhi'nn Dios.

55 Leska' na' zjalla'a zan no'r ak, zjazé ake' zi'tre llwia ake'. Be'nn ka' bnao Jesúsén', ka baze'e Galilea na'te llakrén ake' Le'e bi da byalljre'.

56 Na' ren María Magdalena, na' ren María be'nnen' nak xhna' Jacobo, na' José, na' ren María xho'r Zebedeo.

Bkwa'ch ake' Jesúsén'

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Ka betj lle' na', bed to be'nn wnia' be'nn Arimatea re José, na' leska' bzenaye' ke Jesúsén'.

58 Josén' byeje' rao Pilaton' jannabe' kwerp ke Jesúsen', na' Pilaton' bayoe' kwerp ke Jesúsen' le'e.

59 Na'll bazi'i Josén' kwerp ke Jesúsen', na'll bara'lle' Le'e to ra'll xhen ra'll yalle.

60 Na' broe' kwerp ke'en to lo broj ke'e, da bche'nne' le' yej. Na'll btole' to yej xhen lloa' brojen', nench basejen len, na'll baze'e.

61 Na' María Magdalenan', na' ye to María be'nn yobre, jache' ake' lloa' brojen'.

Bkwa'nn ake' be'nn llape gan' bga'ch Jesúsen'

62 Na' bateyó, bde lla kan' llsinia' ake' ke lla nba'nn, badop bxoz wnebia' ka', na' be'nn fariseo ka' jake' gan' zo Pilaton'.

63 Na' lle ake' le'e:

—Ba jadinra'llto' kan' bne da be'nn wxhiye'n goten', kan' nna nbane': “Yeyónn lla na', yebana' radj be'nn wat ka'.”

64 Ke len na' bse'lchek be'nn lljatap ake' lloa' brojen' gan' jakwa'ch ake' Le'e na', nench ke lljak be'nn ka' gok le'e txhen ttle'lre lljarej ake' kwerp ke'en, na' ye ake' be'nn ak, babane' radj be'nn wat ka', na' da ke nxhiall gak, kerke di'll dan' bdise da nell, kan' bne'e Diosen' bse'le Le'e.

65 Na'll goll Pilaton' be'nn ka':

—Gonna' re' waka'a ya ak, lewche'e ake' nench gap ake' ga zeraoze yezoe akre'.

66 Na'll byej ake' ren waka'a ya ka', na' bchi'ch ake' sey le' yej, dan' da'a lloa' brojen', na' bkwa'nn ake' waka'a ya ka' bdap ake'n.

28

Jesúsen' babane' radj be'nn wat ka'
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ka bde lla nba'nne, bal dmion' María Magdalena ren María be'nnen' ye to, byej ake' jawiá ake' gan' bkwa'ch ake' Jesúsen'.

² Na' le bxho'te, le to angl ke Xanllon' betje' yebán', na' blline' bke'e yej dan' nsej lloa' brojen', na' bllie' rao yejen'.

³ Llaktit kwis nake lloa'rawe'n, ka'kze ga llep yes, na' xhara'ne'n naken llich kwis ka beye.

⁴ Na' ka bre'e be'nn ka' llapen', to bxhiz akze' bllieb ake' bacholra'll akte'.

⁵ Na' anglen' lle'e no'r ka':

—Bi llebre, nada' nnezra' llayirjre Jesúsen', be'nnen' bda'a ake' le' yay cruz na'.

⁶ Nollno llra' ganni, ba babane' radj be'nn wat ka' kan' bnekze'. Ledá ke, lewiá gan' bro' ake' Le'en.

⁷ Sete lelljayak, lelljadixjwe' be'nn ka' nak Jesúsen' txhen, ye akre' ba babane' radj be'nn wat ka'. Na' ye akre' wyoblle yellín Jesúsen' Galilean', kerke leake', na' Galilea na' re'e akre' Le'e. Kan' bne Dios na' badtixjwe'ra' re'.

⁸ Na'll le baza'te no'r ka' lloa' brojen', do lleb akze' na' llawé akre', zjayakdoe' jadixjwe' akre' be'nn ka' non Jesúsen' txhen kan' gok na'.

⁹ Na' ka zjayake' na', ballay akre' Jesúsen' tnez. Na'll bwape' leake' lliox. Na'll bche'k xhib ake' rawe'n, na' bde'l ake' nie'n, na'll be'rao ake' Le'e.

¹⁰ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Bi llebre lelljadixjwe' be'nn lwelljlo ka', llaya'l lljake' Galilean' nench re'e akre' nada'.

Be'nn ka' gop lloa' brojen' jadixjwe' akre' bxoz ka' kan' goken

¹¹ Na' chak zjayak no'r ka' yellen', bal waka'a ya ka', be'nn ka' bdap gan' bkwa'ch ake' Jesúsén', jayake' yellen', na' jadixjwe' akre' bxoz wnebia' ka' doxhen kan' goken.

¹² Na'll badop bxoz wnebia' ka', ren be'nn gor brao ka' llnebia' yell Israelen', na' be'e ake' di'll akre gon ake', kan' lloe' waka'a ya ka' di'll gok na'. Na'll be'e ake' waka'a ya ka' mell xhen.

¹³ Lle ake' leake':

—Cha' no nnab akren' gok, na' ye aktezre' tle'lre ka tasre na', badrej be'nn ka' non le'e txhen na' kwerp ke'en lo broj na', na' jaro' ake' Le'e ga yobre.

¹⁴ Na' cha' ba bene be'nnen' llnebia'n di'll ki, neto' llje'rentoe' di'll nench bibi gon akre' re'.

¹⁵ Na' bxhi'i waka'a ya ka' mell dan' be'e ake' leake'n, nench ben ake' kon kan' goll ake' leake' na'. Na' to nna' lla, nna ne ake' yeolol ka bne waka'a ya ka', doxhen gan' lla'a be'nn Israel ka'.

Jesúsén' bse'le' be'nn ka' lljatixjwe' akre' xti'lle'n doxhente

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20 :19-23)

¹⁶ Na' be'nn chnej ka' nak Jesúsén' txhen, jake' Galilean' rao ya' gan' golle' leake' ka'.

¹⁷ Na' ka bre'e akre' Jesúsén', be'rao ake' Le'e kwis. Na' ye bale' bi llejle' ake' cha' Le'en.

¹⁸ Na'll zej Jesúsén' gan' ze ake' na', na' lle'e leake':

—Ba ben Diosen' rao na', doxhen yel llnebia' dan' de yebá na', na' yellrio ni.

¹⁹ Ke len na' lechej, lelljased lelljaroe' be'nn ka', yeolol yell nench gonlira'll ake' nada'. Na'

lewchoa ake' nis, nench wroe'n ba llonlira'll ake'
Xallo Diosen', na' Xhi'nne' Jesucristo na', na' ren
Spíritu ke'e na'.

²⁰ Na' lewroe' lewsed akre', nench gon ake'
yeolol dan' ba golla' re' na'. Nada' zorenkza' re'
yeo lla, na' ka'kze soorenkza' re' yeyollte yellrio ni.
Ka'n gakchga.

**Di'Il dan' nsa'a yel nban (El Nuevo
Testamento en el Zapoteco de Yalálag)
New Testament in Zapotec, Yalálag (MX:zpu:Zapotec,
Yalálag)**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Yalálag

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Yalalag [zpu], Mexico

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Yalálag

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

CXXX

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
d8abdc19-7872-5010-9ef1-465148ed0f0c